

Protokoll

KIRKEMØTET

1999

Trondheim, 15. - 20. november

Det 16. Kirkemøtet i Den norske kirke
ble holdt i Trondheim
fra mandag 15. november til lørdag 20. november 1999.

Møtets forhandlinger fant sted i Erkebispegården

Protokoll Kirkemøtet 1999

© Kirkerådet, Den norske kirke

Opplag: 300,

Bestilles fra:
Kirkerådets materiellekspedisjon
Postboks 5913 Majorstua
0308 Oslo
Tlf. 22 93 27 50
Faks 22 93 28 28
E-post: materiell@kirken.no

INNHold

ÅPNING AV KIRKEMØTET 1999	4
Åpningsgudstjenesten.....	4
Åpningsmøtet	4
Generaldebatten.....	4
Kirkemøtets hovedtema.....	4
KONSTITUERING.....	6
Valg av dirigentskap.....	6
Valg av tellekorps.....	6
Fordeling av nye medlemmer på komiteene	6
Innkallingen.....	6
Sakslisten.....	7
Valg av komiteledere	7
SAKSLISTE.....	8
KOMITEINNSTILLINGER OG PLENUMSVEDTAK	9
Sak KM 1/99 Innstilling fra Protokollkomiteen	9
Sak KM 2/99 Valg og oppnevninger	10
Sak KM 3/99 Årsmelding for de sentralkirkelige råd 1998.....	13
Sak KM 4/99 Statsbudsjettet 2000 og 2001.....	18
Sak KM 5/99 Tidfesting av Kyrkemøtet 2001	24
Sak KM 6/99 Særskilde preiketekstar for kyrkjeåret 2001/2002	26
Sak KM 7/99 Orienteringssaker	30
Sak KM 8/99 Regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet	31
Sak KM 9/99 Retningslinjer for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren	35
Sak KM 10/99 Nærmere regler om ordinasjon og tilsetning av personer som ikke er cand.theol. m.v.	46
Sak KM 11/99 Den norske kirke og Leuenberg kirkefelleskapet	49
Sak KM 12/99 Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid.....	61
Sak KM 13/99 Rapport om "Det økumeniske tiåret" og strategiplan for oppfølging	65
Sak KM 14/99 Kirkemøtets myndighet	72
Sak KM 15/99 Mindre endringer i regler fastsatt av Kirkemøtet	84
Sak KM 16/99 Den norske kirkes økumeniske og internasjonale engasjement i etterkant av generalforsamlingene i Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) 1997, Det Lutherske Verdensforbund (LVF) 1997 og Kirkenes Verdensråd (KV) 1998.....	90
DELTAKERE PÅ KIRKEMØTET 1999	96
Medlemmer	96
Fakultetene	98
Sekretariatet.....	98
Gjester ved åpningen av Kirkemøtet 1999	98
KIRKEMØTETS FASTE KOMITEER.....	100
ØVRIGE PROGRAMINNSLAG	103
Morgensamlingene	103
Avslutningsgudstjenesten.....	103
TALER, FOREDRAG OG HILSENER	105
Kirkerådsleder Gunvor Kongsviks tale	105
Statsråd Lilletun sin tale	114
Hilsen fra Leuenberg Kirkefelleskap	117
Foredrag ved Jean Vanier.....	119

ÅPNING AV KIRKEMØTET 1999

Åpningsgudstjenesten

Kirkemøtet 1999 ble åpnet med gudstjeneste i Nidarosdomen 15. november kl 1600. Biskop Gunnar Stålsett og Stephanie Dietrich forrettet hver sin del av gudstjenesten, og Gunnar Stålsett holdt talen. Kantor var Petra Bjørkhaug.

Åpningsmøtet

Åpningsmøtet ble holdt i Øysteinsalen i Erkebispegården mandag 15. november kl 1930.

Kirkerådets formann Gunvor Kongsvik holdt åpningstalen (gjengitt på side 105); hilsener ved statsråd Jon Lilletun (gjengitt på side 114) og pastor Heinrich Rusterholz, fungerende president i Leuenberg kirkefelleskap (gjengitt på side 117).

Generaldebatten

Generaldebatten fant sted i forlengelsen av Kirkemøtets åpningsmøte mandag 15. november.

Følgende hadde ordet:

Trond Skard Dokka, Ola Steinholt, Finn Wagle, Arne Grønningsæter, Odd Bondevik, Kjell Dalmo, Gunnar Stålsett, Tore Kopperud, Ann-Mari Aas, Gunnleik Seierstad, Unni Leiros Pettersen, Jens Olav Mæland, Elena Viviana Eika, Ole D. Hagesæther, John Halvor Berg, Liv Asdahl Solberg, Lindy Eidem, Olav Skjevesland, Jorunn Øxnevad Lie, Otto Strand, Oddvar Almenning, Berit Helgøy Kloster, Wenche Weum Bue, Ernst Baasland, Peder Nustad, Lars Østnor, Katinka Solli Schøien, Alf Rolin.

Kirkemøtets hovedtema

Hovedforedrag

”Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid” var hovedtema for Kirkemøtet 1999. Temaet ble belyst bl.a. gjennom hovedforedraget, holdt av Jean Vanier. Jean Vanier bor og arbeider blant utviklingshemmede i Frankrike. Vaniers utfordring er bl.a. å akseptere vår egen og alles svakhet, og at i samværet med de svake og utstøtte kan vi helbredes.

Vaniers foredrag er oversatt og gjengitt på side 119.

Høring

Etter foredraget til Vanier ble det holdt en høring med følgende 7 deltakere:

Kari Foss – daglig leder av Oase, Hege Fjellheim Snare - kulturkonsulent i Karasjok, biskop Odd Bondevik – Bispemøtets preses, Evard Hoem – forfatter og kulturarbeider, Katinka Solli Schøien – student og Kirkemøtemedlem, Arild Romarheim – førsteamanuensis og prest, Søster Eva Dahl – Diakonisseklosteret Engen. Høringen ble ledet av kapellan Øystein Vaaland.

Hvordan saken "Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid" for øvrig ble behandlet, vises til sak KM 12/99, side 61.

Hovedforedraget og høringen ble overført direkte på Internett.

KONSTITUERING

Under åpningsmøtet mandag 15. november kl 1930 foregikk konstitueringen av Kirkemøtet.

Kirkerådets formann, Gunvor Kongsvik, ledet åpningsmøtet fram til dirigentskapet var valgt.

Valg av dirigentskap

Ved skriftlig avstemning ble følgende enstemmig valgt som dirigenter:

- Ole Martin Norderhaug, (hoveddirigent) Hamar
 Personlig varadirigent: Alf Rolin Borg
- Torgils Aurdal Sør-Hålogaland
 Personlig varadirigent: Per Halstein Nielsen Nidaros
- Kari Sørheim Bjørgvin
 Personlig varadirigent: Bente Skipenes Østrem Nord-Hålogaland

Valg av tellekorps

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende forslag til tellekorps:

- Øyvind Tobiassen (Hovedansvarlig)
- Anita Bjørnback
- Svein Kleivane
- Hans Jürgen Schorre
- Kristin Fæhn

Fordeling av nye medlemmer på komiteene

Kirkemøtet ga sin tilslutning til forslaget om følgende fordeling på de enkelte komiteene:

- Gunvor Kongsvik Komite F
- Ådne Berge Komite D
- Tore Kopperud Komite A
- Tormod Engelsviken Komite F
- Ole Mathis Hetta Komite C
- Olav Skjevesland Komite D

Innkallingen

Innkallingen til Kirkemøtet 1999 med vedlagte saksdokumenter var sendt til deltakerne til forskriftsmessig tid.

Kirkemøtet hadde ingen merknader til innkallingen.

Sakslisten

Kirkerådets forslag til saksliste inneholdt 16 saker.

Per Halstein Nielsen kom med følgende forslag: Sak KM 14/99: "Kirkemøtets myndighet" tas av sakslisten og utsettes.

Følgende hadde ordet:

Gunvor Kongsvik, Anne Louise Tveter, Caspar Thomassen, Kjell Dalmo.

Per Halstein Nielsens forslag ble lagt fram til prøvevotering.

40 stemte for og 40 mot.

Disse hadde så ordet: Tore Kopperud, Odd Bondevik, Finn Wagle, Peder Nustad, Arne Grønningsæter, Kjell Dalmo, Gunvor Kongsvik, Kjell Aarseth.

Per Halstein Nielsens forslag ble tatt opp til votering.

Votering:

20 stemte for og 60 mot.

Kirkemøtet sluttet seg til Kirkerådets forslag til saksliste og til forslaget til fordeling av saker på komiteene.

Valg av komiteledere

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende forslag på komiteledere:

- Komite A: Jens Damsgaard
- Komite B: Oddmund Brundtland
- Komite C: Liv Asdahl Solberg
- Komite C: Laila Riksaasen Dahl
- Komite E: Per L. Kjos
- Komite F: Jorunn Kapstad

SAKSLISTE

- Sak KM 1/99 Innstilling fra Protokollkomiteen
- Sak KM 2/99 Valg og oppnevninger
- Valg av dirigenter og varadirigenter
 - Valg av tellekorps
 - Supplering av medlemmer til komiteene
 - Valg av komiteledere
 - Mellomkirkelig råd – supplering
 - Bibelselskapets representantskap 2000-2002
 - Nordisk Økumenisk Råds representantskap 2000-2003
 - Kirkens Nødhjelps representantskap - supplering
- Sak KM 3/99: Årsmelding for de sentralkirkelige råd 1998
- Sak KM 4/99: Statsbudsjettet 2000 og 2001
- Sak KM 5/99: Tidfesting av Kyrkjemøtet 2001
- Sak KM 6/99: Særskilde preiketekstar for 2001 og 2002
- Sak KM 7/99: Orienteringssaker:
- Bispemøtet 1999 – protokoll
 - Melding om bispedømmerådernes tilsettinger 1.7.1998 – 30.6.1999
 - Orientering fra Kirke/stat-utvalget
 - Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet
Årsmelding 1998
- Sak KM 8/99: Regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet
- Sak KM 9/99: Retningslinjer for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren
- Sak KM 10/99: Regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand. theol.
- Sak KM 11/99: Den norske kirke og Leuenbergkirkefelleskapet
- Sak KM 12/99: Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid
- Sak KM 13/99: Rapport om "Det økumeniske tiåret" og strategiplan for oppfølging
- Sak KM 14/99: Kirkemøtets myndighet
- Sak KM 15/99: Mindre endringer i regler fastsatt av Kirkemøtet
- Sak KM 16/99: Den norske kirkes økumeniske og internasjonale engasjement i etterkant av generalforsamlingene i Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) 1997, Det Lutherske Verdensforbund (LVF) 1997 og Kirkenes Verdensråd (KV) 1998

KOMITEINNSTILLINGER OG PLENUMSVEDTAK

Sak KM 1/99 Innstilling fra Protokollkomiteen

Saksdokument:

Kirkemøtedokument:

Dokument 1.2: Innstilling fra Protokollkomiteen

Innstilling fra Protokollkomiteen:

Protokollkomiteen har hatt ett møte og telefonkontakt.

Medlemmene i Protokollkomiteen har gjennomgått vedtaksprotokollen fra Kirkemøtet 1998 før utsendelse.

Protokollkomiteen har før Kirkemøtet 1999 kontrollert oppfølgingen av vedtakene fra Kirkemøtet 1998. Komiteen har tatt utgangspunkt i protokollene fra Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd og opplysninger fra de sentralkirkelige råds sekretariat.

På dette grunnlag finner Protokollkomiteen at de tre rådene har fulgt opp Kirkemøtets vedtak på en tilfredsstillende måte.

Sekretariatet har gode arbeidsrutiner som har gitt Protokollkomiteen gode arbeidsvilkår.

Plenumsbehandling:

Dirigent: Torgils Aurdal
Saksordfører: Else Marie Olasveen

Disse hadde ordet:
Else Marie Olasveen.

Kirkemøtets vedtak:

Innstillingen fra Protokollkomiteen tas til etterretning.

I Mellomkirkelig råd – supplerende valg

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

Dokument 2.5: Saksorientering

Dokument 2.9: Valg og oppnevninger

Innstilling fra Valgkomiteen:

Som varamedlem til Mellomkirkelig råd fra Borg bispedømme foreslås

- Benedicte Aschjem

**II Det Norske Bibelselskaps representantskap
- oppnevning av medlemmer 2000-2002**

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

Dokument 2.6: Saksorientering

Innstilling fra Valgkomiteen:

Som medlemmer av Det Norske Bibelselskaps representantskap for perioden 2000-2002 foreslås følgende:

- Kirkerådets leder
- Kirkerådets direktør
- Åge Bognø
- Lindy Eidem
- Terje Johnsen
- Lars Erlend Kielland
- Jorun Moe

**III Nordisk Økumenisk Råds representantskap
- oppnevning av medlemmer 2000-2003**

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

Dokument 2.7: Saksorientering

Valgkomiteens innstilling:

Følgende medlemmer med varamedlemmer foreslås oppnevnt til å representere Den norske kirke i Nordisk Økumenisk Råds representantskap for perioden 2000-2003:

- Ole Christian Kvarme vararepresentant: Ernst Baasland
- Gerd Marie Aadna vararepresentant: Jorunn Øxnevad Lie
- Mellomkirkelig råds vararepresentant: Kirkerådets direktør
 generalsekretær

IV Kirkens Nødhjelps representantskap – supplering

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

Dokument 2.8: Saksorientering

Valgkomiteens innstilling:

Følgende medlemmer med varamedlemmer foreslås oppnevnt til Kirkens Nødhjelps representantskap for resten av perioden 1.1.1998-31.12.2000:

- Øystein Gjerdrum vararepresentant Gunhild Paulen
- Sissel Hodne Steen vararepresentant Arne Kjell Raustøl

Plenumsbehandling:

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordfører: Caspar R. Thomassen

Kirkemøtets vedtak/Valgresultat:

Det var 80 stemmeberettigede til stede. Kirkemøtet vedtok å ta alle valg muntlig. Kirkemøtet sluttet seg enstemmig til valgkomiteens innstilling.

I Mellomkirkelig råd – supplerende valg

Som varamedlem til Mellomkirkelig råd:

- *Benedicte Aschjem*

II Det Norske Bibelselskaps representantskap - oppnevning av medlemmer 2000-2002

Som medlemmer av Det Norske Bibelselskaps representantskap for perioden 2000-2002:

- *Kirkerådets leder*
- *Kirkerådets direktør*
- *Åge Bognø*

- *Lindy Eidem*
- *Terje Johnsen*
- *Lars Erlend Kielland*
- *Jorun Moe*

III Nordisk Økumenisk Råds representantskap - oppnevning av medlemmer 2000-2003

Følgende medlemmer med varamedlemmer er oppnevnt til å representere Den norske kirke i Nordisk Økumenisk Råds representantskap for perioden 2000-2003:

- *Ole Christian Kvarme* *vararepresentant Ernst Baasland*
- *Gerd Marie Aadna* *vararepresentant Jorunn Øxnevad Lie*
- *Mellomkirkelig råds* *vararepresentant Kirkerådets direktør*
generalsekretær

IV Kirkens Nødhjelps representantskap – supplering

Følgende medlemmer med varamedlemmer er oppnevnt til Kirkens Nødhjelps representantskap for resten av perioden 1.1.1998-31.12.2000:

- *Øystein Gjerdrum* *vararepresentant Gunhild Paulen*
- *Sissel Hodne Steen* *vararepresentant Arne Kjell Raustøl*

Saksdokumenter:Kyrkjemøtedokument:

Dokument 3.1: Saksorientering

Dokument 3.2: Årsmelding for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Dokument 3.3: Melding om de sentralkirkelige råds virksomhet januar –september 1999

Dokument 3.4: Årsmelding for de sentralkirkelige råd 1998

Innstilling fra komite A:**Saksorientering**

”Årsmelding for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd 1998” er en samredigert melding, i likhet med tidligere år. Årsmeldingen bygger på den omforente ”Virksomhetsplan for 1998”, som er inndelt i 16 kapitler, og reflekterer denne inndelingen. Virksomhetsplanen og årsmeldingen bygger på ”Måldokument 1997-2000”, som Kirkemøtet 1996 vedtok.

Dokumentet er delt inn i seks kapitler, foruten vedlegg og oversikt over forkortelser:

Helhetsvurdering

Rapport om Opplysningsvesenets Fond

Kirkemøtet 1998

Melding om de sentralkirkelige råds virksomhet

Kirkelig årsstatistikk

Den norske kirke – Kirkerådets tilstandsvurdering

Til sammen bidrar disse dokumentene med omfattende informasjon om virksomheten.

I vedleggene er det særlig gitt stor plass til dokumentet ”Frivillig medarbeiderskap i menigheten – rapport fra et utviklingsprogram”.

Komiteens merknader:

Komiteen vil rette en uforbeholden takk til de ansatte i de sentralkirkelige råd for det arbeidet som er lagt ned. Innenfor de personellmessige og økonomiske rammer som finnes, er det et høyt aktivitetsnivå. Komiteen ser også at en rekke av de planlagte tiltakene innenfor Samisk kirkeråds virksomhet ikke er blitt fulgt opp. En ytterligere styrking av sekretariatet kan bidra til at samisk kirkeliv får den plass innenfor Den norske kirke som det fortjener. Komiteen ber Kirkerådet vurdere arbeidsmengden til de ansatte i samband med organisasjonsgjennomgangen for de sentralkirkelige råd.

Komiteen ønsker innledningsvis også å takke alle medarbeiderne i hele kirken – ansatte og frivillige. Komiteen vil løfte fram det kirkelige arbeid som noe positivt, og at det skapes en stolthet over å ha sin arbeidsplass i Den norske kirke.

Generelle kommentarer:

Det dokumentet som er sendt ut til Kirkemøtets delegater er et for omfattende dokument. Lesevennligheten er fortsatt et problem. På denne bakgrunn spør komiteen om det omfanget årsmeldingen presenteres i, er det beste. Faktadelen (s 63-95) bør vurderes lagt inn som vedlegg, eventuelt utelates helt. Også for de andre delene av årsmeldingen, bør det vurderes

om det er hensiktsmessig å plassere disse som vedlegg. Presentasjonen av kirkelig årsstatistikk kunne ha vært gjort bedre ved hjelp av grafisk tilrettelegging.

Komiteen framholder at årsmeldingen i for liten grad er preget av strategiske avveininger og vurderinger, samt en nærmere redegjørelse for hvilket arbeid vi har lyktes med, og ikke lyktes med. Komiteen peker på at årsmeldingen i liten grad er problematiserende.

En tydeligere formidling av hvilke tiltak som er prioritert ned og hvilke som er utsatt, kan ha betydning for Kirkemøtet. En slik oversikt kan enkelt presenteres i en opplisting.

Delen "Den norske kirke –Kirkerådets tilstandsvurdering" (s 115-131) er opprinnelig et dokument som er bestilt av Kirkedepartementet, og er en sammenfatning av rapporteringene fra bispedømmerådene. Dette dokumentet kan samtidig leses som et forsøk på å svare på den etterlysning som ble gjort i Komite B under Kirkemøtet 1998. Generelt har også denne delen av dokumentet en for refererende form.

Det er ønskelig at en enklere planprosess blir videreutviklet, og at dette også gjenspeiles i årsmeldingene. Komiteen ber Kirkerådet særlig følge opp dette i samband med gjennomgangen av dette Kirkemøtet.

Komiteen beklager at meldingen januar-september først ligger klar til Kirkemøtets start.

Komité A vil løfte fram følgende forhold:

Kateketer og dåpsopplæring:

Komiteen ser at Årsmeldingen 1998 i liten grad drøfter situasjonen for kateketene i forhold til den endringen av arbeidsgiveransvar som fulgte av kirkeloven av 1996. Den uroen som nå er blitt forsterket, var synlig også i 1998, og burde av denne grunn vært omtalt i Årsmeldingen 1998. Komiteen ser alvorlig på at stillingsoverføringene har skapt betydelig usikkerhet om kateketenes framtid.

Kantorer og kirkemusikk:

Komiteen ser at arbeidet med en videreutvikling av gudstjenester og kirkemusikk er ført videre. Den hilser med glede det liturgiske fornyelsesarbeidet som nå blir stadig flere mennesker i menighetene til del. Komiteen ser utgivelsen av Norsk kantoribok som særlig viktig, og ber om at denne blir bekjentgjort i større grad. Likevel etterlyser komiteen en videreføring av Kirkemøtesak 10/98, særlig de utdanningsmessige konsekvenser av vigsling av kantor, samt styrking av rådgivnings- og veiledningstjenesten gjennom en utbygging av kirkemusikkonsulentstillingene.

Barn og unge:

Komiteen er takknemlige for Ungdommens Kirkemøte, arrangert i juni 1998. Dette tiltaket viser en økt vilje til å satse på barn og unge. Ungdommens kirkemøte etterlyste en nærmere medvirkning fra de ulike ungdomsorganisasjonene, innenfor en plan for en felles ungdomssatsing i Den norske kirke. Komiteen ønsker at arbeid med Ungdommens kirkemøte må føres videre, og at tenkningen som formidles fra Ungdommens kirkemøte blir sentrale i hele vår kirke. Komiteen imøteser lovfestet rett til dåpsopplæring.

Homofili:

Komiteen ser at dialogen om homofili er forsøkt ført videre, blant annet gjennom tildelinger fra Opplysningsvesenets Fond. Det understrekes at denne dialogen i framtida må være bred.

Kirkelig medlemsregister:

Komiteen peker på at framstillingen av Medlemsregisteret i årsmeldingen (s 128) i liten grad peker på problemene ved bruken av dette. De tekniske og organisatoriske valg som ble gjort, har bidratt til stor misnøye hos mange som ikke er og aldri har vært medlemmer i Den norske kirke.

Økumenikk og religionsdialog:

Komiteen understreker det omfattende arbeidet som blir gjort for å fremme økumenikk og religionsdialog. Likevel er det viktig å ikke knytte disse to for tett sammen. Punktet om religionsfrihet bør flyttes til kapittelet om menneskerettigheter, framfor å omtales under kapittelet om økumenikk og religionsdialog.

Frivillig medarbeiderskap:

Komiteen takker for rapporten "Frivillig medarbeiderskap i menigheten – rapport fra et utviklingsprogram. I videreføringen av arbeidet må flere forhold vektlegges. Erfaringer må hentes fra menighetene i våre søsterkirker. Økt bevissthet om nådegaver, kall og utrustning til tjeneste, samt omsorg og fellesskap er sentralt for å framdyrke frivillige medarbeidere.

Opplysningsvesenets Fond

Komiteen understreker at tildelingen av midlene i størst mulig grad må tilfalle arbeid lokalt, og gjerne innenfor en koordinering på bispedømme- eller prostiplan. I den grad midlene går til ulike former for administrasjon, må slike tildelinger i størst mulig grad bidra til at arbeidet lokalt blir styrket.

Komiteen ber også om at det sikres en bedre kommunikasjon mellom bispedømmeråd og sentralkirkelige råd når organisasjoner søker midler både sentralt og lokalt. Komiteen gjentar oppfordringen fra Komite B (KM4/98) om bedre rutiner for rapportering.

Videre ber komiteen om at det for framtiden blir bedre informert om hva som ligger i Kirke-møtets andel under "annet" i "Samlet oversikt over fordeling av midler på ulike satsings-områder" mot slutten av dokumentet. Dette beløpet summerer seg opp til NOK 1,8 mill. Formuleringen "generelt arbeid innenfor satsingsområdene" er uklar.

Komiteen ber også om at Kirkerådet videre følger opp kontakten med Departementet om etiske retningslinjer for plassering av grunnkapitalen fra Opplysningsvesenets Fond, samt retningslinjer for plassering av 10 prosent av midlene til fordel for søsterkirkene, i tråd med KM-sak 15/96 "Forvaltning av Opplysningsvesenets Fond".

Forslag til vedtak:

På grunnlag av den samredigerte årsmelding 1998 for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd, tar Kirkemøtet Kirkerådets melding om virksomheten til orientering, og godkjenner meldingen om virksomheten for Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd.

Kirkemøtet tar rapport og regnskap fra Opplysningsvesenets Fond 1998 til etterretning.

Kirkemøtet tar meldingen om de sentralkirkelige råds virksomhet i perioden januar-september 1999 til etterretning.

Kirkemøtet ber om at de framtidige årsmeldinger redigeres på en mer oversiktlig måte.

Plenumsbehandling:

Dirigent: Torgils Aurdal
Saksordfører: Bierna Bientie

Disse hadde ordet:

Bierna Bientie, Anne Louise Tveter, Øystein Larsen, Erling Pettersen, Per L. Kjos, Ole Mathis Hetta, Terje Mikalsen, Ola M. Steinholt, Odd Bondevik, Kjell Aarseth, Liv Asdahl Solberg, Finn Wagle, Lise Vislie, Helge Aarseth, Gunvor Kongsvik, Gunnleik Seierstad, Peder Nustad, Alf Rolin, Jan-Martin Berentsen.

Endringsforslag

Ola M. Steinholt: (Oversendes Kirkerådet uten realitetsbehandling).

I sin kontakt med Justisdepartementet bes MKR følge opp BMs forslag om en bredt sammensatt kommisjon som skal gjennomgå alle sider ved norsk flyktninge- og asylpolitikk

Øystein I. Larsen: (Oversendes Kirkerådet uten realitetsbehandling).

KM registrerer med bekymring den betydelige uro som er knyttet til kateketenes overføring til Fellesrådene. Denne usikkerhet rammer kirken på vårt mest fundamentale satsningsområde.

Når Kirkerådet nå, tross tidligere vedtak, har vedtatt å ikke ta saken opp på dette Kirkemøtet, blir det avgjørende at Kirkerådet legger målrettet kraft i sin vedtatte oppfølging av saken.

Kirkemøtet ber Kirkerådet å anmode Departementet å holde tilbake overføring av kateketstillinger inntil forhandling om rammevilkårene er fullført slik at det gis nødvendig trygghet i stillingene. Dette gjelder: Økonomi, etterutdanning, arbeidsveiledning og biskopens tilsyns-ansvar.

I forhold til allerede overførte stillinger anmoder Kirkemøtet Bispedømmerådene om ikke å videreføre nedtrappingsavtaler på stillingsstørrelse i den nåværende situasjon.

Anne Louise Tveter: (Oversendes Kirkerådet uten realitetsbehandling).

I kjølvannet av homofilidebatten de senere år er det fremkommet behov for en grundig gjennomgang og avklaring av ulike skriftsyn i vår kirke.

Kirkerådet bes ta initiativ til en slik gjennomgang i samarbeid med andre kirkelige organer, for eksempel Bispemøtet.

Finn Wagle:

Nytt pkt. 5:

Kirkemøtet ber om at fremtidige årsmeldinger i større grad gjøres analyserende med sikte på å styrke årsmeldingens betydning for kirkens strategiske arbeid.

Kirkemøtets vedtak:

På grunnlag av den samredigerte årsmelding 1998 for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd, tar Kirkemøtet Kirkerådets melding om virksomheten til orientering, og godkjenner meldingen om virksomheten for Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd.

Kirkemøtet tar rapport og regnskap fra Opplysningsvesenets Fond 1998 til etterretning.

Kirkemøtet tar meldingen om de sentralkirkelige råds virksomhet i perioden januar-september 1999 til etterretning.

Kirkemøtet ber om at de framtidige årsmeldinger redigeres på en mer oversiktlig måte.

Kirkemøtet ber om at fremtidige årsmeldinger i større grad gjøres analyserende med sikte på å styrke årsmeldingens betydning for kirkens strategiske arbeid.

81 stemmeberettigede. Forslaget enstemmig vedtatt.

Saksdokumenter:Kirkemøtedokumenter:

Dokument 4.1: Saksorientering med vedlegg

Dokument 4.2: St.prp.nr.1 1999-2000

Dokument 4.3: Kirkerådets merknader til St.prp.nr.1 1999-2000 – brev til Stortingskomiteen.

Dokument 4.4: Statsbudsjettet 2000 og 2001

Innstilling fra komite D**Saksorientering**

Kirkemøtet drøfter Statsbudsjettet hvert år (jf vedtak i Kirkemøtet 1991). Kirkemøtet skal ivareta hele Den norske kirkes interesser, samordne kirkens utfordringer og de økonomiske behov. Kirkemøtet gjør dette ved:

- a) å gi kommentarer til det fremlagte forslag til Statsbudsjett for kommende år
- b) å gi føringer og prioriteringer til det videre arbeidet med Statsbudsjettet for året deretter.

Kirkemøtets drøftinger foregår ofte parallelt med Kirke-, utdannings- og forskningskomiteens arbeid med neste års statsbudsjett. I de senere år har Stortingskomiteens arbeid nærmest vært avsluttet når Kirkemøtet finner sted. Kirkerådet har derfor, på vegne av Kirkemøtet, initiert et samarbeid mellom ulike instanser i kirken for å fremme en helhetlig og samlet uttalelse til Stortingskomiteen, jf dokument 4.3. Kirkerådets direktør og underdirektør har også, sammen med direktøren i KA, en talsmann for Bispemøtet og eventuelt representanter fra aktuelle fagforeninger, til vanlig møtt en samlet Stortingskomite.

I år fant dette møtet sted 4. november. Under møtet ble det gitt signaler om at komiteen ikke vil avgi sin innstilling til Stortinget før Kirkemøtet har behandlet forslaget til Statsbudsjett for 2000. Kirkemøtet inviteres derfor til å gi sin uttalelse både om årets budsjettforslag og om de mer langsiktige behov i kirken.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet arbeider i høst med en egen Stortingsmelding om den kirkelige økonomi. Dette arbeidet er ikke slutført, men meldingen ventes å foreligge før jul. Denne skal danne grunnlag for en bred debatt i Stortinget om den kirkelige økonomi.

Komiteens merknader til Statsbudsjettet for 2000

Komiteen slutter seg til merknadene til Statsbudsjettet som Kirkerådet har oversendt Stortinget og vil understreke at disse uttrykker en samlet kirkes reaksjon på budsjettforslaget.

Komiteen vil særlig peke på den svært kritiske bemanningssituasjonen vi har i vår kirke. Sammenlignet med våre nordiske søsterkirker er f.eks. prestedekningen svært dårlig. Når det i Norge er omlag 1000 kirkemedlemmer flere pr prest enn i de andre nordiske folkekirker, vitner dette om en bemanningssituasjon som skaper svært vanskelige arbeidsforhold for de ansatte i kirken. Situasjonen i mange bispedømmer er slik at bispedømmerådene ikke kan drive en forsvarlig personalpolitikk og dermed utøve sitt arbeidsgiveransvar på en

tilfredsstillende måte. Dette påvirker arbeidsmiljøet negativt og kan gi seg utslag i økt sykefravær, mistriivsel og flukt fra kirkelig tjeneste. Dette har Stortinget et ansvar for å gjøre noe med, og det må handles raskt før situasjonen får alvorlige konsekvenser for folkekirken.

Kirkerådet har, på oppdrag fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, igangsatt et arbeid med å utarbeide en bemanningsplan for Den norske kirke. Dette er en hastesak og komiteen ser med forventning fram til at en slik plan blir lagt fram og vedtatt. Det er viktig å understreke at kirken allerede i dag har dokumentert behovet for en **kraftig** stillingsvekst i kirken. Det er i den forbindelse påfallende at regjeringen, for 3. år på rad, ikke har foreslått å opprette en eneste ordinær stilling som menighetsprest. En har heller ikke økt tilskuddet til diakoni, undervisning og kirkemusikk slik at nye stillinger innefor disse fagfeltene kan opprettes.

Komiteen stiller seg bak Kirkerådets henstilling til Stortinget om å opprette 11 nye prestestillinger (i henhold til vedtatte prioriteringer) og øke tilskuddet til diakoni, undervisning og kirkemusikk med målsettingen om stillingsvekst, men vil imidlertid påpeke at dette må være starten på en opptrapping av den kirkelige bemanning.

Komiteen har merket seg regjeringens forslag til å øke vikarbudsjetten for prester med 6 millioner. Dette er positivt, men vi kan ikke se at dette er tilstrekkelig for å gi presteskaper tilfredsstillende arbeidsforhold. Ikke minst med tanke på at minst 3 av disse millionene kun kompenserer for økte utgifter i forbindelse med den nye avtalen for vikartjenester i kirken.

Komiteen vil sterkt understreke den reelle nedgangen i økonomien til de kirkelige fellelråd. Mange fellelråd må nå skjære ned på den kirkelige virksomheten og redusere arbeidet i menighetene. Et moment i denne forbindelse er at mange fellelråd har store kostnader knyttet til vedlikehold av kirker av antikvarisk verdi (bl.a. stavkirker og andre kirker fra middelalderen). Dette forhold begrenser virksomheten i de berørte menighetene. Derfor bør det bli fortgang i saken om å utskille denne type kirker og gjøre dem til gjenstand for spesiell behandling som nasjonale kulturbygninger.

Den framtidige kirkelige økonomi

Den største utfordringen for kirkens økonomi er knyttet til den kirkelige bemanning. Det er store forventninger til den kirkelige bemanningsplanen som nå er under utarbeiding og komiteen vil understreke at en slik plan må følges opp med økonomiske midler. Ovenfor har komiteen påpekt den store ulikheten det er innenfor de nordiske søsterkirkene når det gjelder prestebemanningen. For diakonene er tallene enda verre, mens det i Finland er 4.474 innebyggere pr diakon og det i Sverige er 6.803 innbyggere pr diakon er det i Norge 18.776 innbyggere pr diakon. Dette stemmer dårlig med målsettingen om at kirken skal komme tidens rop etter omsorg og nærvær i møte. Heller ikke målsettingen om at hele Den norske kirke skal ha tilstrekkelig med kvalifiserte medarbeidere og være en god arbeidsplass kan nås innenfor de økonomiske rammer en i dag har.

Hovedenhetene i Den norske kirke når det gjelder økonomi, er de kirkelige fellelråd. Deres økonomiske resurser er avhengig av **økonomien i den enkelte kommune**. Dette medfører store ulikheter mellom fellelrådene selv om alle fellelråd gjennom kirkeloven (§§14 og 15) er pålagt de samme oppgaver. Det er viktig for Den norske kirke at alle menigheter sikres tilstrekkelige resurser til å gjennomføre de oppgaver de er satt til å gjøre som åpen folkekirke i et lokalsamfunn. En generell nedgang i kommuneøkonomien må ikke gå ut over den kirkelige økonomi som allerede i dag ikke setter menighetene i stand til å løse de oppgaver en er pålagt.

Dagens overføringer (110 millioner) til kirkelig arbeid i kommunene er derfor ikke tilstrekkelig og svært mye av midlene går til lønn. Vi kan allerede nå se tegn til at den dårlige økonomien i fellesrådene medfører reduksjon av stillinger. Dette går ikke minst ut over diakon- og kateketstillingene. Skal en sikre disse tjenestene i menighetene er en derfor avhengig av økte statlige tilskudd.

Kirkerådet har også igangsatt prosjektet **rekruttering** i Nord. Målet med dette prosjektet er å rekruttere flere medarbeidere fra de to nordligste bispedømmene til utdanning og tjeneste i nord. Det er også en målsetting at erfaringer fra dette prosjektet skal overføres til en rekrutteringsstrategi for hele Den norske kirke. Det er viktig at kirken tilføres resurser til dette arbeidet. En kirke uten kvalifiserte medarbeidere vil ikke kunne utføre de oppgaver den er satt til å gjøre.

Regjeringen har nedsatt et utvalg som skal utrede lovfesting av **dåpsopplæringen**. Det er avgjørende for den kirkelige undervisning at en lovfesting av dåpsopplæringen også følges opp med økonomiske midler. Det er nødvendig med flere undervisningsstillinger (kateketer) og en må arbeide mer planmessig med rekruttering til katekettjenesten. Kirken har ansvar for kirkelig opplæring og for at dette ansvaret skal kunne ivaretas på en tilfredsstillende måte, må undervisningstjenesten i kirken lokalt styrkes. I denne sammenheng vil komiteen også peke på behovet for å utvikle og oversette litteratur innen dåpsopplæring m.v. til de samiske språk.

For Kirkemøtet har det ved flere anledninger vært viktig å peke på **kirkemusikken** som en viktig faktor i fornyelse av gudstjenestelivet såvel som annet menighetsliv. Rekrutteringen til kirkemusikalsk utdanning og arbeid er foruroligende svak, og mange fellesråd har store problemer med å få ansatt organister og kun de færreste kan ansette kantor. Det er derfor en utfordring for Den norske kirke å legge forholdene til rette både for rekrutteringstiltak og for utdanning av kirkemusikere. I den sammenheng vil komiteen uttale at det bør tilføres resurser til heltidsstillinger for kantorer i de to nordligste bispedømmene. Når regjeringen i forslaget til Statsbudsjett ønsker å utvikle det kirkemusikalske arbeidet ved domkirkene vil komiteen påpeke at det i flere bispedømmer også er viktig å stimulere det kirkemusikalske arbeidet i menighetene.

En særlig utfordring er styrket bemanning ved **Liturgisk senter**. Senteret, som er blitt en betydelig institusjon i Den norske kirke, lider under en merkbar underbemanning siden kun en av de to faglige stillingene ved senteret er opprettet. Bedre bemanning vil innebære en styrking av det liturgiske arbeidet innenfor Kirkerådets virksomhet.

Kirkerådet er av departementet bedt om å utarbeide en **tiltaksplan som sikter mot økt oppmerksomhet og oppslutning om menighetsrådsvalget i år 2001**. Dette arbeidet er påbegynt og Kirkerådet har sammen med KA startet utarbeidelsen av en tiltaksplan for økt engasjement og valgdeltagelse ved menighetsrådsvalget. Planen inneholder bl.a. et budsjett med forslag til en bred informasjonskampanje knyttet opp mot valget. Det er viktig at kirken sikres tilstrekkelig økonomi for å kunne gjennomføre disse tiltakene.

Regjeringen har i forslaget til Statsbudsjett for 2000 antydnet at Kirkemøtet bør vurdere om midler fra **Opplysningsvesenets fond** kan benyttes til tiltak utover det Kirkemøtet allerede har vedtatt. Komiteen vil understreke at retningslinjene for bruken av fondet nylig er vedtatt og at midlene skal benyttes til konkrete formål og spesielle utfordringer for kirken. Midlene fra fondet må ikke brukes for å løse de statlige og kommunale forpliktelser til investeringer og løpende driftsutgifter. En regner med at det i meldingen om kirkens økonomi vil være en grundig gjennomgang av fondet.

Den norske kirke er medlem av flere internasjonale økumeniske organisasjoner. **Medlemskontingenten** til de to største, Kirkenes Verdensråd (KV) og Det Lutherske Verdensforbund (LVF), er langt under det nivå som disse organisasjonene har satt for vårt medlemskap. Det bør være en målsetting for Kirkemøtet at en over en 3 års periode komme opp på USD 227 000 som medlemskontingent til LVF og at en innen neste generalforsamling i KV 2005 betaler Swfr 400 000 (ca 2 mill) i medlemskontingent til KV.

Komiteen regner med at det også kan være andre områder innenfor den kirkelige økonomi som bør styrkes etter vedtak i Kirkemøtet. Likeledes anser komiteen det som naturlig at nye momenter vil bli avdekket i forbindelse med den bebudede meldingen om kirkens økonomi. Det er naturlig at Kirkerådet, i samråd med bispedømmerådene og KA, ivaretar kirkens interesser også i møte med eventuelle nye momenter i den kirkelige økonomi.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet slutter seg til de merknader Kirkerådet har gitt i brev av 26.10.99 til Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
2. Kirkemøtet vil påpeke at budsjettforslaget ikke er tilstrekkelig til å ivareta kirkens grunnleggende oppgaver. I mange bispedømmer er bemanningssituasjonen så alvorlig at verken bispedømmeråd eller fellesråd kan drive en forsvarlig personalpolitikk og dermed utøve sitt arbeidsgiveransvar på en tilfredsstillende måte.
3. Kirkemøtet vil, i prioritert rekkefølge, be Stortinget om å
 - øke driftsbevilgningen til presteskapet under kap 295 med 3 mill til 9 mill (vikar-midler).
 - bevilge midler til 11 nye prestestillinger (i henhold til vedtatte prioriteringer), kostnads-beregnet til 5 mill.
 - øke tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk under kap 294 post 71.16 med 5,7 millioner.
 - øke tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene under kap 294 post 72 med 15 mill kroner.
4. Kirkemøtet forventer at meldingen om kirkens økonomi vil gi klare signaler om at kirkens økonomiske situasjon skal styrkes og at det gis en nærmere plan for statens økonomiske forpliktelser overfor kirken de neste årene slik at Den norske kirke blir i stand til å løse de oppgaver den er pålagt og være en åpen og inkluderende folkekirke.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å arbeide videre med Statsbudsjettet 2001 i tråd med de signaler komiteen har gitt. Kirkemøtet vil understreke at Kirkerådet overfor departementet både skal ivareta hele kirkens anliggende og de sentralkirkelige råds behov.
6. Kirkemøtet ber Kirkerådet innlede forhandlinger med KUF om en opptrappingsplan for bevilgningene på underpost 71.18 Tilskudd til internasjonale økumeniske organisasjoner.
7. Kirkemøtet ber Kirkerådet prioritere arbeidet med en bemanningsplan for Den norske kirke.

Plenumsbehandling:

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordfører: Otto Strand

Disse hadde ordet:

Otto Strand, Thom Magne Rafoss, Per L. Kjos, Gunnar Stålsett, Marianne Nørgaard Aae, Oddvar Almenning, Unni Leiros Pettersen, Benedicte Aschjem, Ole Mathis Hetta, Hans Nic. Nilsen, Gunvor Heiene, Einy Rendal Elgsæther, Ole Chr. Kvarme, Finn Wagle, Egil Brende, Erling Pettersen.

Endringsforslag

Per L. Kjos:

Nytt pkt. 3:

Kirkemøtet vil, i prioritert rekkefølge, be Stortinget om å

- øke driftsbevilgningen til presteskaper under kap 295 med 3 mill til 9 mill (vikarmidler).
- bevilge midler til 11 nye prestestillinger (i henhold til vedtatte prioriteringer), kostnadsberegnet til 5 mill.
- øke tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene under kap 294 post 72 med 15 mill kroner.
- øke tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk under kap 294 post 71.16 med 5,7 millioner.

Forslaget ble trukket.

Oddvar Almenning:

Pkt. 3, andre strekpunkt:

- bevilge midler til 12 nye prestestillinger...

Forslaget ble trukket.

Ole Mathis Hetta:

Med henvisning til vedtak i KM-97 under sak om Urfolk i kirken med utgangspunkt i samisk kirkeliv vil KM gjenta og på nytt løfte fram behovet for stillinger til språkkonsulent i lulesamisk og sørsamisk, samt personell som kan koordinere og drive fram utvikling av dåpsopplæringsmateriell på alle de tre samiske språkene.

- Komiteen tok dette inn i sitt forslag.

Hans Nic. Nilsen:

Kirkemøtet ber Kirkerådet løfte fram arbeidet med å sikre den samisktalende befolkning i Norge mulighet til å kunne motta både skrift og tale på sitt eget språk.

Et spesielt problem er for eksempel kirketolker.

Votering over Hans Nic. Nilsens forslag

Hans Nic. Nilsens forslag ble vedtatt med 65 mot 17 stemmer.

Kirkemøtets vedtak:

1. Kirkemøtet slutter seg til de merknader Kirkerådet har gitt i brev av 26.10.99 til Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
2. Kirkemøtet vil påpeke at budsjettforslaget ikke er tilstrekkelig til å ivareta kirkens grunnleggende oppgaver. I mange bispedømmer er bemanningssituasjonen så kritisk at verken bispedømmeråd eller fellesråd kan drive en forsvarlig personalpolitikk og dermed utøve sitt arbeidsgiveransvar på en tilfredsstillende måte.
3. Kirkemøtet vil, i prioritert rekkefølge, be Stortinget om å
 - øke driftsbevilgningen til presteskapet under kap 295 med 3 mill til 9 mill (vikarmidler).
 - bevilge midler til 11 nye prestestillinger (i henhold til vedtatte prioriteringer), kostnadsberegnet til 5 mill.
 - øke tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk under kap 294 post 71.16 med 5,7 millioner.
 - øke tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene under kap 294 post 72 med 15 mill kroner.
4. Kirkemøtet forventer at meldingen om kirkens økonomi vil gi forpliktende signaler om at kirkens økonomiske situasjon skal styrkes og at det gis en nærmere plan for statens økonomiske ansvar og forpliktelser overfor kirken de neste årene slik at Den norske kirke blir i stand til å løse de oppgaver den er pålagt og være en åpen og inkluderende folkekirke.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å arbeide videre med Statsbudsjettet 2001 i tråd med de signaler komiteen har gitt. Kirkemøtet vil understreke at Kirkerådet overfor departementet både skal ivareta hele kirkens anliggende og de sentralkirkelige råds behov.
6. Kirkemøtet ber Kirkerådet innlede forhandlinger med KUF om en opptrappingsplan for bevilgningene på underpost 71.18 Tilskudd til internasjonale økumeniske organisasjoner.
7. Kirkemøtet ber Kirkerådet prioritere arbeidet med en bemanningsplan for Den norske kirke.
8. Med henvisning til vedtak i KM-97 under sak om Urfolk i kirken med utgangspunkt i samisk kirkeliv vil KM gjenta og på nytt løfte fram behovet for stillinger til språkkonsulent i lulesamisk og sørsamisk, samt personell som kan koordinere og drive fram utvikling av dåpsopplæringsmaterieell på alle de tre samiske språkene.
9. Kirkemøtet ber Kirkerådet løfte fram arbeidet med å sikre den samisktalende befolkning i Norge mulighet til å kunne motta både skrift og tale på sitt eget språk. Et spesielt problem er for eksempel kirketolker.

82 stemmeberettigede. Forslaget enstemmig vedtatt.

Saksdokument:Kyrkjemøtedokument:

Dokument 5.1: Tidfesting av Kyrkjemøtet (saksutgreiing)

Dokument 5.2: Tidfesting av Kyrkjemøtet 2001

Innstilling frå komite C:**Saksutgreiing**

Kyrkjemøtet skal i samsvar med Møteføreseigna for Kyrkjemøtet (§1-1) tidfeste Kyrkjemøtet dei neste to åra, etter framlegg frå Kyrkjerådet. Kyrkjemøtet 1998 har vedteke at Kyrkjemøtet 2000 vert halde med start søndag 12. november og slutt fredag 17. november. Kyrkjemøtet 1999 skal tidfeste Kyrkjemøtet 2001.

Møteføreseigna rår til at "Kirkemøtet bør finne sted på noenlunde samme tid hvert år". Heilt frå 1984 har ein med gode røynsler lagt Kyrkjemøtet til november.

Ved tidlegare handsaming av Kyrkjemøtetidfesting er det kome fram ønske om at Kyrkjemøtet ikkje må falle saman med Helgemessesundag, som i 2001 fell på 4. november.

Kyrkjerådet rår Kyrkjemøtet til å gjera dette vedtaket:

Kyrkjemøtet 2001 vert halde i veke 46, med start søndag 11. november og slutt fredag 16. november.

Komiteen sine merknader:

Komiteen sluttar seg til tilrådinga om at Kyrkjemøtet 2001 vert halde i veke 46. Komiteen ber Kyrkjerådet vurdere på nytt tidene for når møtet skal starte og slutte.

Ein bør leggje til grunn eit konkret oversyn over kva for innsparingar som er gjorde under Kyrkjemøtet i år ved at det vart lagt til måndag – laurdag.

Kyrkjemøtet må starte og slutte på tider som skapar så lite ulempe som mogeleg for deltakarane med omsyn til reise.

Komiteen vil samstundes minne om oppmodinga frå Kyrkjemøtet 1996 om å ta omsyn til miljøet i samband med reiser til og frå Kyrkjemøtet.

Framlegg til vedtak:

Kyrkjemøtet 2001 vert halde i veke 46. Kyrkjerådet fastset nærare når møtet skal byrje og slutte.

Plenumsbehandling:

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordfører: Liv Gautestad

Disse hadde ordet:
Liv Gautestad.

Kyrkjemøtet sitt vedtak:

Kyrkjemøtet 2001 vert halde i veke 46. Kyrkjerådet fastset nærare når møtet skal byrje og slutte.

80 røysteføre. Vedtaket var samrøystes.

Saksdokument:Kyrkjemøtedokument:

Dokument 6.1: Saksutgreiing

Innstilling frå komite A:**Saksutgreiing**

Tekstane i kyrkjeåret inneheld for kvar sun- og helgedag i kyrkjeåret to alternerande rekkjer med tekstar til dei tre lesingane i høgmessa. I tillegg til desse ordinære rekkjene inneheld boka for kvar dag eit fyldig utval av tilleggstekstar.

Preiketeksten i høgmessa er til vanleg lesinga frå evangeliet. For å skapa større variasjon enn det den årlege alterneringa mellom fyrste og andre rekkje gjev, og for å syta for at jamvel andre delar av Guds ord enn avsnitta frå evangelia vert utlagde i preika, gjer Kyrkjemøtet for kvart kyrkjeår vedtak om eit sett med særskilde preiketekstar (jf. kgl. res. 26/10-90).

I regelen har ein gjort dette for om lag tolv sun- og helgedagar i kvart kyrkjeår. Desse særskilde preiketekstane kan vera ein av dei andre lesetekstane for dagen eller dei kan vera henta frå rekkja med tilleggstekstar.

Framlegg til desse særskilde preiketekstane vert utarbeid av Nemnd for gudstenesteliv (NFG). Framlegget vert handsama av Bispemøtet, før Kyrkjerådet legg det fram til vedtak i Kyrkjemøtet.

NFG har på sitt møte 25.-26. november 1998 handsama saka «Særskilde preiketekstar for kyrkjeåret 2001/2002» (sak NFG 21/98) og gjort vedtak om dei tekstane som fylgjer nedanfor. Bispemøtet har slutta seg til framlegget frå NFG utan merknader (sak BM 8/99 pkt. c). Det same gjeld Kyrkjerådet (sak KR 26/99)

Kyrkjeåret 2001/2002 har evangelieteksten i 2. rekkja som preiketekst med desse unnataka:

Dag	Dato	Tekst	Nytta før
1. s. i adv.	2/12-01	Sef 3,14-18 (T)	
2. joledag	26/12-01	Matt 23,34-39 (T)	(1987/88)
Vingardssundagen	20/1-02	1 Kor 3,4-11	(1991/92)
1. s. i faste	17/2-02	Ef 6,10-18 (T)	(1981/82)
4. s. i faste/Midtfaste	10/3-02	2 Mos 16,11-18	
6. s. e. påske	12/5-02	Ef 4,1-6	
4. s. e. pinse	16/6-02	Sal 139,1-12 (T)	(1986/87)
8. s. e. pinse	14/7-02	Joel 2,21-27 (T)	
15. s. e. pinse	1/9-02	Ef 5,15-20	

21. s. e. pinse	13/10-02	1 Mos 2,18-24
26. s. e. pinse	17/11-02	1 Tess 5,1-5
1. mai	1/5-02	Mika 6,8
Haustattakkefest	/ -02	Sal 145,8-18 (T)

Teksten for Langfredag er Mark 14,26-15,37.

Komiteen sine merknader

Komite A har drøfta framlegget med merknader, og går inn for at tekstane blir vedtekne slik dei føreligg dette året. Komiteen vil samstundes tilrå ein større gjennomgang av tekstrekkjene med tilleggstekstar ved eit seinare høve. Ein vil kome tilbake til dette.

I framlegget til vedtak er det teke omsyn til ynskjet frå Kyrkjemøtet 1998 (vedtakspunkt 2 i KM 7/98) om å gje opning for fleire tekstar frå same skrift (serietekstar). Det er henta inn tre tekstar frå Efesarbrevet tre etterfylgjande søndager.

Komiteen viser til at det dette året vert gjort framlegg om 13 tekstar, dvs. 12 + Haustattakkefest, som ikkje slår ut i tellinga på vanleg vis, då det er opp til kyrkjelydane sjølve å halda haustattakkefest. Denne dagen finn ein ikkje i almanakken, av di den ikkje er knytt til ein fast dato og difor kan verta plassert ulikt i kyrkjelydskalenderen/kyrkjeåret.

Av dei 12 ordinære framlegga til særskilde preiketekstar har 4 vore nytta tidlegare. Dette er det gjort greie for i parentes i høgre spalte.

Av desse 12 tekstane er 6 henta frå GT og 6 frå NT. Av tekstane frå NT er 3 henta frå same skrift, nemleg Efeserbrevet. Ved å nytta den ordinære rekkja av episteltekstar (2. rekkja) supplert med ein av tilleggstekstane får ein på dette viset med seg tekstar frå både 4., 5. og 6. kapittel i dette innhaldsrike skriftet.

Framlegg til vedtak:

Kyrkjeåret 2001/2002 har evangelieteksten i 2. rekkja som preiketekst med desse unnataka:

Dag	Dato	Tekst	Nytta før
1. s. i adv.	2/12-01	Sef 3,14-18 (T)	
2. joledag	26/12-01	Matt 23,34-39 (T)	(1987/88)
Vingardssundagen	20/1-02	1 Kor 3,4-11	(1991/92)
1. s. i faste	17/2-02	Ef 6,10-18 (T)	(1981/82)
4. s. i faste/Midtfaste	10/3-02	2 Mos 16,11-18	
6. s. e. påske	12/5-02	Ef 4,1-6	
4. s. e. pinse	16/6-02	Sal 139,1-12 (T)	(1986/87)
8. s. e. pinse	14/7-02	Joel 2,21-27 (T)	
15. s. e. pinse	1/9-02	Ef 5,15-20	
21. s. e. pinse	13/10-02	1 Mos 2,18-24	
26. s. e. pinse	17/11-02	1 Tess 5,1-5	
1. mai	1/5-02	Mika 6,8	
Haustattakkefest	/ -02	Sal 145,8-18 (T)	

Teksten for Langfredag er Mark 14,26-15,37.

*

Kirkeåret 2001/2002 har evangelieteksten i 2. rekke som prekentekest med disse unntakene:

Dag	Dato	Tekst	Brukt tidligere
1. s. i adv.	2/12-01	Sef 3,14-18 (T)	
2. juledag	26/12-01	Matt 23,34-39 (T)	(1987/88)
Vingårdssøndagen	20/1-02	1 Kor 3,4-11	(1991/92)
1. s. i faste	17/2-02	Ef 6,10-18 (T)	(1981/82)
4. s. i faste/Midtfaste	10/3-02	2 Mos 16,11-18	
6. s. e. påske	12/5-02	Ef 4,1-6	
4. s. e. pinse	16/6-02	Sal 139,1-12 (T)	(1986/87)
8. s. e. pinse	14/7-02	Joel 2,21-27 (T)	
15. s. e. pinse	1/9-02	Ef 5,15-20	
21. s. e. pinse	13/10-02	1 Mos 2,18-24	
26. s. e. pinse	17/11-02	1 Tess 5,1-5	
1. mai	1/5-02	Mika 6,8	
Høsttakkefest	/ -02	Sal 145,8-18 (T)	

Teksten for Langfredag er Mark 14,26-15,37.

Plenumsbehandling:

Dirigent: Kari Sørheim
Saksordfører: Einy Rendal Elgsæther

Desse hadde ordet:

Einy Rendal Elgsæther, Per Halstein Nielsen, Olav Skjevesland, Tore Kopperud,

Kyrkjemøtet sitt vedtak:

Kyrkjeåret 2001/2002 har evangelieteksten i 2. rekkja som preiketekst med desse unnataka:

Dag	Dato	Tekst	Nytta før
1. s. i adv.	2/12-01	Sef 3,14-18 (T)	
2. joledag	26/12-01	Matt 23,34-39 (T)	(1987/88)
Vingardssundagen	20/1-02	1 Kor 3,4-11	(1991/92)
1. s. i faste	17/2-02	Ef 6,10-18 (T)	(1981/82)
4. s. i faste/Midtfaste	10/3-02	2 Mos 16,11-18	
6. s. e. påske	12/5-02	Ef 4,1-6	
4. s. e. pinse	16/6-02	Sal 139,1-12 (T)	(1986/87)
8. s. e. pinse	14/7-02	Joel 2,21-27 (T)	
15. s. e. pinse	1/9-02	Ef 5,15-20	
21. s. e. pinse	13/10-02	1 Mos 2,18-24	
26. s. e. pinse	17/11-02	1 Tess 5,1-5	
1. mai	1/5-02	Mika 6,8	
Hausttakkefest	/ -02	Sal 145,8-18 (T)	

Teksten for Langfredag er Mark 14,26-15,37.

*

Kirkeåret 2001/2002 har evangelieteksten i 2. rekke som pretekst med disse unntakene:

<i>Dag tidligere</i>	<i>Dato</i>	<i>Tekst</i>	<i>Brukt</i>
<i>1. s. i adv.</i>	<i>2/12-01</i>	<i>Sef 3,14-18 (T)</i>	
<i>2. juledag</i>	<i>26/12-01</i>	<i>Matt 23,34-39 (T)</i>	<i>(1987/88)</i>
<i>Vingårdssøndagen</i>	<i>20/1-02</i>	<i>1 Kor 3,4-11</i>	<i>(1991/92)</i>
<i>1. s. i faste</i>	<i>17/2-02</i>	<i>Ef 6,10-18 (T)</i>	<i>(1981/82)</i>
<i>4. s. i faste/Midtfaste</i>	<i>10/3-02</i>	<i>2 Mos 16,11-18</i>	
<i>6. s. e. påske</i>	<i>12/5-02</i>	<i>Ef 4,1-6</i>	
<i>4. s. e. pinse</i>	<i>16/6-02</i>	<i>Sal 139,1-12 (T)</i>	<i>(1986/87)</i>
<i>8. s. e. pinse</i>	<i>14/7-02</i>	<i>Joel 2,21-27 (T)</i>	
<i>15. s. e. pinse</i>	<i>1/9-02</i>	<i>Ef 5,15-20</i>	
<i>21. s. e. pinse</i>	<i>13/10-02</i>	<i>1 Mos 2,18-24</i>	
<i>26. s. e. pinse</i>	<i>17/11-02</i>	<i>1 Tess 5,1-5</i>	
<i>1. mai</i>	<i>1/5-02</i>	<i>Mika 6,8</i>	
<i>Høsttakkefest</i>	<i>/ -02</i>	<i>Sal 145,8-18 (T)</i>	

Teksten for Langfredag er Mark 14,26-15,37.

78 røystefore. Vedtaket var samrøystes.

Sak KM 7/99 Orienteringssaker

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

Dokument 7.1: Saksorientering

Dokument 7.2: Protokoll Bispemøtet 1999

Dokument 7.3: Melding om bispedømmerrådenes tilsetninger 1.7.1998 – 30.6.1999

Dokument 7.4: Orientering fra Kirke/stat-utvalget

Dokument 7.5: Årsmelding 1998 for Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet

Plenumsbehandling:

Dirigent: Torgils Aurdal

Sak KM 7.2: Protokoll Bispemøtet 1999

Bispemøtets preses Odd Bondevik orienterte.

Øvrige som hadde ordet:

Tore Kopperud, Peder Nustad, Ola Steinholt, Finn Wagle, Gunnleik Seierstad, Gunnar Stålsett, Hans Nic. Nilsen, Gunvor Kongsvik, Sigurd Osberg.

Sak KM 7.3: Melding om bispedømmerrådenes tilsetninger 1.7.1998 – 30.6.1999

Dirigenten orienterte.

Sak KM 7.4: Orientering fra Kirke/stat-utvalget

Kirke/stat-utvalgets leder Trond Bakkevig orienterte.

Øvrige som hadde ordet:

Gunnar Stålsett, Finn Wagle, Arne Grønningsæter, Thor Egil Abrahamsen, Ole D. Hagesæther, Arne Dag Kvamsøe, Hans Nic. Nilsen, Berit Helgøy Kloster, Gunnleik Seierstad, Peder Nustad, Per Halstein Nielsen, Lars Østnor, Trond Skard Dokka.

Sak KM 7.5: Årsmelding 1998 for Den norske Sjømannsmisjon/ Norsk kirke i utlandet

Generalsekretær Kjell Bertel Nyland orienterte.

Øvrige som hadde ordet:

Per L. Kjos, Sigurd Osberg, Oddmund Brundtland, Per Halstein Nielsen, Gunvor Kongsvik, Ernst Baasland, Trond Skard Dokka, Benedicte Aschjem.

Kirkemøtets vedtak:

Kirkemøtet 1999 tar de fremlagte saker til orientering.

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

- Dokument 8.1: Saksorientering
Vedlegg 8.1.1: Oversikt over døvekirkene i Norge
Dokument 8.2: Forskrift om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten fastsatt ved kgl.res. 17.april 1998
Dokument 8.3: Brev fra Døvekirkenes fellestråd av 23.juni 1999 med forslag til Regler for sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet. Alternativ B og Alternativ A
Dokument 8.1b: Regler - døvekirkelige organer. Fastsetting av regler - evt. utsettelse av saken
Dokument 8.1c: Regler - døvekirkelige organer. Oppdatering av saksorientering og nytt forslag til vedtak
Dokument 8.4: Regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet

Innstilling fra komite B:

Saksorientering

Kirkemøtet 1997 behandlet et *utkast til forskrift* om Ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten, sak KM 16/97. Utkastet ble oversendt Kirkemøtet 5. november 1997. Sammen med utkastet lå *departementets kommentarer* til de enkelte bestemmelsene. Disse kommentarene klargjør nærmere de enkelte bestemmelsene mht. muligheter og begrensninger.

Forskrift om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten ble fastsatt ved kgl.res. 17. april 1998, (Dokument 8.2).

Som det fremgår av forskriftens § 10, har Kirkemøtet fått myndighet til å fastsette nærmere regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet etter forslag fra Døvekirkenes fellestråd.

Et forslag til regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og formene for deres virksomhet, er av Døvekirkenes fellestråd oversendt Kirkerådet 23. juni 1999. Forslaget har vært behandlet av Døvekirkenes fellesmøte 21.-23. mai 1999, (Dokument 8.3).

Kirkedepartementet og Kirkerådet hadde møte med representanter for Døvekirkenes fellestråd 26.oktober 1999. På bakgrunn av dette møtet ga departementet uttrykk for å ville endre gjeldende forskrifter noe, slik at de ønsker fellestrådet hadde, bl.a. med å få inn bestemmelser om menighetsrådets og fellestrådets oppgaver, kan tas inn i selve forskriften.

Departementet sendte ut forslag til forskriftsendringer den 5.11.1999 under tittel "Ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten" til Kirkerådet, Oslo biskop og Døvekirkenes Fellesråd. Høringsfrist er 1.februar 2000.

Komite B inviterte representanter fra Døvekirken, dvs. døveprost Terje Johnsen, leder av Døvekirkenes fellesråd, Ivar Kimo, og daglig leder i Døvekirkenes fellesråd, Janne Sukka ved starten av arbeidet med saken.

Døvekirkenes representanter orienterte bl.a. om Døvekirkenes historie:

Allerede i 1893 ble den første døveprest ansatt, 1894 ble den første døvekirken innviet i Oslo. Det første "menighetsråd" ble valgt i Oslo 1922.

I dag eksisterer 4 døvemenigheter med døvekirker i Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim.

Komiteens merknader:

Kirkemøtet understreket allerede i 1997 under behandling av sak 16/97 "Ordning for Døvemenigheter og døvepresttjenesten" døvemenighetens store betydning i seg selv og som del av Den norske kirke. Den døvekirkelige menighet er ofte det eneste relevante kristne tilbud for døve.

I sak 16/97 vedtok Kirkemøtet bl.a.:

1. "Ordningen for døvemenigheter og døvepresttjenesten tilpasses Kirkeloven så langt som mulig.
2. Det økonomiske fundament må sikres ved at staten utreder midlene som ellers ligger til kommunene etter kl §15."

Komiteen ønsker å understreke at dette må være bærende prinsipper for det døvekirkelige arbeid. Strukturene for det døvekirkelige arbeid bør være så lik som mulig den vanlige kirkelige struktur, den bør sikre døve de samme rettigheter og plikter og sørge for at menighetene får den samme status og rammebetingelser som hørende menigheter.

I tillegg til dette er døvekirkenes medlemmer fullverdige medlemmer av sin lokale menighet.

Det døvekirkelige arbeid er organisatorisk lagt som et prosti under Oslo bispedømme og har tilsyn av Oslo biskop. Dette er en god ordning. Samtidig vil komiteen understreke at det er viktig at den lokale døvemenighet og dens ansatte kan føle tilhørighet til den lokale biskop og den lokale kirken.

Komiteen opplever at den spesielle situasjonen som de døvekirkelige menighetene representerer gjør dem til noe annet enn kategorialmenigheter. Dette bør reflekteres i arbeidet med å finne gode ordninger for gjensidig representasjon.

På denne bakgrunnen er komiteen glad for å høre at døvekirken er fornøyd med utviklingen i arbeidet med å få de organisatoriske rammebetingelsene på plass. Forskriftene fra 1998 med de forandringer som er foreslått i høringsnotatet fra departementet av 5.11.1999, innebærer at man vil være kommet et langt stykke på vei til å være likestilt med en hørende menighet.

Komiteen forutsetter at det jobbes videre med saken i samarbeid mellom departementet, Kirkerådet og Døvekirkenes fellesråd, ikke minst når det gjelder å etablere gode ordninger for gjensidig representasjon.

Fristen for høringen til endrete forskrifter gjør at Kirkemøtet bør avvente resultatet av høringen og behandlingen av denne saken i Døvekirkenes fellesråd, før Kirkemøtet fastsetter "regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet". Det er viktig at en kommer frem til et resultat som det er stor grad av tilslutning til fra de døvekirkelige organer.

Forslag til vedtak:

1. Kirkemøtet er av den oppfatning at det utsendte høringsforslaget til endringer i forskrift om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten, ivaretar viktige anliggender for døvekirken. Kirkemøtet innser at det kan være behov for å justere reglene noe i lys av endringene i forskriften og på bakgrunn av resultatet av høringsrunden.

Kirkemøtet delegerer til Kirkerådet å fastsette regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet, etter forslag fra Døvekirkenes fellesråd og på bakgrunn av resultatet av høringsrunden til endringer i forskriften av 17.april 1998.

2. Kirkemøtets forretningsorden § 1-2 femte ledd endres og gis følgende ordlyd:

Kirkerådets direktør, generalsekretæren i Mellomkirkelig råd, generalsekretæren i Samisk kirkeråd og ekspedisjonssjefen i Kirkeavdelingen har talerett i møtet. En representant for Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet og en representant for det døvekirkelige arbeidet har talerett i saker som angår egen virksomhet.

3. Kirkerådet gis myndighet til å vedta nærmere relasjoner og samarbeidsordninger mellom Kirkemøtet og Døvekirkenes fellesmøte.

Plenumsbehandling:

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordfører: Ole Bent Røiseland

Disse hadde ordet:

Ole Bent Røiseland, Peder Nustad, Gunvor Kongsvik, Sigurd Osberg.

Kirkemøtets vedtak:

1. Kirkemøtet er av den oppfatning at det utsendte høringsforslaget til endringer i forskrift om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten, ivaretar viktige anliggender for døvekirken. Kirkemøtet innser at det kan være behov for å justere reglene noe i lys av endringene i forskriften og på bakgrunn av resultatet av høringsrunden.

Kirkemøtet delegerer til Kirkerådet å fastsette regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet, etter forslag fra Døvekirkenes fellesråd og på bakgrunn av resultatet av høringsrunden til endringer i forskriften av 17.april 1998.

2. Kirkemøtets forretningsorden § 1-2 femte ledd endres og gis følgende ordlyd:

Kirkerådets direktør, generalsekretæren i Mellomkirkelig råd, generalsekretæren i Samisk kirkeråd og ekspedisjonssjefen i Kirkeavdelingen har talerett i møtet. En representant for Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet og en representant for det døvekirkelige arbeidet har talerett i saker som angår egen virksomhet.

- 3. Kirkerådet gis myndighet til å vedta nærmere relasjoner og samarbeidsordninger mellom Kirkemøtet og Døvekirkenes fellesmøte.*

80 stemmeberettigede. Forslaget enstemmig vedtatt.

Saksdokument:Kyrkjemøtedokument:

Dokument 9.1: Saksutgreiing

Dokument 9.2: Retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren

Innstilling frå komite A:**Bakgrunn for saka**

I Tenesteordning for kantorar (TO), fastsett av Kyrkjemøtet 1996 med heimel i § 24 i kyrkjelova, har Kyrkjemøtet fastsett dei grunnleggjande føresegner med omsyn til kvalifikasjonskrav, hovudarbeidsområde og samarbeidstilhøve. I TO § 2, siste ledd heiter det at Kyrkjemøtet gjev nærare retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren.

For kateketar og diakonar vart slike retningsliner vedtekne i 1996, sjå sak KM 12/96. Når det gjeld kantorar, vart fastsetjinga av desse retningslinene utsett til handsaminga av saka *vigsling av kantorar* var ferdig. Etter at vigslingssaka samrøystes vart vedteke av Kyrkjemøtet 1998, sjå sak KM 10/98, er tida inne til å fastsetja retningslinene.

Historisk bakgrunn

I denne saka kan det vera tenleg å sjå på forhistoria. Tenesteordning for kantorar er historisk sett knytt til tariffavtalar. Den første arbeidsspesifikasjonen for organistar vart fastsett av Kyrkjedepartementet i Normalinstruks frå 1956. Det må vera rett å seia om denne at han meir er ei ideell målsetjing enn ei realistisk føresegn som det skulle vera mogeleg å gjennomføra på landsbasis. Normalinstruksen fekk mykje å seia for utforminga av Organistlova av 1967. Den første landsgjeldande tariffavtalen for organistar kom i 1969. Den vart skipa ved hjelp av ein valgiftsdom, og instruks spørsmålet er her noko tilfeldig handsama. Dette gav opphavet til ein strid mellom Norske Kommuners Sentralforbund og departementet om kven som kunne fastsetja innhaldet i organisttenesta. Ved hjelp av Norges Organistforbund vart det inngått eit kompromiss. Ein vedgjekk at dei spørsmåla som hadde samband med arbeidsplikt og omfang (altså spørsmål med konsekvensar for løna) låg inn under arbeidsgjevaren sitt område, medan dei spørsmåla som var relaterte til den «kyrkjelege» sida av organisttenesta, vart overlatne til departementet.

Med heimel i Organistlova utarbeidde departementet ei tenesteordning for organistar. Denne var resultatet av direkte forhandlingar over ein toårsperiode mellom departementet og Norges Organistforbund. Den tok til å gjelda gjennom departementet sitt rundskriv av 16. april 1975 (TO 75). Det nye med TO 75 var at innhaldet i organisttenesta som ei kyrkjeleg teneste for første gong vart bestemt, og at organisten fekk eit avgrensa fagleg ansvar. Litt enkelt sagt kan ein seia at dette galdt å velja mellom alternative melodiar frå Koralboka. I tillegg fekk organisten høve til å vurdera ikkje-autorisert musikkmateriale. TO 75 regulerer for første gong samarbeidet mellom prest og organist i ein gudstenestleg samanheng. Særleg på dette feltet har TO 75 hatt stor verdi, og vedtaka her vart i nokon grad tekne inn i rettleiingane i Gudstenesteboka (GB). TO 75 uttrykte kyrkjeleg aksept av organisten si sakkunne på eige

fagfelt, og den har vore viktig for utviklinga av ein kyrkjeleg identitet blant kyrkjemusikarane.

I tida etter 1975 har utviklinga i samfunnet som heilskap gått i ei anna retning. Nøkkelomgrepet har blitt *arbeidsgjevaren sin styringsrett*, og det er blitt viktig i utarbeidinga av reglar og forskrifter å avklara og sikra denne. Denne utviklinga har også fått konsekvensar på det kyrkjelege område, m.a. i føresegnene i Kyrkjelova og i dei tenesteordningane Kyrkjemøtet har fastsett med heimel i Kyrkjelova.

Ein vil finna at dette hovudprinsippet også er nedfelt i Gudstenesteboka. På eitt punkt har likevel Gudstenesteboka late kantor sitt ansvarsområde rekkja lenger enn det som elles er hovudregelen. Det gjeld bruk av musikk-innslag som ikkje høyrer til det autoriserte materialet, særleg i samband med kyrkjelege handlingar, sjå «Allmenne føresegner» knytte til kap. V Ekteskap og kap. VII Gravferd (Gudstenesteboka II, side 97, punkt 4 og side 129, punkt 3). På sist nemnde stad er dette uttrykt slik: «All musikk som skal framførast, må føreåt godkjennast av organisten.»

Då TO vart vedteke av Kyrkjemøtet, vart det peika på at det var trong for å vurdere einskilde føresegner i Gudstenesteboka som kunne oppfattast å stå i motsetning til TO. Det galdt m.a. spørsmålet om «organisten si avgjerdsmynde» med omsyn til godkjenning og val av musikkstoff m.m. I saksdokumenta til Kyrkjemøtet 96 var det likevel ikkje lagt opp til noka endring av vedtaka i Gudstenesteboka.

Kyrkjemøtet la likevel avgjerande vekt på a) at kantoren er leiar av det kyrkjemusikalske arbeidet i kyrkjelyden (TO § 2, første ledd), b) at arbeidsgjevar kan fastsetja nærmare instruksar om kantoren sine arbeidsoppgåver og plikter (TO § 2, sjette ledd) og c) at kantoren har plikt til å gå inn i eit samarbeid med dei andre tilsette i kyrkjelyden (TO § 8).

Kyrkjemøtet understreka vidare at kantoren innanfor dei rammene som er gjevne, har eit sjølvstendig ansvar for den faglege utføringa av dei arbeidsoppgåvene som er lagde til stillinga (TO § 2, sjette ledd).

Sakshandsaming

Saka har vore drøfta fleire gonger i Nemnd for gudstenesteliv (sjå sak NFG 10/96, 16/96, 13/97 og 26/98). Eit utkast til retningsliner vart på vanleg vis sendt til høyring 29. januar 1999. Høyringsinstansar var biskopane, bispedømeråda, dei teologiske fakulteta, dei praktisk-teologiske seminara, dei kyrkjelege yrkesorganisasjonane.

I hovudsak slutta høyringsinstansane seg til det framlagde forslaget til retningsliner. Men det var ein høyringsinstans, nemleg Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, som hadde vesentlege innvendingar mot framlegget.

Hovudsynspunktet til Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon var at det eigentleg ikkje var naudsynt med desse retningslinene: «Kirkemusikkens plass og kirkemusikerens oppgaver i gudstjenesten er fullt ut gitt gjennom eksisterende ordningar. I ly av forrettende prests overordnede ansvar for gudstjenesten, vil kantorens rolle være gitt gjennom de hovedarbeidsområder, de arbeidsoppgaver og den faglige status som er gitt i Tjenesteordningens § 2.»

I Kyrkjerådet var det forståing for dette synspunktet. Dei grunnleggjande vedtaka er gjevne i TO og GB. Men i samband med fastsetjinga av sjølvte tenesteordningane og den vidareføringa av dei som *Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestlige funksjoner* (KM 1996) kan reknast som, meinte Kyrkjemøtet at det også ville vera tenleg å gje tilsvarande retnings-

liner for kantoren. Dette vart likevel utsett i påvente av ei avklaring av spørsmålet om vigsling. Kyrkjerådet er også av den oppfatning at sjølv om *Retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren* ikkje kjem med noko nytt, vil det vere tenleg med eit samla oversyn over dei reglane som gjeld. Desse retningslinene skal ein då sjølvstilt ikkje på noko punkt forstå slik at dei kjem i motsetnad til TO. TO er overordna.

På bakgrunn av resultatet av høyringsprosessen har saka vore handsama av Bispemøtet (sjå sak BM 8/99 pkt. a), som har slutta seg til sekretariatet si innstilling utan merknader.

Kyrkjerådet handsama saka på sitt møte 27.-29. mai som sak KR 27/99. Her var det gjeve ei fyldig utgreiing for utfallet av høyringsprosessen. På grunnlag av denne saksutgreiinga bestemte Kyrkjerådet at før denne saka vart realitetsdrøfta og fremja for Kyrkjemøtet, skulle ho drøftast på ein konsultasjon mellom dei partane ho særleg gjeld (Norsk Kantor- og Organistforbund, Den norske kirkes Presteforening og Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon). Dette er nedfelt i følgjande vedtak: "Saken utsettes til septembermøtet i påvente av et møte mellom de berørte parter."

Denne konsultasjonen vart halden 11. august. Det tok relativt kort tid å lokalisera problemet, og å nå fram til ei felles forståing. Saka gjeld musikk utanom det som er autorisert i ordningane. Denne skal alltid godkjennast på førehand. Men i staden for å føra vidare formuleringa frå GB om at det då ligg til forrettande prest å godkjenna teksten og til kantor å godkjenna musikken, ville det vera meir tenleg å bruka ei formulering frå den liturgiske forsøkssaka "Val av salmar utanom Norsk Salmebok". Her heiter det at forrettande prest og kantor saman skal godkjenna både tekst og musikk. Dette var i samsvar med høyringsuttalen frå NKOF.

Etter denne konsultasjonen handsama Kyrkjerådet saka på nytt på sitt møte 16.-18. september (sjå sak KR 41/99). Under denne handsaminga vart det sagt at retningslinene samla sett ikkje godt nok får fram at kyrkjelyden har eit eige ansvar for kyrkjemusikken (KL § 9). Det vart difor vedteke at ein i § 2 skulle ta inn ei særskilt tilvising til kyrkjelyden.

Komiteen sine merknader:

Til Kyrkjemøtet er det kome to opne brev, eit frå ei frittstående gruppe kantorar og eit frå domkantoranane. Det første låg føre til opninga av Kyrkjemøtet og var såleis kjent for komiteen under handsaminga av saka. Det andre kom etter at komiteen hadde avslutta drøftingane.

Under handsaminga har komiteen òg hatt inne representantar for Norsk Kantor og Organistforbund, Presteforeningen og Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, samt den kyrkjemusikalske konsulenten i Kyrkjerådet.

Komiteen helsar med glede den profileringa av kantortenesta som no er nedfelt i tenesteordning og vigslingsordning for kantorar. Den vektlegginga av samarbeid i kyrkjelyden om breidd og kvalitet i det kyrkjemusikalske arbeidet som kjem til uttrykk her, fangar opp den rike verksemda knytt til kantortenesta i mange av kyrkjelydane våre. Dette arbeidet må styrkjast og førast vidare.

På bakgrunn av høyringssamtalane og andre innspel til komiteen har komiteen ut frå ei samla vurdering funne det tenleg å gjera nokre endringar i teksten. Dette går i hovudsak på to ting: klårgjering og forenkling.

I det følgjande viser vi til paragrafane i det nye framlegget, som har ein annan reknemåte. Endringar er understrekte.

§ 1 peikar på kor viktig den oppgåva er som kantoren har med å framelska og inspirera det musikalske livet i kyrkjelyden.

§ 2 talar om det samarbeidet om gudstenesta som livet i kyrkjelyden er avhengig av. Dette er i første rekkje eit samarbeid mellom forrettande prest og kantor, men òg med andre i kyrkjelyden. Komiteen finn det naudsynt å peika på det som er hovudsaka i dei ulike gudstenester og kyrkjelege handlingar, nemleg forvaltninga av Ord og sakrament.

§ 4 handlar om at det autoriserte liturgiske materialet inneheld ulike musikalske alternativ, t.d. fleire melodiar til ein salme eller eit liturgisk ledd. Uttrykket "såframt ikkje anna er fastsett om avgjerdsmynde" gjeld det som er sagt i § 3 om val av ulike liturgiske ledd (sjå GB, bind I side 16), og det som er fastsett i liturgiske forsøkssaker om bruk av salmar utanom det autoriserte materialet: Salmevalet skal i kvart einskild høve godkjennast av tenestegjerande liturg og organist.

§ 5 gjeld musikkstoff som er ynskja, særleg i samband med vigsel og gravferd. Det er særskild viktig å understreka at slikt musikkstoff skal leggjast fram til godkjenning på førehand. Det same gjeld når andre enn kantor skal medverka, sjå § 6. Når det gjeld denne godkjenninga, har komiteen funne det mest tenleg å halda seg til formuleringa i Gudstenesteboka i staden for den ordlyden det vart semje om på konsultasjonen 11. august, og som var lagt fram i dei utsende sakspapira.

§ 7 fyller eit tomrom, nemleg tvistehandsaming om *musikkfaglege* spørsmål. Komiteen er av den oppfatninga at § 8 i TO, som også omhandlar tvistehandsaming, gjeld usemje om prioriteringa av *oppgåvene* for kantor (sjå § 2 i TO). Denne paragrafen er difor ikkje til hjelp når det vert usemje i einskild-spørsmål. Komiteen tilrår at biskopen i slike ad hoc-saker gjev andre allment mynde til å avgjera saka.

Framlegg til vedtak:

Kyrkjemøtet 1999 fastsett følgjande retningslinjer for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren:

RETNINGSLINER FOR DEI GUDSTENESTLEGE FUNKSJONANE TIL KANTOREN Fastsett av Kyrkjemøtet (1999) i medhald av Tenesteordning for kantorar § 2, siste ledd

- § 1 Som leiar av den kyrkjemusikalske verksemda i kyrkjelyden har kantoren si hovudoppgåve knytt til ei liturgisk teneste, det vil seia planlegging og gjennomføring av gudstenester og kyrkjelege handlingar. Kantoren har eit særskilt ansvar for å skapa levande song i kyrkjelyden og å leggja til rette for deltaking frå ulike musikkrefter, slik at gudstenestelivet vert fremja.
- § 2 Planlegging og gjennomføring av gudstenester og kyrkjelege handlingar skal skje i samarbeid mellom kantor og liturg, og når det er aktuelt, med andre i kyrkjelyden.

Samarbeidet omfattar både spørsmål som krev musikalsk sakkunne og spørsmål som gjeld utforming av liturgiske ledd. Dei ulike spørsmåla skal avgjerast ut frå det overordna målet i gudstenestelivet, forvaltninga av Ord og sakrament.
- § 3 Når avgjerdsmynde om liturgiske alternativ ligg til soknerådet, har kantoren eit særleg ansvar for å uttala seg om dei musikalske spørsmåla.

- § 4 Ved val mellom ulike melodiar i det materialet som er autorisert til bruk i gudstenester og kyrkjelege handlingar, tek kantor avgjerd i samråd med forrettande prest, såframt ikkje anna er fastsett om avgjerdsmynde.
- § 5 Musikkstoff utanom det som er autorisert i dei liturgiske ordningane, skal på førehand vera godkjend av kantor, likeeins teksten av forrettande prest.
- § 6 Andre enn kantoren kan framføra/leia musikkinnslag i gudstenester og kyrkjelege handlingar, dersom musikken kan verta innpassa i den liturgiske handlinga og ikkje er i strid med den eigenart ei gudsteneste har eller med den gudstenestlege karakter i ei kyrkjeleg handling.
- Musikken skal på førehand vera godkjend av kantor og teksten av forrettande prest.
- § 7 Dersom ein ikkje kjem fram til semje i vurderinga av musikk og/eller tekst, skal saka leggjast fram for biskopen. Biskopen eller den biskopen gjev mynde til, avgjer saka.
- § 8 Ved gjennomføringa av gudstenestlege og liturgiske funksjonar kan kantoren bera tenestedrakt.

Plenumsbehandling 1:

Dirigent: Kari Sørheim
Saksordførar: Tore Kopperud

Desse hadde ordet:

Tore Kopperud, Øystein I. Larsen, Terje Mikalsen, Laila Riksaasen Dahl, Katinka Solli Schøien, Peder Nustad, Arne Dag Kvamsøe, Elena Viviana Eika, Ester Walgermo, Gunvor Heiene, Kjell Dalmo.

Endringsframlegg

Øystein Larsen:

§2 – ”når det er aktuelt” skiftast ut med ”og det bør leggjast til rette for at også andre i kyrkjelyden tar del i dette.”

Peder Nustad:

§2:mellom kantoren, liturgen, andre tilsette i kyrkjelyden og kyrkjelyden elles.

§1: ...deltaking frå ulike musikkrefter og musikkretningar, slik at gudstenestelivet ...

Votering

Framlegget går tilbake til komiteen.

Ny innstilling frå komite A:

Bakgrunn for saka

I Tenesteordning for kantorar (TO), fastsett av Kyrkjemøtet 1996 med heimel i § 24 i kyrkjelova, har Kyrkjemøtet fastsett dei grunnleggjande føresegner med omsyn til kvalifikasjonskrav, hovudarbeidsområde og samarbeidstilhøve. I TO § 2, siste ledd heiter det at Kyrkjemøtet gjev nærare retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren.

For kateketar og diakonar vart slike retningsliner vedtekne i 1996, sjå sak KM 12/96. Når det gjeld kantorar, vart fastsetjinga av desse retningslinene utsett til handsaminga av saka *vigsling av kantorar* var ferdig. Etter at vigslingssaka samrøystes vart vedteke av Kyrkjemøtet 1998, sjå sak KM 10/98, er tida inne til å fastsetja retningslinene.

Historisk bakgrunn

I denne saka kan det vera tenleg å sjå på forhistoria. Tenesteordning for kantorar er historisk sett knytt til tariffavtalar. Den første arbeidsspesifikasjonen for organistar vart fastsett av Kyrkjedepartementet i Normalinstruks frå 1956. Det må vera rett å seia om denne at han meir er ei ideell målsetjing enn ei realistisk føresegn som det skulle vera mogeleg å gjennomføra på landsbasis. Normalinstruksen fekk mykje å seia for utforminga av Organistlova av 1967. Den første landsgjeldande tariffavtalen for organistar kom i 1969. Den vart skipa ved hjelp av ein valgiftsdom, og instruks spørsmålet er her noko tilfeldig handsama. Dette gav opphavet til ein strid mellom Norske Kommuners Sentralforbund og departementet om kven som kunne fastsetja innhaldet i organisttenesta. Ved hjelp av Norges Organistforbund vart det inngått eit kompromiss. Ein vedgjekk at dei spørsmåla som hadde samband med arbeidsplikt og omfang (altså spørsmål med konsekvensar for løna) låg inn under arbeidsgjevaren sitt område, medan dei spørsmåla som var relaterte til den «kyrkjelege» sida av organisttenesta, vart overlatne til departementet.

Med heimel i Organistlova utarbeidde departementet ei tenesteordning for organistar. Denne var resultatet av direkte forhandlingar over ein toårsperiode mellom departementet og Norges Organistforbund. Den tok til å gjelda gjennom departementet sitt rundskriv av 16. april 1975 (TO 75). Det nye med TO 75 var at innhaldet i organisttenesta som ei kyrkjeleg teneste for første gong vart bestemt, og at organisten fekk eit avgrensa fagleg ansvar. Litt enkelt sagt kan ein seia at dette galdt å velja mellom alternative melodiar frå Koralboka. I tillegg fekk organisten høve til å vurdere ikkje-autorisert musikkmateriale. TO 75 regulerer for første gong samarbeidet mellom prest og organist i ein gudstenestleg samanheng. Særleg på dette feltet har TO 75 hatt stor verdi, og vedtaka her vart i nokon grad tekne inn i rettleiingane i Gudstenesteboka (GB). TO 75 uttrykte kyrkjeleg aksept av organisten si sakkunne på eige fagfelt, og den har vore viktig for utviklinga av ein kyrkjeleg identitet blant kyrkjemusikarane.

I tida etter 1975 har utviklinga i samfunnet som heilskap gått i ei anna retning. Nøkkelomgrepet har blitt *arbeidsgjevaren sin styringsrett*, og det er blitt viktig i utarbeidinga av reglar og forskrifter å avklara og sikra denne. Denne utviklinga har også fått konsekvensar på det kyrkjelege område, m.a. i føresegnene i Kyrkjelova og i dei tenesteordningane Kyrkjemøtet har fastsett med heimel i Kyrkjelova.

Ein vil finna at dette hovudprinsippet også er nedfelt i Gudstenesteboka. På eitt punkt har likevel Gudstenesteboka late kantor sitt ansvarsområde rekkja lenger enn det som elles er hovudregelen. Det gjeld bruk av musikk-innslag som ikkje høyrer til det autoriserte

materialet, særleg i samband med kyrkjelege handlingar, sjå «Allmenne føresegner» knytte til kap. V Ekteskap og kap. VII Gravferd (Gudstenesteboka II, side 97, punkt 4 og side 129, punkt 3). På sist nemnde stad er dette uttrykt slik: «All musikk som skal framførast, må føreåt godkjennast av organisten.»

Då TO vart vedteke av Kyrkjemøtet, vart det peika på at det var trong for å vurdera einskilde føresegner i Gudstenesteboka som kunne oppfatast å stå i motsetning til TO. Det galdt m.a. spørsmålet om «organisten si avgjerdsmynde» med omsyn til godkjenning og val av musikkstoff m.m. I saksdokumenta til Kyrkjemøtet 96 var det likevel ikkje lagt opp til noka endring av vedtaka i Gudstenesteboka.

Kyrkjemøtet la likevel avgjerande vekt på a) at kantoren er leiar av det kyrkjemusikalske arbeidet i kyrkjelyden (TO § 2, første ledd), b) at arbeidsgjevar kan fastsetja nærmare instruksar om kantoren sine arbeidsoppgåver og plikter (TO § 2, sjette ledd) og c) at kantoren har plikt til å gå inn i eit samarbeid med dei andre tilsette i kyrkjelyden (TO § 8).

Kyrkjemøtet understreka vidare at kantoren innanfor dei rammene som er gjevne, har eit sjølvstendig ansvar for den faglege utføringa av dei arbeidsoppgåvene som er lagde til stillinga (TO § 2, sjette ledd).

Sakshandsaming

Saka har vore drøfta fleire gonger i Nemnd for gudstenesteliv (sjå sak NFG 10/96, 16/96, 13/97 og 26/98). Eit utkast til retningsliner vart på vanleg vis sendt til høyring 29. januar 1999. Høyringsinstansar var biskopane, bispedømeråda, dei teologiske fakulteta, dei praktisk-teologiske seminara, dei kyrkjelege yrkesorganisasjonane.

I hovudsak slutta høyringsinstansane seg til det framlagde forslaget til retningsliner. Men det var ein høyringsinstans, nemleg Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, som hadde vesentlege innvendingar mot framlegget.

Hovudsynspunktet til Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon var at det eigentleg ikkje var naudsynt med desse retningslinene: «Kirkemusikkens plass og kirkemusikerens oppgaver i gudstjenesten er fullt ut gitt gjennom eksisterende ordningar. I ly av forrettende prests overordnede ansvar for gudstjenesten, vil kantorens rolle være gitt gjennom de hovedarbeidsområder, de arbeidsoppgaver og den faglige status som er gitt i Tjenesteordningens § 2.»

I Kyrkjerådet var det forståing for dette synspunktet. Dei grunnleggjande vedtaka er gjevne i TO og GB. Men i samband med fastsetjinga av sjølve tenesteordningane og den vidareføringa av dei som *Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestlige funksjoner* (KM 1996) kan reknast som, meinte Kyrkjemøtet at det også ville vera tenleg å gje tilsvarande retningsliner for kantoren. Dette vart likevel utsett i påvente av ei avklaring av spørsmålet om vigsling. Kyrkjerådet er også av den oppfatning at sjølv om *Retningslinjer for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren* ikkje kjem med noko nytt, vil det vere tenleg med eit samla oversyn over dei reglane som gjeld. Desse retningslinene skal ein då sjølvstendig ikkje på noko punkt forstå slik at dei kjem i motsetnad til TO. TO er overordna.

På bakgrunn av resultatet av høyringsprosessen har saka vore handsama av Bispemøtet (sjå sak BM 8/99 pkt. a), som har slutta seg til sekretariatet si innstilling utan merknader.

Kyrkjerådet handsama saka på sitt møte 27.-29. mai som sak KR 27/99. Her var det gjeve ei fylldig utgreiing for utfallet av høyringsprosessen. På grunnlag av denne saksutgreiinga bestemte Kyrkjerådet at før denne saka vart realitetsdrøfta og fremja for Kyrkjemøtet, skulle

ho drøftast på ein konsultasjon mellom dei partane ho særleg gjeld (Norsk Kantor- og Organistforbund, Den norske kirkes Presteforening og Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon). Dette er nedfelt i følgjande vedtak: "Saken utsettes til septembermøtet i påvente av et møte mellom de berørte parter."

Denne konsultasjonen vart halden 11. august. Det tok relativt kort tid å lokalisera problemet, og å nå fram til ei felles forståing. Saka gjeld musikk utanom det som er autorisert i ordningane. Denne skal alltid godkjennast på førehand. Men i staden for å føra vidare formuleringa frå GB om at det då ligg til forrettande prest å godkjenna teksten og til kantor å godkjenna musikken, ville det vera meir tenleg å bruka ei formulering frå den liturgiske forsøkssaka "Val av salmar utanom Norsk Salmebok". Her heiter det at forrettande prest og kantor saman skal godkjenna både tekst og musikk. Dette var i samsvar med høyringsuttalen frå NKOF.

Etter denne konsultasjonen handsama Kyrkjerådet saka på nytt på sitt møte 16.-18. september (sjå sak KR 41/99). Under denne handsaminga vart det sagt at retningslinene samla sett ikkje godt nok får fram at kyrkjelyden har eit eige ansvar for kyrkjemusikken (KL § 9). Det vart difor vedteke at ein i § 2 skulle ta inn ei særskilt tilvising til kyrkjelyden.

Komiteen sine merknader:

Til Kyrkjemøtet er det kome to opne brev, eit frå ei frittstående gruppe kantorar og eit frå domkantorane. Det første låg føre til opninga av Kyrkjemøtet og var såleis kjent for komiteen under handsaminga av saka. Det andre kom etter at komiteen hadde avslutta drøftingane.

Under handsaminga har komiteen òg hatt inne representantar for Norsk Kantor og Organistforbund, Presteforeningen og Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, samt den kyrkjemusikalske konsulenten i Kyrkjerådet.

Komiteen helsar med glede den profileringa av kantortenesta som no er nedfelt i tenesteordning og vigslingsordning for kantorar. Den vektlegginga av samarbeid i kyrkjelyden om breidd og kvalitet i det kyrkjemusikalske arbeidet som kjem til uttrykk her, fangar opp den rike verksemda knytt til kantortenesta i mange av kyrkjelydane våre. Dette arbeidet må styrkjast og først vidare.

Komiteen finn grunn til å minna om at desse retningslinene må sjåast i samanheng med vigslingsordninga for kantor og særleg med tenesteordninga, som retningslinene utfyller. Dei overordna målsetjingane for det kyrkjemusikalske arbeidet på lokalplan finn ein i desse tekstane. Retningslinene gjeld difor òg for organistar, etter nærare føresegn av arbeidsgjevar (TO § 1).

På bakgrunn av høyringssamtalane og andre innspel til komiteen har komiteen ut frå ei samla vurdering funne det tenleg å gjera nokre endringar i teksten. Dette går i hovudsak på to ting: klårgjering og forenkling.

I det følgjande viser vi til paragrafane i det nye framlegget, som har ein annan reknemåte. Endringar er understrekte.

§ 1 peikar på kor viktig den oppgåva er som kantoren har med å framelska og inspirera det musikalske livet i kyrkjelyden.

§ 2 talar om det samarbeidet om gudstenesta som livet i kyrkjelyden er avhengig av. Dette er i første rekkje eit samarbeid mellom forrettande prest og kantor, men òg med andre i kyrkje-

lyden. Komiteen finn det naudsynt å peika på det som er hovudsaka i dei ulike gudstenester og kyrkjelege handlingar, nemleg forvaltinga av Ord og sakrament.

§ 4 handlar om at det autoriserte liturgiske materialet inneheld ulike musikalske alternativ, t.d. fleire melodiar til ein salme eller eit liturgisk ledd. Uttrykket "såframt ikkje anna er fastsett om avgjerdsmynde" gjeld det som er sagt i § 3 om val av ulike liturgiske ledd (sjå GB, bind I side 16), og det som er fastsett i liturgiske forsøksaker om bruk av salmar utanom det autoriserte materialet: Salmevalet skal i kvart einskild høve godkjennast av tenestegjerande liturg og organist.

§ 5 gjeld musikkstoff som er ynskja, særleg i samband med vigsel og gravferd. Det er sær viktig å understreka at slikt musikkstoff skal leggjast fram til godkjenning på førehand. Det same gjeld når andre enn kantor skal medverka, sjå § 6. Når det gjeld denne godkjenninga, har komiteen funne det mest tenleg å halda seg til formuleringa i Gudstenesteboka i staden for den ordlyden det vart semje om på konsultasjonen 11. august, og som var lagt fram i dei utsende sakspapira.

§ 7 fyller eit tomrom, nemleg tvistehandsaming av *musikkfaglege* spørsmål. Komiteen er av den oppfatninga at § 8 i TO, som også omhandlar tvistehandsaming, gjeld usemje om prioriteringa av *oppgåvene* for kantor (sjå § 2 i TO). Denne paragrafen er difor ikkje til hjelp når det vert usemje i einskild-spørsmål. Komiteen tilrår at biskopen i slike ad hoc-saker gjev andre allment mynde til å avgjera saka.

Framlegg til vedtak:

Kyrkjemøtet 1999 fastsett med verknad frå 1. januar 2000 følgjande retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren:

RETNINGSLINER FOR DEI GUDSTENESTLEGE FUNKSJONANE TIL KANTOREN

Fastsett av Kyrkjemøtet (1999) i medhald av Tenesteordning for kantorar § 2, siste ledd

§ 1 Som leiar av den kyrkjemusikalske verksemda i kyrkjelyden har kantoren si hovudoppgåve knytt til ei liturgisk teneste, det vil seia planlegging og gjennomføring av gudstenester og kyrkjelege handlingar. Kantoren har eit særskilt ansvar for å skapa levande song i kyrkjelyden og å leggja til rette for deltaking frå ulike musikkrefter, slik at gudstenestelivet vert fremja.

§ 2 Planlegging og gjennomføring av gudstenester skal skje i samarbeid mellom kantor og liturg, og gjerne med andre i kyrkjelyden. Det same gjeld kyrkjelege handlingar, så langt dette er mogeleg.

Samarbeidet omfattar både spørsmål som krev musikalsk sakkunne og spørsmål som gjeld utforming av liturgiske ledd. Dei ulike spørsmåla skal avgjerast ut frå det overordna målet i gudstenestelivet, forvaltinga av Ord og sakrament.

§ 3 Når avgjerdsmynde om liturgiske alternativ ligg til soknerådet, har kantoren eit særleg ansvar for å uttala seg om dei musikalske spørsmåla.

§ 4 Ved val mellom ulike melodiar i det materialet som er autorisert til bruk i gudstenester og kyrkjelege handlingar, tek kantor avgjerd i samråd med forrettande prest, såframt ikkje anna er fastsett om avgjerdsmynde.

- § 5 Musikkstoff utanom det som er autorisert i dei liturgiske ordningane, skal på førehand vera godkjend av kantor, likeeins teksten av forrettande prest.
- § 6 Andre enn kantoren kan framføra/leia musikkinnslag i gudstenester og kyrkjelege handlingar, dersom musikken kan verta innpassa i den liturgiske handlinga og ikkje er i strid med den eigenart ei gudsteneste har eller med den gudstenestlege karakter i ei kyrkjeleg handling.
- Musikken skal på førehand vera godkjend av kantor og teksten av forrettande prest.
- § 7 Dersom det i einskildsaker vert usemje om musikk eller tekst, skal saka leggjast fram for biskopen. Biskopen eller den biskopen gjev mynde til, avgjer saka.
- § 8 Ved gjennomføringa av gudstenestlege og liturgiske funksjonar kan kantoren bera tenestedrakt.

Plenumsbehandling 2:

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordførar: Tore Kopperud

Desse hadde ordet:

Tore Kopperud, Ole Chr. Kvarme, Sigurd Osberg, Terje Mikalsen, Peder Nustad, Oddvar Almanning, Gunvor Kongsvik, Ole D. Hagesæther, Gunnar Tveit Sandvin,

Kyrkjemøtet sitt vedtak:

Kyrkjemøtet 1999 fastsett med verknad frå 1. januar 2000 følgjande retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren:

RETNINGSLINER FOR DEI GUDSTENESTLEGE FUNKSJONANE TIL KANTOREN
Fastsett av Kyrkjemøtet (1999) i medhald av Tenesteordning for kantorar § 2, siste ledd

- § 1 *Som leiar av den kyrkjemusikalske verksemda i kyrkjelyden har kantoren si hovudoppgåve knytt til ei liturgisk teneste, det vil seia planlegging og gjennomføring av gudstenester og kyrkjelege handlingar. Kantoren har eit særskilt ansvar for å skapa levande song i kyrkjelyden og å leggja til rette for deltaking frå ulike musikkrefter, slik at gudstenestelivet vert fremja.*
- § 2 *Planlegging og gjennomføring av gudstenester skal skje i samarbeid mellom kantor og liturg, og gjerne med andre i kyrkjelyden. Det same gjeld kyrkjelege handlingar, så langt dette er mogeleg.*
- Samarbeidet omfattar både spørsmål som krev musikalsk sakkunne og spørsmål som gjeld utforming av liturgiske ledd. Dei ulike spørsmåla skal avgjerast ut frå det overordna målet i gudstenestelivet, forvaltninga av Ord og sakrament.*
- § 3 *Når avgjerdsmynde om liturgiske alternativ ligg til soknerådet, har kantoren eit særleg ansvar for å uttala seg om dei musikalske spørsmåla.*

- § 4 *Ved val mellom ulike melodiar i det materialet som er autorisert til bruk i gudstenester og kyrkjelege handlingar, tek kantor avgjerd i samråd med forrettande prest, såframt ikkje anna er fastsett om avgjerdsmynde.*
- § 5 *Musikkstoff utanom det som er autorisert i dei liturgiske ordningane, skal på førehand vera godkjend av kantor, likeeins teksten av forrettande prest.*
- § 6 *Andre enn kantoren kan framføra/leia musikkinnslag i gudstenester og kyrkjelege handlingar, dersom musikken kan verta innpassa i den liturgiske handlinga og ikkje er i strid med den eigenart ei gudsteneste har eller med den gudstenestelege karakter i ei kyrkjeleg handling.*
- Musikken skal på førehand vera godkjend av kantor og teksten av forrettande prest.*
- § 7 *Dersom det i einskildsaker vert usemje om musikk eller tekst, skal saka leggjast fram for biskopen. Biskopen eller den biskopen gjev mynde til, avgjer saka.*
- § 8 *Ved gjennomføringa av gudstenestelege og liturgiske funksjonar kan kantoren bera tenestedrakt.*

81 røysteføre. Vedtaket var samrøystes.

Sak KM 10/99 Nærmere regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol. m.v.

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

- Dokument 10.1: Saksorientering
Dokument 10.2: Endringer i forskrift om tilsetting av menighetsprest.
Brev fra departementet av 14.juli 1999.
Dokument 10.3: Nærmere regler om ordinasjon tilsetting av personer som ikke er cand.theol. m.v.

Innstilling fra komite E:

Saksorientering:

På bakgrunn av utredningen "Ordinasjon av ikke-teologer til prester i Den norske kirke" fattet Kirkemøtet 1989 vedtak om at det skulle tas nødvendige skritt for å etablere lovlig adgang for personer uten teologisk embetseksamen til å bli prest (sak KM 18/89). Kirkerådet utarbeidet forslag til regler for hvordan ordningen skulle praktiseres og forslag til retningslinjer for en evalueringsnemnd som man foreslo oppnevnt. Forslagene ble oversendt Kirke departementet i mars 1992.

I april 1998 sendte departementet et forslag til nytt regelverk ut på høring. På bakgrunn av de merknader som da kom inn, justerte departementet regelverket og oversendte i september 1998 saken til Kirkemøtet for uttalelse, KM 9/98.

Ved kgl. res. av 19.mars 1999 ble det bestemt at personer uten graden cand.theol kan vigsles til preste tjeneste og tilsettes som prester i Den norske kirke etter nærmere regler gitt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. På denne bakgrunn har departementet 14.juli 1999 gjort endringer i forskrift av 17.juni 1988 om tilsetting av menighetsprest.

Kirkemøtet er gitt myndighet til å fastsette regler om klageordning. De øvrige regler om godkjenning m.v. fastsettes av Kirkerådet. Kirkerådet og Kirkemøtet må vedta nærmere regler og retningslinjer for hvordan den myndighet disse organer er gitt skal ivaretas.

Komiteens merknader:

Komiteen slutter seg til Kirkerådets forslag om at en egen evalueringsnemnd behandler de aktuelle sakene, og at Kirkerådet selv fungerer som klageinstans.

Komiteen har overveid evalueringsnemndas sammensetning, likedan sammensetning av klageinstansen. Siden det i mange saker vil dreie seg om faglige vurderinger, finner komiteen det naturlig med en sterk faglig representasjon i evalueringsnemnda. Noen argumenter taler for en tilsvarende sammensetning i klageorganet, men det er også understreket at den leke representasjon i Kirkerådet er verdifull med henblikk på funksjonen som klageinstans.

Tanken om et eget klageorgan er avvist fordi det ville føre til unødig mange organ, samt fordi Kirkerådets rolle i den samlede saksgang ville bli for svak.

Komiteen forutsetter at Kirkerådet ivaretar kjønnsbalansen i sammensetningen av evalueringsnemnda.

Når det gjelder den foreslåtte aldersgrensa på 45 år for kandidater under § 2, annet ledd i forskriftene, minner komiteen om at den i merknadene til saken på Kirkemøtet 1998, foreslo 40-45 år. I lys av dette antar komiteen at aldersgrensa kan praktiseres med en viss fleksibilitet, i det minste slik at prosedyren kan ta til før fylte 45 år.

Komiteen vil generelt påpeke behovet for språklig opprydding i § 2.

I forslaget til nærmere regler § 3, punkt 1, tolkes forskriftens bestemmelse om grad på samme nivå som cand.theol. med for ensidig vekt på normert studietid.

Komiteen finner også at forslaget til nærmere regler langt tydeligere burde reflektere at det i forskriften finnes to typer av unntak fra det normale utdanningskravet. Disse formene for unntak er forskjellige både når det gjelder prosedyre og når det gjelder hva som skal evalueres. Dette er bl.a. av betydning for hvem som i de to tilfellene er søker og hvem som har klagerett.

Anførslene i § 3, annet ledd om at praksis, erfaring og egnethet skal vektlegges ved søknader om tildeling av tilsvarende kompetanse som cand.theol, bør etter komiteens syn også gjøres gjeldende for den andre kategorien av saker, jf. punkt 5 i samme paragraf.

Ved gjennomgang av saksframstillingen har komiteen merket seg omtalen av praktikum: "Ved siden av graden cand.theol. eller tilsvarende kompetanse, må den som tilsettes ha praktisk-teologisk eksamen." Det vises videre til Kirkeloven (kl) § 31 2.ledd, som sier at departementet kan "fravike kravet om gjennomført praktikum for personer som på annet grunnlag anses kvalifisert for prestetjeneste". Komiteen vil understreke at et fravik fra krav om praktikum ikke må forstås slik at det først og fremst gjelder de som blir tilkjent godkjenning på bakgrunn av biskopens anbefaling ut fra personlige forutsetninger. Komiteen mener man i disse tilfeller bør være særlig varsom med å fravike kravet om praktikum.

Forslag til vedtak:

I Klageordning

Med hjemmel i forskrift av 17. juni 1988 om tilsetting av menighetsprest § 2 fjerde ledd, oppnevner Kirkemøtet Kirkerådet som klageinstans til å avgjøre klager vedrørende kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol, jf. regler fastsatt av Kirkerådet 00.00.99.

Når det gjelder søknad om tilsvarende kompetanse som cand.theol.graden, er det søkeren selv som har klagerett. Når det gjelder forslag om fravik av kompetansekrav, er det den forslagsstillende biskop som har klagerett.

Nærmere regler for Kirkerådets behandling av klagesaker fastsettes av Kirkerådet selv.

II Ad nærmere regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol. m.v.

Kirkemøtet tar til orientering det fremlagte forslag til regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol., men ber Kirkerådet ta med komiteens merknader i den videre behandling av saken.

Kirkemøtet ber Kirkerådet om å vedta reglene, slik at ordningen kan gjelde fra 1. januar 2000. Ved første gangs oppnevning av leke medlemmer i evalueringsnemnda, overlates det til Kirkerådet å foreta oppnevning blant Kirkemøtes leke medlemmer for inneværende Kirkemøteperiode.

Ordningen evalueres etter 5 år.

Plenumsbehandling:

Dirigent: Torgils Aurdal
Saksordfører: Gunvor Heiene

Disse hadde ordet:

Gunvor Heiene, Arne Grønningsæter, Lars Østnor, Trond Skard Dokka, Odd Bondevik, Ola Smeplass, Oddmund Brundtland, Jorunn Øxnevad Lie, Gunnar Stålsett, Ola M. Steinholt, Gunvor Kongsvik, Erling Pettersen.

Kirkemøtets vedtak:

I Klageordning

Med hjemmel i forskrift av 17. juni 1988 om tilsetting av menighetsprest § 2 fjerde ledd, oppnevner Kirkemøtet Kirkerådet som klageinstans til å avgjøre klager vedrørende kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol, jf. regler som fastsettes av Kirkerådet.

Når det gjelder søknad om tilsvarende kompetanse som cand.theol.graden, er det søkeren selv som har klagerett. Når det gjelder forslag om fravik av kompetansekrav, er det den forslagsstillende biskop som har klagerett.

Nærmere regler for Kirkerådets behandling av klagesaker fastsettes av Kirkerådet selv.

II Ad "Nærmere regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol. m.v."

Kirkemøtet tar til orientering det fremlagte forslag til regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol., men ber Kirkerådet ta med komiteens merknader i den videre behandling av saken.

Kirkemøtet ber Kirkerådet om å vedta reglene, slik at ordningen kan gjelde fra 1. januar 2000. Ved første gangs oppnevning av leke medlemmer i evalueringsnemnda, overlates det til Kirkerådet å foreta oppnevning blant Kirkemøtes leke medlemmer for inneværende Kirkemøteperiode.

Ordningen evalueres etter 5 år.

68 stemmeberettigede. Forslaget enstemmig vedtatt.

Sak KM 11/99 Den norske kirke og Leuenberg kirkefellesskapet

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

- Dokument 11.1: Saksorientering
- Vedlegg 11.1.2: SAK BM/99 Den Norske kirke og Leuenbergfellesskapet
- Dokument 11.2: Den norske kirkes signaturforklaring ved undertegnelsen av Leuenberg-konkordien
- Dokument 11.3: Leuenbergkonkordien. Avtalen fra 1973 mellom reformatoriske kirker i Europa
- Dokument 11.4: Den norske kirke og Leuenberg-kirkefellesskapet

Innstilling fra komité F:

Bakgrunn

Leuenberg-konkordien fra 1973 er et dokument som skal bidra til å avklare splittelsen mellom de reformerte og lutherske kirkene i Europa. 100 kirker i Europa og noen få kirker i Sydamerika med sterk tilknytning til europeiske kirker har undertegnet konkordien og på denne måten skapt grunnlag for alter- og prekestolfellesskap mellom de kirkene som undertegner konkordien.

Etter andre verdenskrig oppstod det et sterkt ønske om å etablere kirkefellesskap mellom reformerte, lutherske og unerte kirker i Europa. Spenningene og splittelsene under krigen var store og smertefull og en følte et påtrengende behov for å avklare motsetningene som hadde fulgt kirkene helt siden reformasjonstiden, og til å kunne stå sammen som kirker på basis av et felles bekjennelsesgrunnlag.

Utviklingen fram mot Leuenberg-konkordien er ikke bare et resultat av teologiske samtaler. Det er også en rekke ikke-teologiske faktorer som har spilt inn: Opplevelsene fra andre verdenskrig og kirkekampen gjorde behovet for en konsolidering av de lutherske, unerte og reformerte kirker tydelig. Allerede i 1934 fikk denne konsolideringen uttrykk i bekjennelsen fra Barmen og dens tolkning av hva som er det sentrale i evangeliet. Situasjonen i Europa og behovet for en avklaring i forhold til det rent praktiske samlivet mellom de forskjellige kirkesamfunn var også med som en grunnleggende motivasjon.

Det ble ført inngående læresamtaler over mange år med deltakere fra mange land, deriblant også Norge. Ulike stadier i denne prosessen førte så fram til at en i 1973 sluttførte den såkalte Leuenberg-konkordien (LK). Den er et forholdsvis kortfattet og komprimert dokument som behandler de sentrale punktene i luthersk og reformert forståelse av evangeliet og sakramentene. Den konkluderer med at hvor det læres og forkynnes i samsvar med denne konkordien, har ikke lærefordømmelsene fra reformasjonstiden gyldighet.

12.-16.mars 1973 ble Leuenberg-konkordiens endelige tekst gjort ferdig, deretter sendt kirkene til undertegnelse. Denne skulle danne grunnlag for kirkefellesskap mellom de

lutherske, reformerte og unerte kirker, dessuten de nært beslektede før-reformatoriske kirker Valdenserne og De bøhmiske brødre.

Både for lutheranerne og de reformerte er grunnlaget for kirkefelleskap evangeliets forkynnelse og forvaltningen av sakramentene i overensstemmelse med Guds ord. I vår lutherske kontekst er det spesielt Confessio Augustana VII som står sentralt når man vil tilrettelegge betingelsene for kirkelig enhet. Confessio Augustana VII (Om kirken): »Like ens lærer de at det alltid vil forbli én hellig kirke. Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett. Og til sann enhet i kirken er det nok å være enig om evangeliets lære og om forvaltningen av sakramentene. Men det er ikke nødvendig at det alle steder er ensartede menneskelige overleveringer eller skikker eller seremonier som er fastsatt av mennesker. Som Paulus sier: 'Én tro, én dåp, én Gud og alles far osv.' ».

Dette danner også grunnlaget for tenkningen i Leuenberg-konkordien: «De delaktige kirker er av den overbevisning at de sammen har del i Jesu Kristi ene kirke, og at Herren har frigjort og forpliktet dem til felles tjeneste.» (LK 34) Kirkene forplikter seg til felles vitnesbyrd og tjeneste i troen på Den Hellige Ånds forenende kraft

(LK35). Leuenberg-konkordien er delt opp i fire hovedledd:

1. Del I, «Veien til fellesskap» beskriver motivasjonen og bakgrunnen for selve arbeidet med konkordien. Her nevnes det bl.a. «nyere tids problemer, utviklingen av skriftforskningen, de kirkelige vekkelser og den gjenoppdagede økumeniske horisont», ved siden av erfaringen av nødvendigheten av å stå sammen «i tider med felles lidelser» (LK 5).
2. Del II beskriver «Den felles forståelse av evangeliet» som i henhold til Confessio Augustana VII vil være tilstrekkelig for å kunne anerkjenne hverandres kirker som fullverdige kirker. Her konsentrerer man seg om de reformatoriske hovedpunkter i henhold til CA VII, evangeliet, som utfoldes som rettfærdiggjørelsesbudskapet, slik vi får del i det gjennom forkynnelse, dåp og nattverd.
3. Del III tar for seg «Overensstemmelse i forhold til lærefordømmelser fra reformasjonstiden». Her formuleres det en grunnleggende fellesforståelse av nattverden, kristologien og predestinasjonen. En anerkjennelse av denne forståelse fører til at lærefordømmelsene i de reformatoriske bekjennelsesskriftene ikke lenger rammer læren slik den foreligger i kirkene i dag (LK 27). Dette innebærer at forskjellene i gudstjeneste- og fromhetsliv og i utformingen av kirkelige strukturer ikke har kirkesplittende karakter, selv om de kan oppleves som meget betydelige for de enkelte menighetene.
4. Del IV, «Erklæring om og realisering av kirkefelleskap», prøver å tydeliggjøre kirkefelleskapets karakter: «(...) på grunn av den oppnådde overensstemmelse i forståelsen av evangeliet, tilbyr (kirkene) hverandre fellesskap om ord og sakrament og tilstreber et størst mulig samsvar i vitnesbyrd og tjeneste overfor verden» (LK 29).

Dette betyr ikke at kirkene som slutter seg til konkordien, skal oppgi forpliktelsen på sine bekjennelsestekster eller hensynet til sine respektive tradisjoner.

Leuenberg-konkordien og Leuenberg-kirkefelleskapet skulle altså ha som konsekvens alter- og prekestolfelleskap som innebærer en gjensidig anerkjennelse av hverandres embete. LK 29: »Kirkefelleskap i denne konkordiens mening betyr at kirker med forskjellige bekjennelsesskrifter, på grunn av den oppnådde overensstemmelse forståelsen av evangeliet,

tilbyr hverandre fellesskap om ord og sakrament og tilstreber en størst mulig samsvar i vitnesbyrd og tjeneste overfor verden.»

Konkordien impliserer ikke en strukturell sammenslåing av kirkene. Heller ikke bekjennesskriftene og deres gyldighet innenfor de enkelte kirkene skulle oppheves av en tilslutning til konkordien. Hver kirke holder fast ved sine bekjennesskrifter og sitt konfesjonelle grunnlag. LK skal leses i lys av ens egne bekjennesskrifter. Den vil ikke stå i motsetning til bekjennelsen, men utdype den i det den viser til en grunnleggende enighet om det sentrale ved evangeliet som består mellom den lutherske og den reformerte tradisjonen.

Det er viktig å legge merke til selve utviklingen og framgangsmåten fram mot konkordien: Først måtte læremotsetningene drøftes og overvinnes, dernest måtte man komme fram til en felles forståelse av hva «kirkefellesskap» innebærer. Dialogen skulle ikke være slutt ved selve undertegnelsen av konkordien, men skulle videreføres i samtaler og konkrete studieprosjekter. Der det fortsatt finnes dyptgående teologiske forskjeller, er disse av en slik art at de ikke har kirkesplittende karakter fordi den grunnleggende enigheten om evangeliet består. Gjennom LK forpliktet kirkene seg til samarbeid i vitnesbyrd og tjeneste (LK 35-36) og til fortsatt teologisk arbeid (LK 37-41) om spørsmål som forholdet mellom lov og evangelium, dåpspraksis, embete og ordinasjon, etc.

Spørsmål om organisatorisk sammenslutning mellom enkelte kirker må avgjøres av de enkelte kirker selv i deres situasjon (LK 44). Dog henvises det til det positive ved et levende mangfold i gudstjenestelivet, kirkeordning, diakonal innsats, etc. (LK 45).

Kirkefellesskapet på europeisk område skal bidra til å tjene det økumeniske fellesskapet mellom alle kirker og vil gi nye impulser for andre økumeniske dialoger .

Siden 1973 har læresamtalene mellom kirkene fortsatt, og det har i hele perioden alltid vært en representant fra de nordiske kirkene i eksekutivkomitéen for disse samtalene. Det som i utgangspunktet først og fremst var et forum for læresamtale har i de senere år utviklet seg til et nærmere samarbeid innenfor rammen av det såkalte «Leuenberg-kirkefellesskap» (LKF), («Leuenberger Kirchengemeinschaft»). Dette har skjedd ut fra konkordiens målsetning om størst mulig samordning i vitnesbyrd og tjeneste for verden (LK 29).

I regi av kirkefellesskapet er det blitt laget en rekke forskjellige studier, som signaturkirkene har sluttet seg til. Studien om kirkeforståelsen ("Jesu Kristi kirke – Det reformatoriske bidrag til den økumeniske dialog om Kirkens enhet") tar opp sentrale sider ved ekklesiologien som bare i liten grad var blitt berørt i selve konkordieteksten, slik som embetsforståelsen og spørsmålet om utformingen av den kirkelige tilsynstjenesten. Sakramentsdokumentene "Om lære og praksis vedrørende nattverden" og "Om lære og praksis vedrørende dåpen" presiserer signaturkirkenes sakramentsforståelse.

Disse dokumenter var av avgjørende betydning i Den norske kirkes vurdering av konkordien, fordi de tydelig viser hvordan kirkene innenfor fellesskapet utfolder og videreutvikler sin teologiske forståelse av sentrale dogmatiske spørsmål.

Saksbehandlingen i Den norske kirke

Dokumentet var på omfattende høringsrunder i Den norske kirke på 1970-tallet. Både de teologiske fakultetene, Bispemøtet, Norsk Teologisk Nemd og Mellomkirkelig råd uttalte seg om konkordien. På tross av en del teologisk kritikk konkluderte de fleste den gang med at konkordien ga et tilstrekkelig grunnlag for alter- og prekestolfellesskap.

Når man allikevel ikke undertegnet dokumentet på 1970-tallet, skjedde det med følgende begrunnelse:

- Det fantes ikke tilfredsstillende kirkerettslige strukturer på den tiden. Før Kirkemøtets etablering måtte slike avgjørelser tas av departementet, og det ønsket man ikke.
- Man ønsket en felles nordisk fremgangsmåte. Dette var ikke mulig på det daværende tidspunkt.
- I og med at det ikke fantes reformerte kirker i Norge, anså man ikke en undertegnelse av konkordien som særlig presserende.

I 1992 ble de nordiske kirker tilskrevet av Eksekutivkomiteen for Leuenberg-kirkefellesskapet og bedt om å ta opp spørsmålet på nytt, bl.a. med den begrunnelse at det var ønskelig at de »reformatoriske kirker i Europa» benyttet de nye muligheter til å utvikle sitt fellesskap i et forenet Europa. Det ble svart at dette skulle drøftes i fellesskap i Norden og etter at arbeidet med Porvoovtalen var sluttført.

Teologisk Nemnd, Mellomkirkelig råd og Bispemøtet tok i 1997/98 på nytt opp spørsmålet om en eventuell undertegning av Leuenberg-konkordien og gikk inn for at det skulle siktes mot en undertegning av konkordien. I tillegg gikk man inn for at det skulle utformes en Signaturforklaring som skulle presisere Den norske kirkes vurdering av konkordien og Leuenberg-kirkefellesskapet i lys av dens økumeniske stilling i dag.

Forslag til saksframlegg til Kirkemøtet 1999 og Signaturforklaring er behandlet i Teologisk Nemnd, Mellomkirkelig råd og Kirkerådet i 1998/1999.

Alle disse instansene har anbefalt en undertegning av selve konkordien og en presisering og tydeliggjøring gjennom en Signaturforklaring av Den norske kirkes økumeniske ståsted i lys av de andre økumeniske avtalene den har inngått.

Bispemøtet behandlet på sitt høstmøte 1999 det endelige forslaget som legges frem på Kirkemøtet. Bispemøtet anbefalte at Den norske kirke nå undertegner Leuenberg-konkordien, men kom med noen endringsforslag til den fremlagte Signaturforklaringen.

Komiteens merknader

a) Hovedsynspunkter

Komiteen ønsker i hovedsak å gi uttrykk for sin støtte til de vedtakene som er fattet i Mellomkirkelig råd, Kirkerådet og i Bispemøtet når det gjelder en undertegning av Leuenberg-konkordien. Når denne saken nå foreligger til behandling på Kirkemøtet, skjer det på grunnlag av en grundig behandling i vår kirkes ansvarlige organer.

Komiteen mener at den teologiske avklaringen i Leuenberg-konkordien om lærespørsmålene er tilstrekkelig for å kunne si at reformasjonstidens fordømmelser overfor de respektive kirkene ikke treffer Leuenberg-konkordiens signaturkirker i dag.

Komiteen ønsker å gi uttrykk for sin takknemlighet og glede over at en langvarig prosess i vår kirke nå ser ut til å nærme seg et foreløpig mål, en undertegning av konkordien. Den felles forståelsen av evangeliet som er oppnådd i konkordien, er et tilstrekkelig grunnlag for alter- og prekestolfellesskap.

Det er gledelig at så mange kirker som historisk sett har sine røtter i reformasjonen, kan samle seg om hovedmomentene i forståelsen av evangeliet og sakramentene, slik de er

formulert i Leuenberg-konkordien. Komiteen kan ikke se at de teologiske forskjellene som fortsatt finnes mellom våre kirker, har kirkesplittende karakter.

Komiteen er spesielt glad for at Leuenberg-konkordien muliggjør kirkefellesskap mellom både store og små kirker som har sin tilhørighet i den reformatoriske tradisjonen; både majoritets- og minoritetskirker. Den norske kirkes fulle deltakelse i Leuenberg-kirkefellesskapet kan være en viktig støtte for de små minoritetskirkene i Europa og minne oss om vår egen posisjon som majoritetskirke.

Komiteen er glad for at Den norske kirke kan ta dette videre steget i det økumeniske arbeidet innenfor rammen av Leuenberg-kirkefellesskapet. Gjennom å undertegne denne avtalen blir vi del av et likeverdig fellesskap av kirker som står hverandre nær.

Etter en luthersk forståelse av kirken er enighet om evangeliets forkynnelse og sakramentenes forvaltning tilstrekkelig for kirkelig enhet. Konkordien er forenlig med vår kirkes bekjennelse, og komiteen legger spesiell vekt på at Confessio Augustana VII og dens kriterier for kirkelig enhet er den avgjørende målestokken for kirkelig fellesskap med andre kirker.

b) Forhold til andre økumeniske avtalepartnere

Den norske kirke har forpliktende avtaler med flere kirker. Dette gjør det viktig å reflektere over indre sammenheng og konsekvens i det som skjer.

Både Teologisk Nemnd, Mellomkirkelig råd, Kirkerådet og Bispemøtet har vært opptatt av at det må være et teologisk samsvar mellom de ulike avtaler og den kirkelige og teologiske tradisjon vi er en del av. Komiteen har under sin behandling vært opptatt av forholdet mellom våre økumeniske avtaler.

Komiteen har merket seg spesielt at Bispemøtet i sitt vedtak anser kompatibilitets-spørsmålet som tilstrekkelig behandlet i forhold til en undertegning av Leuenberg-konkordien. Komiteen er enig i denne vurderingen. Nødvendigheten av et videre arbeid med dette spørsmål, som Bispemøtet påpeker, står ikke i veien for en undertegning av konkordien nå.

Det skulle ikke by på problemer overfor våre lutherske søsterkirker om vi undertegner Leuenberg-konkordien. Det Lutherske Verdensforbund (LVF) har vært en viktig initiativtaker til arbeidet som førte frem til Leuenberg-konkordien og har tilrådd kirkene å inngå en slik avtale om alter- og prekestolfellesskap.

I 1994 vedtok Den norske kirke å undertegne Porvooavtalen mellom anglikanske kirker i Storbritannia og Irland og nordiske og baltiske lutherske kirkene. I 1995 vedtok den å undertegne avtalen om utvidet kirkefellesskap med Metodistkirken i Norge ("Nådens Fellesskap"). I 1999 skal en undertegning av Leuenberg-konkordien vedtas.

Hovedvekten i disse avtalene har ikke ligget på de samme spørsmålene. Derfor har dokumentene fått en noe ulik profil. I forhold til anglikanerne var det kirkeforståelsen, forståelsen av kirkens apostolisitet og den såkalte historiske bispesuksesjon som krevde en særlig avklaring. I forhold til metodistene var det særlig viktig å samtale om forståelsen av Guds nåde, menneskesynet og sakramentene. Leuenberg-konkordien behandler i knapphet de spørsmålene som har vært kirkesplittende mellom reformatoriske kirker. Dette medfører at fokus i de økumeniske avtaledokumentene er

forskjellig. Komiteen mener at det er godtgjort at dokumentene ikke motsier hverandre. Det innebærer at det er forenlig med vår kirkes økumeniske forpliktelser og bekjennelsesgrunnlag å undertegne også Leuenberg-konkordien.

Komiteen ønsker å understreke at undertegningen av Leuenberg-konkordien er forenlig med de andre avtalene vi har inngått og er nødvendig for å beholde en sunn balanse mellom våre kirkelige avtaler.

Komiteen har i denne sammenheng vært særlig opptatt av forståelsen av tilsynstjenesten og dens utforming på bakgrunn av disse økumeniske avtalene. Også reformerte og unerte kirker har former for kirkelig tilsyn og tilsynsordninger. Deres utforming kan være forskjellig fra tilsynstjenestens utforming i Den norske kirke. En bestemt utforming av tilsynstjenesten må allikevel ikke gjøres til betingelse for kirkelig fellesskap. Komiteen ønsker å understreke denne tydeliggjøringen i Signaturforklaringen.

c) **Komiteens merknader til forslag til Signaturforklaring**

Komiteen har drøftet det fremlagte forslag til Signaturforklaring og ønsker å komme med noen endringsforslag.

Komiteen slutter seg til Bispemøtets forslag om en språklig forbedring av innledningen. I tillegg har komiteen noen mindre forslag til en forbedret rettskrivning av egennavn. Når det gjelder Signaturforklaringens punkt 1, foreslås det at begrepet "underskrive" erstattes med "undertegne".

Komiteen ønsker å stryke "på offisielt vis" under punkt 1., fordi dette anses som en overflødig tilføyelse.

Bispemøtets forslag til et nytt punkt 2 i Signaturforklaringen om en presisering i forhold til vår bekjennelses fortsatte gyldighet vurderes ikke som et nødvendig tillegg, i og med at konkordien selv uttrykkelig nevner dette poenget. Jfr. LK 37: "Konkordien lar bekjennelsene i de delaktige kirker fortsatt ha forpliktende gyldighet. Konkordien oppfatter seg ikke som en ny bekjennelse. Den framstiller en oppnådd overensstemmelse i det sentrale, som gjør kirkefellesskap mellom kirker med ulike bekjennelsesskrifter mulig..."

I tillegg til dette påpekes det i Signaturforklaringens punkt 7 at konkordien er i samsvar med vår kirkes bekjennelse.

Komiteen har inngående drøftet punkt 4, spørsmålet om Porvooavtalen og tilsynstjenesten.

På bakgrunn av Bispemøtets forslag til endring og debatten i komiteen ønsker komiteen å endre teksten i samsvar med Bispemøtets forslag.

Komiteen foreslår å erstatte begrepet "tilsynsembete" med begrepet "tilsynstjeneste" i første avsnitt.

Komiteen foreslår at de første tre linjer i 2. avsnitt erstattes med forslaget fra Bispemøtet.

I punkt 5. foreslår komiteen at den andre setningen strykes, idet den kan oppfattes som uklar og innebærer en unødvendig gjentakelse. I siste setning erstattes ordet "må" med ordet "bør", fordi setningen peker mot den videre utviklingen i fellesskapet, og fordi vi som kirke ikke kan fremsette dette som krav, men som et ønske for det videre arbeid.

Komiteen er klar over at konkordiens tittel ikke uten videre kan forandres, men ønsker å påpeke at tittelen "Konkordie mellom reformatoriske kirker i Europa" er misvisende i og med at det også er noen kirker fra Sydamerika som har undertegnet konkordien.

d) Komiteens merknader til forslag til vedtak

I forhold til Kirkerådets forslag til vedtak ønsker komiteen å påpeke at Leuenbergkirkefellesskapet også inkluderer før-reformatoriske kirker, nemlig Valdenserne og De bøhmiske brødre.

Komiteen har følgende endringsforslag:

I punkt 1 erstattes " mellom lutherske, unerte og reformerte kirker i Europa" med "mellom reformatoriske kirker".

I punkt 2 strykes "å undertegne".

Komiteens forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar å undertegne avtalen mellom reformatoriske kirker i Europa om alter- og prekestolfellesskap, slik den er lagt frem i dokumentet "Leuenberg-konkordie" fra 1973.
2. Kirkemøtet vedtar Signaturforklaringen som en tydeliggjøring av Den norske kirkes vurdering av hva undertegningen av konkordien innebærer.
3. Kirkemøtet ber Mellomkirkelig råd om å følge opp gjennomføringen av avtalen og sørge for at avtalen blir gjort kjent i menighetene.
4. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide med de ordningsmessige konsekvensene av avtalen.
5. Kirkemøtet ber om at undertegningen av Leuenbergkonkordien og fremleggelse av Signaturforklaringen skjer i en hensiktsmessig og tjenlig ramme.

Forslag til revidert Signaturforklaring fra komité F
Forandringer er uthevet i teksten. Tekst som er strøket, er gjennomstreket.
Sitatene fra Leuenberg-konkordien følger den siste norske oversettelsen.

DEN NORSKE KIRKES SIGNATURFORKLARING VED UNDERTEGNElsen AV LEUENBERG-KONKORDIEN

Den norske kirke ønsker å uttrykke sin glede over å kunne undertegne Leuenberg-konkordien. Ved at vi undertegner konkordien, gir vi et konkret og skriftlig uttrykk for vår positive vurdering av den. I tillegg ønsker vi imidlertid også å uttrykke hvordan vi oppfatter vår forpliktelse ved at vi blir en signaturkirke.

Den norske kirkes økumeniske posisjon

Den norske kirke er på mangfoldig vis bundet inn i økumeniske relasjoner med andre kirker. Gjennom Porvoofellesskapet mellom nordiske og baltiske lutherske kirker, og de anglikanske kirkene i Storbritannia og Irland har vi fullt kirkelig fellesskap med DISSE anglikanske kirker. Vi har også en avtale om alter- og prekestolfellesskap med Metodistkirken i Norge («Nådens Fellesskap»). Gjennom Det Lutherske Verdensforbund har vi et fullt kirkelig fellesskap med de andre nordiske folkekirkene og alle de andre medlemskirkene i dette fellesskapet. Vi er også medlem av Kirkenes Verdensråd og Konferansen av Europeiske Kirker.

Det nære fellesskapet med andre kirker innebærer en forpliktelse også i forhold til avtaler som vi for øvrig har inngått. Det må være et teologisk samsvar mellom de ulike avtaler og den kirkelige og teologiske tradisjon vi er del av.

På bakgrunn av disse overveielser ønsker vi i noen punkter å presisere hvordan vi oppfatter vår egen undertegnelse av konkordien. Ved dette tydeliggjør vi også vår forståelse av den:

1. I takknemlighet erkjenner vi at de dogmatiske stridigheter mellom våre kirker har fått en tilstrekkelig avklaring gjennom Leuenberg-konkordien. Ved å underTEGNE konkordien gir Den norske kirke på ~~offisielt~~ vis sin anerkjennelse av dette faktum.
2. Vi slutter oss til den forståelse av evangeliet og sakramentene som kommer til uttrykk i Leuenberg-konkordien. Ved dette kan vi også legge bak oss de teologiske stridigheter som våre kirker har regnet som kirkesplittende. På grunnlag av enigheten om forståelsen av evangeliet (LK 33) forplikter vi oss gjennom konkordien til å tilby alter- og prekestolfellesskap til signaturkirkene.

Denne forpliktelsen hviler på en overbevisning slik den kommer til uttrykk i Leuenberg-konkordien, «at vi sammen har del i Jesu Kristi ene kirke og at Herren har frigjort og forpliktet dem til felles tjeneste.» (LK 34)

3. Den norske kirke vil understreke betydningen av de læresamtalene som er ført mellom signaturkirkene siden 1973. Den utdypning som er skjedd i forståelsen av kirken og sakramentene, er viktig for vår positive vurdering av Leuenberg-konkordien og vår tilslutning til Leuenberg-kirkefellesskapet. Vi vil understreke behovet for fortsatte teologiske samtaler. Sammen med kirkene i Leuenberg-kirkefellesskapet kan vi ikke akseptere alter- og prekestolfellesskap med kirker som praktiserer gjendåp.

4. På bakgrunn av de økumeniske avtaler som vi har inngått, er det blitt tydelig for oss at både forståelsen av og den konkrete utformingen av kirkefelleskap blir ulik i de forskjellige kontekster. I alle våre kirker finnes det former for pastoral tilsynstjeneste («episkopé»). Dette er en nødvendig funksjon i alle kirker. Den konkrete utformingen og forståelsen av det kirkelige tilsyn kan likevel variere.

I Porvooavtalen har Den norske kirke sammen med de andre signaturkirkene uttrykt at fellesskapet i Ord og sakrament tydeliggjøres gjennom DEN TILSYNSTJENESTE SOM TILHØRER HYRDE- OG LÆREEMMETET, OG SOM BISPEEMMETET I SPESIELL FORSTAND ER BETRODD. Disse er ytre tegn på kirkelig enhet.

Både ut fra den økumeniske samtale og ut fra vår egen kirkes historie har vi lært å verdsette denne tradisjonen. Bispemmetets plass i Den norske kirke har gjort det enklere å nå frem til fellesskap med anglikanske kirker. Det forhindrer ikke at vi kan anerkjenne kirker som ikke har et slikt embete og ha fullt kirkefelleskap med dem.

5. Gjennom en undertegnelse av konkordien anerkjenner vi vår nære tilknytning til Leuenberg-konkordiens signaturkirker. ~~Vår undertegnelse innebærer ikke at vi ser ukritisk på utviklingen i Leuenberg-kirkefelleskapet.~~ En undertegnelse av Leuenberg-konkordien BETYR IMIDLERTID ikke at vi ønsker en utvikling av protestantiske, synodale strukturer i Europa.¹ Samarbeidet med signaturkirkene innenfor Leuenberg-kirkefelleskapet BØR ikke føre til at andre økumeniske relasjoner blir vanskeliggjort.
6. Virkeliggjøringen av det kirkelige fellesskap skjer både på et teologisk og på et praktisk plan, i det daglige liv mellom kirkene som har sluttet seg til fellesskapet. Vi er takknemlige for den utfordring som ligger i undertegnelsen av konkordien og i det alter- og prekestofellesskap som er konsekvensen av dette. Vi håper at vi, som Den norske kirke og som del av Porvoo-fellesskapet, gjennom Leuenberg-kirkefelleskapet også kan bidra til en gjensidig berikelse av våre tradisjoner og av vårt kirkeliv.
7. På grunnlag av og i overensstemmelse med den enighet som er oppnådd i konkordien og som er i samsvar med vår kirkes bekjennelse ønsker vi på denne måten å gi uttrykk for vårt fellesskap med Leuenberg-konkordiens signaturkirker.

Undertegnelsen av konkordien skjer i overbevisningen om at kallet til kirkens enhet i Jesus Kristus også virkeliggjøres i og gjennom fellesskapet av Leuenberg- konkordiens signaturkirker.

Plenumsbehandling:

Dirigent: Torgils Aurdal
Saksordfører: Tormod Engelsviken

¹ Vi er takknemlige for at dette aspektet er vektlagt i konkordien selv (LK §46) og i konkordiens tolkning i dokumentet «Leuenberg - Meissen - Porvoo. Modelle kirchlicher Einheit aus der Sicht der Leuenberger Konkordie», §3.5., der det sies: «Der ökumenische Aspekt der LK hat von Anfang an deutlich machen wollen, dass diese sich nicht als konfessioneller Alleingang, sondern vielmehr als Beitrag zur 'ökumenischen Gemeinschaft aller christlichen Kirchen' versteht (§46).»

Disse hadde ordet:

Tormod Engelsviken, Jan-Martin Berentsen, Odd Bondevik, Einy Rendal Elgsæther, Per Halstein Nielsen, Sigurd Osberg, Ernst Baasland, Tore Kopperud, Oddmund Brundtland, Hans Nic. Nilsen, Jens Olav Mæland, Berit Helgøy Kloster, Peder Nustad, Jorunn Øxnevad Lie, Gunnar Stålsett.

Kirkemøtets vedtak:

- 1. Kirkemøtet vedtar å undertegne avtalen mellom reformatoriske kirker i Europa om alter- og prekestolfelleskap, slik den er lagt frem i dokumentet "Leuenberg-konkordie" fra 1973.*
- 2. Kirkemøtet vedtar Signaturforklaringen som en tydeliggjøring av Den norske kirkes vurdering av hva undertegningen av konkordien innebærer.*
- 3. Kirkemøtet ber Mellomkirkelig råd om å følge opp gjennomføringen av avtalen og sørge for at avtalen blir gjort kjent i menighetene.*
- 4. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide med de ordningsmessige konsekvensene av avtalen.*
- 5. Kirkemøtet ber om at undertegningen av Leuenbergkonkordien og fremleggelse av Signaturforklaringen skjer i en hensiktsmessig og tjenlig ramme.*

82 stemmeberettigede. Vedtatt med 80 mot 2 stemmer.

Protokolltilførsel

Hans Nic. Nilsen:

Jeg viser til mitt innlegg i debatten der jeg klargjorde for at jeg under tvil er nødt til å avstå fra å stemme for.

Derfor vil jeg nå pga. samme tvil – stemme mot. Og ber om at dette blir tatt inn i protokollen.

DEN NORSKE KIRKES SIGNATURFORKLARING VED UNDERTEGNELSEN AV LEUENBERG-KONKORDIEN

Den norske kirke ønsker å uttrykke sin glede over å kunne undertegne Leuenberg-konkordien. Ved at vi undertegner konkordien, gir vi et konkret og skriftlig uttrykk for vår positive vurdering av den. I tillegg ønsker vi imidlertid også å uttrykke hvordan vi oppfatter vår forpliktelse ved at vi blir en signaturkirke.

Den norske kirkes økumeniske posisjon

Den norske kirke er på mangfoldig vis bundet inn i økumeniske relasjoner med andre kirker. Gjennom Porvoofellesskapet mellom nordiske og baltiske lutherske kirker, og de anglikanske kirkene i Storbritannia og Irland har vi fullt kirkelig fellesskap med disse anglikanske kirker. Vi har også en avtale om alter- og prekestolfellesskap med Metodistkirken i Norge («Nådens Fellesskap»). Gjennom Det Lutherske Verdensforbund har vi et fullt kirkelig fellesskap med de andre nordiske folkekirkene og alle de andre medlemskirkene i dette fellesskapet. Vi er også medlem av Kirkenes Verdensråd og Konferansen av Europeiske Kirker.

Det nære fellesskapet med andre kirker innebærer en forpliktelse også i forhold til avtaler som vi for øvrig har inngått. Det må være et teologisk samsvar mellom de ulike avtaler og den kirkelige og teologiske tradisjon vi er del av.

På bakgrunn av disse overveielser ønsker vi i noen punkter å presisere hvordan vi oppfatter vår egen undertegnelse av konkordien. Ved dette tydeliggjør vi også vår forståelse av den:

1. I takknemlighet erkjenner vi at de dogmatiske stridigheter mellom våre kirker har fått en tilstrekkelig avklaring gjennom Leuenberg-konkordien. Ved å undertegne konkordien gir Den norske kirke sin anerkjennelse av dette faktum.
2. Vi slutter oss til den forståelse av evangeliet og sakramentene som kommer til uttrykk i Leuenberg-konkordien. Ved dette kan vi også legge bak oss de teologiske stridigheter som våre kirker har regnet som kirkesplittende. På grunnlag av enigheten om forståelsen av evangeliet (LK 33) forplikter vi oss gjennom konkordien til å tilby alter- og prekestolfellesskap til signaturkirkene.

Denne forpliktelsen hviler på en overbevisning slik den kommer til uttrykk i Leuenberg-konkordien, «at vi sammen har del i Jesu Kristi ene kirke og at Herren har frigjort og forpliktet dem til felles tjeneste.» (LK 34)

3. Den norske kirke vil understreke betydningen av de læresamtalene som er ført mellom signaturkirkene siden 1973. Den utdypning som er skjedd i forståelsen av kirken og sakramentene, er viktig for vår positive vurdering av Leuenberg-konkordien og vår tilslutning til Leuenberg-kirkefellesskapet. Vi vil understreke behovet for fortsatte teologiske samtaler. Sammen med kirkene i Leuenberg-kirkefellesskapet kan vi ikke akseptere alter- og prekestolfellesskap med kirker som praktiserer gjendåp.
4. På bakgrunn av de økumeniske avtaler som vi har inngått, er det blitt tydelig for oss at både forståelsen av og den konkrete utformingen av kirkefellesskap blir ulik i de forskjellige kontekster. I alle våre kirker finnes det former for pastoral tilsynstjeneste

(»episkopé«). Dette er en nødvendig funksjon i alle kirker. Den konkrete utformingen og forståelsen av det kirkelige tilsyn kan likevel variere.

I Porvoovtalen har Den norske kirke sammen med de andre signaturkirkene uttrykt at fellesskapet i Ord og sakrament tydeliggjøres gjennom den tilsynstjeneste som tilhører hyrde- og læreembetet, og som bispeembetet i spesiell forstand er betrodd. Disse er ytre tegn på kirkelig enhet.

Både ut fra den økumeniske samtale og ut fra vår egen kirkes historie har vi lært å verdsette denne tradisjonen. Bispeembetets plass i Den norske kirke har gjort det enklere å nå frem til fellesskap med anglikanske kirker. Det forhindrer ikke at vi kan anerkjenne kirker som ikke har et slikt embete og ha fullt kirkefellesskap med dem.

5. Gjennom en undertegnelse av konkordien anerkjenner vi vår nære tilknytning til Leuenberg-konkordiens signaturkirker. En undertegnelse av Leuenberg-konkordien betyr imidlertid ikke at vi ønsker en utvikling av protestantiske, synodale strukturer i Europa.² Samarbeidet med signaturkirkene innenfor Leuenberg-kirkefellesskapet bør ikke føre til at andre økumeniske relasjoner blir vanskeliggjort.
6. Virkeliggjøringen av det kirkelige fellesskap skjer både på et teologisk og på et praktisk plan, i det daglige liv mellom kirkene som har sluttet seg til fellesskapet. Vi er takknemlige for den utfordring som ligger i undertegnelsen av konkordien og i det alter- og prekestolfellesskap som er konsekvensen av dette. Vi håper at vi, som Den norske kirke og som del av Porvoofellesskapet, gjennom Leuenberg-kirkefellesskapet også kan bidra til en gjensidig berikelse av våre tradisjoner og av vårt kirkeliv.
7. På grunnlag av og i overensstemmelse med den enighet som er oppnådd i konkordien og som er i samsvar med vår kirkes bekjennelse ønsker vi på denne måten å gi uttrykk for vårt fellesskap med Leuenberg-konkordiens signaturkirker.

Undertegnelsen av konkordien skjer i overbevisningen om at kallet til kirkens enhet i Jesus Kristus også virkeliggjøres i og gjennom fellesskapet av Leuenberg- konkordiens signaturkirker.

² Vi er takknemlige for at dette aspektet er vektlagt i konkordien selv (LK §46) og i konkordiens tolkning i dokumentet «Leuenberg - Meissen - Porvoo. Modelle kirchlicher Einheit aus der Sicht der Leuenberger Konkordie», §3.5., der det sies: «Der ökumenische Aspekt der LK hat von Anfang an deutlich machen wollen, dass diese sich nicht als konfessioneller Alleingang, sondern vielmehr als Beitrag zur 'ökumenischen Gemeinschaft aller christlichen Kirchen' versteht (§46).»

Sak KM 12/99 Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid

Som hovedtema for Kirkemøtet 1999 var "Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid". Bakgrunnen for å ønske dette tema var det arbeidet som har pågått i Kirkerådet omkring nyreligiøsitet siden 1988, og ikke minst den konsentrasjon omkring behovet for åndelig fornyelse som Kirkemøtet 1998 synliggjorde.

Til temaet forelå en betenkning med tittelen "Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid." Betenkningen var i forkant av Kirkemøtet sendt ut til alle landets menigheter.

Pga. sakens art og for å gi saken tyngde, ble det lagt opp til en annerledes behandling av dette tema enn en ordinær saksbehandling med plenumsbehandling og vedtak. En hel dag ble satt av til hovedtemaet.

Hovedforedrag

Jean Vanier, kanadisk katolsk tenker og åndelig veileder, holdt foredrag. Hans utfordring til menneskene er å utvikle fellesskapet der vi respekterer hverandre, uansett utrustning, bakgrunn og kirkelig tradisjon. (Foredraget er gjengitt på side 119.)

Høring

Etter foredraget ble det gjennomført en høring med følgende inviterte deltakere: Biskop Odd Bondevik – Bispemøtets preses, søster Eva Dahl – Diakonisseklosteret Engen, Kari Foss – daglig leder av Oase, Edvard Hoem – forfatter og teatersjef, Arild Romarheim – førsteamanuensis og prest, Hege Fjellheim Sarre – kulturkonsulent i Karasjok, Katinka Solli Schøien – student og Kirkemøtemedlem. Høringen ble ledet av kapellan Øystein Vaaland.

Deltakerne var bedt om å være forberedt på følgende temaområder:

- Hva kjennetegner dagens norske folkereligiøsitet?
- Hvordan merkes den økende åndelige lengsel blant folk?
- Hvorfor går åndelig søkende mennesker forbi kirken?
- Folkekirkens framtid på det åpne livssynsmarkedet.

Deltakerne i høringen utfordret Kirkemøtets komiteer til å ta opp følgende spørsmål til samtale:

- Hvordan skal folk se Jesus i vår menighet? (Foss)
- Hvordan ta vare på mangfoldet i vår kirke? (Fjellheim Sarre)
- Hvem sier folk i dag at menneskesønnen er? (Romarheim)
- Hva er vi villige til å gi av våre liv og hva betyr penger? (Dahl)
- Hva betyr det at Jesus i misjonsbefalingen sier at vi skal gjøre folk til disipler? (Bondevik)
- Hvordan kan vi som kirke formidle til mennesker at de er elsket av Gud? (Solli Schøien)
- Hvordan forstår dere salmelinjen "Gjør døren høy gjør porten vid" inn i vår tid? (Hoem)

Samtale i komiteene

På grunnlag av den utsendte betenkningen, hovedforedraget og høringen drøftet alle komiteene temaet "Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid". Komiteenes kommentarer ble overlevert komite C, som var ansvarlig for å sammenholde og tilrettelegge kommentarene for plenum.

På Kirkemøtets siste dag fremla komite C saken "Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid" i tre deler:

1. Momenter til Kirkerådets oppfølging av saken – en skriftlig sammenfatning til bruk for Kirkerådet i sitt videre arbeid med saken. Komite C's innspill gjengis nedenfor.
2. "E-mail chat mellom flugene på veggen" – en bilde-presentasjon om lengsel.
3. Bibelord som viser mennesker i møte med Jesus.

Alt materiale som ble utarbeidet av komiteene under Kirkemøtet ble oversendt til Kirkerådet uten realitetsbehandling.

Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid - Momenter til Kirkerådets oppfølging

På grunnlag av betenkningen "Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid", Kirkemøtets hovedforedrag ved Jean Vanier og Kirkemøtets høring om den åndelige lengsel har Kirkemøtets komiteer arbeidet med temaet. Komiteene A;B;D;E og F har nedtegnet sine kommentarer og brakt dem videre til komite C.

Nedenstående er momenter komite C ønsker å løfte fram og oversende Kirkerådet, på grunnlag av de synspunkter som har kommet fra de øvrige komiteene, og komite C's eget arbeid med saken. Under Kirkemøtet delte ungdom ut 65 teser for å sette fokus på unges behov og åndelige søken. Komiteen har valgt å gjengi noen av disse tesene i tilknytning til sine momenter, for på den måten å løfte fram enkelte av ungdommens anliggender. Tesene er gjengitt i kursiv.

Tesene og kommentarene fra de øvrige komiteene vil bli oversendt Kirkerådet i sin helhet.

Åndelig lengsel

- Åndelig lengsel er dypest sett en lengsel etter identitet som berører det hele menneske. I vårt samfunn hvor de sammenbindende og integrerende elementene svekkes, merker vi en økende lengsel både i og utenfor kirken.
- Å forholde seg til menneskers lengsel er å forholde seg til mennesker.
- I vårt flerkulturelle og flerreligiøse samfunn er lengselen sammensatt og mangfoldig, men den finnes og utgjør et tilknytningspunkt for samtale om tro.

Det er større rom for en fri, sann og ekte Gudstro i et pluralistisk, flerkulturelt samfunn enn i en kontrollerende enhetskultur.

Medvandring og dialog

Vi er opptatt av å få en god dialog mellom kirken og de alternativreligiøse miljøene. Denne dialogen vil:

- bevisstgjøre kirken om dens egne kilder
- føre den lenger inn og dypere ned i disse kildene: Ordet, dåpens og nattverdens mysterium
- hjelpe den til å gjenvinne et religiøst erfaringspråk

Samtidig er dialogen livsviktig for kirkens forhold til et stadig mer flerkulturelt og flerreligiøst samfunn. En åpen dialog, medvandring, er avgjørende for at mennesker i vårt samfunn kan forstå hverandre og leve sammen i gjensidig respekt. Bare gjennom å gå inn i en samtale med mennesker kan kirken finne et språk og måter til å kommunisere som fungerer, også utenfor den indrekirkelige kretsen. Samtalen er en Gudgitt gave til å finne fram til og nå dypere inn i det sant menneskelige.

Også den indrekirkelige situasjonen roper etter en mer dialogisk kultur. I vår kirke fokuseres det ofte på uenighet. For å kunne møte den åndelige lengselen er det viktig å sette fokus på det vi enes om, det vi er sammen om, for å være troverdige vitner.

I alt dette er vi avhengig av Den Hellige Ånds virke, Han som er kilden til enhet, samhørighet, kjærlighet og glede.

Den gode og åpne samtalen er like viktig for utviklingen av troen som stillheten.

Bekreftede lengsler og forløse en tro som ofte ikke blir synlig i vår kirke

- Dåp og gravferd er kirkens viktigste møtested med den åndelige lengsel i folket. Det er viktig å arbeide med kvaliteten av dette møtet så det kan bekrefte og forløse den "usynlige tro".
- Nattverdbordet må tydeliggjøres som et "gavebord", ikke et "premiebord" - en rasteplass for vandrere underveis gjennom livet (pilegrimsmotivet).
- Kirken må gi større frimodighet og stimulere til mer kreativitet i utviklingen av nye former for gudstjenester, gudstjenestesteder og gudstjenestelignende fellesskap: forbønnshandlinger, nye musikkformer, osv., som ivaretar menneskers livserfaringer.
- Vi trenger et større mangfold av ritualer for hele livet.
- En åpen kirke forutsetter åpne kirker.

Kirken må ta imot mennesker slik de er, for det gjør Gud.

Gi meg en forkynnelse som leder meg til en bevisst kristen bekjennelse.

Utfordringer for de aktive kirkegjengerne

- For å kunne møte den åndelige lengsel utenfor kirken må vi få kontakt med vår egen lengsel og selv leve ved kildene.
- Å være kristen betyr å være Jesu disippel og leve et liv i etterfølgelse: Hva ville Jesus gjort? "Som Jesu disipler må vi snakke om Jesus" (Jean Vanier).
- Sakramentene og deres betydning må tydeliggjøres i vår kirke, og deres betydning må formidles til søkende mennesker i et språk som berører deres lengsel.
- Gjennom våre brødre og søstre i Sør kan vår kirkes spiritualitet og misjon berikes.

- Mangfold av trosuttrykk og fromhetsretninger er en berikelse for kirken. Alle skal ikke gjøre det samme. Vi trenger en vitalisering og aktualisering av hva organisme- og stedfortredertanken betyr i vår tid.
- Vi trenger en kirke som gjør seg avhengig av menneskene, men det klarer vi ikke uten å bli avhengig av Gud.

Hva betyr det for kirkens virksomhet

- at dagens mennesker lettere slutter seg til en bevegelse enn en organisasjon?
- at dagens mennesker "ikke først og fremst søker kunnskap om Gud, men Guds nærvær?" (Jean Vanier)
- at menneskene forandres gjennom kjærlighet?
"Kjærlighet er ikke å gjøre ting for folk, men å åpenbare: du er verdifull. Kjærlighet er og å forstå: hvor mennesker kommer fra og deres drømmer. Når du blir forstått begynner du å stole på, å gi tillit. Tillit er ikke å gi ting, men å gi sitt hjerte" (Jean Vanier).

Det er viktigere

- "å se hva vi og andre mennesker har enn hva de mangler" (Jean Vanier)
- med nærvær enn aktiviteter
- å lytte godt enn å tale godt
- å arbeide med hvordan vårt språk oppfattes av andre enn med hvordan vi selv kan forbedre det
- å vise vår kjærlighet til, stolthet av, og solidaritet med kirken (i all dens skrøpeligheit) enn å vise at vi deler kirkekritikken. "Det beste med kirken vår er at den er vår".
- at folk får et eierforhold til kirken ved å involveres enn at ting blir "riktig" utført
- å skape en kirke som har bruk for menneskene enn en kirke som er "perfekt"
- å treffe mennesker der de er enn å forsøke å "flytte" dem til oss
- å møte mennesker med en inkluderende holdning enn å stille krav til "rette meninger"
- å lære å leve med ubesvarte spørsmål enn å lære å gi gode svar

Jeg må få være meg i kirken.

Trygghetsnarkomani er et utbredt kirkelig misbruk.

Konkrete oppfølgingstiltak

Kirkerådet bes

- vurdere en videreføring av saken på neste kirkemøte
- skape prosesser i stedet for utredninger, for eksempel på bispedømmeplan og menighetsplan
- i samarbeid med berørte parter gi hjelp til å styrke undervisning av voksne i kristen tro
- integrere "kirkens møte med den åndelige lengsel" i det videre arbeid med kirkelige strategier
- vurdere å utarbeide et tillegshefte til betenkningen, til bruk i samtalegrupper
- opprette en samtaletjeneste gjennom kirkens internetsider

Sak KM 13/99 Rapport om ”Det økumeniske tiåret” og strategiplan for oppfølging

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

Dokument 13.1:	Saksorientering
Dokument 13.2:	Rapport: ”Det økumeniske tiåret”. Kirker i solidaritet med kvinner.
Dokument 13.3:	Strategiplan: Kvinnespørsmål og likestilling i Den norske kirke.
Dokument 13.4:	Rapport om ”Det økumeniske tiåret” og strategiplan for oppfølging

Innstilling fra komite B:

Saksorientering

Kirkemøtet 1988 vedtok å slutte seg til initiativet fra Kirkenes Verdensråd om et økumenisk tiår 1988-1998, ”Kirker i solidaritet med kvinner ” (sak KM 19/88 ”Kyrkjer i solidaritet med kvinner – Det økumeniske tiåret 1988 – 98”). Kirkemøtet ba også om at det så raskt som mulig, seinest i 1990, ble lagt fram en framdriftsplan for gjennomføringen av Det økumeniske tiåret.

Denne framdriftsplanen ble behandlet av Kirkemøtet i 1990, og Kirkemøtet gjorde i den anledning blant annet flere vedtak som gjaldt kvinners representasjon og deltakelse i Den norske kirke og prioriterte 7 av framdriftsplanens forslag til prosjekter. Disse prosjektene var følgende:

- ”Lederutvikling for kvinner”
- ”Videreføring av kirkens engasjement mot kvinnemishandling
- ”Økumenisk arbeid i forbindelse med tiåret”
- ”Arbeid med manssrollen”
- ”Arbeid med kvinnes internasjonale bønnedag”
- ”Inkluderende språkbruk”
- ”Markering av den internasjonale kvinnedagen med særleg vekt på utarbeide liturgiar som kan nyttast 8. mars”

Kirkemøtet ba Kirkerådet om å nedsette et særskilt utvalg for å følge opp arbeidet med tiåret og om å få seg forelagt en rapport om arbeidet, første gang i 1993 og andre gang i 1996.

Kirkemøtet i 1990 vedtok å gjøre Det økumeniske tiåret til et satsingsområde innenfor Særfond II (sak KM 8/90).

I tilknytning til behandlingen av rapporten om oppfølgingen av Det økumeniske tiåret i 1993 og 1996, gjorde Kirkemøtet flere vedtak som innebar presiseringer og ga nye perspektiver til arbeidet. Kirkemøtet i 1996 vedtok også at det for Kirkemøtet i 1999 skulle framlegges en samlet rapport om gjennomføringen av Det økumeniske tiåret sammen med ”ein strategiplan

for å styrkja og utvikla vidare kyrkja sitt arbeid med kvinne- og likestillingsspørsmål i framtida”.

Denne rapporten og strategiplanen er forelagt dette Kirkemøtet.

Rapporten er bygget opp omkring vedtakene og er først og fremst å forstå som en dokumentasjon av det som faktisk har skjedd, sett i forhold til Kirkemøtets vedtak. Rapportens siste del bidrar med enkelte refleksjoner omkring oppnådde resultater og gjennomføringen for øvrig av tiåret.

Komite B har også mottatt en rapport fra avslutningsseminaret på Det økumeniske tiåret i Norge, oktober 1998, ”To skritt fram og ett tilbake?”

Strategiplanen tar også utgangspunkt i Kirkemøtets tidligere vedtak. Planen er bygget opp omkring fem hovedmålsettinger:

- Fremme kvinners deltakelse på alle plan i kirken
- Synliggjøre og styrke kvinners arbeid med teologi, gudstjeneste- og trosliv
- Vektlegge kvinners kompetanse i kirkens arbeid for fred, rettferdighet og vern om skaperverket
- Intensivere kirkens innsats mot vold og overgrep
- Integre og spesialisere arbeidet med kvinnespørsmål og likestilling

Planens hovedmål er i hovedsak en videreføring av det som i utgangspunktet var Kirkenes Verdensråds foreslåtte satsingsområder. Hovedmålene er brutt ned i delmål som Kirkemøtet er invitert til å ta stilling til og å prioritere.

Komiteen har i sine merknader og forslag til vedtak tatt utgangspunkt i den forelagte rapport og strategiplan, men det er foretatt visse endringer i forhold til det opprinnelige forslag til vedtak.

Komiteens merknader:

A) Rapporten

Komite B vil gi uttrykk for glede over en informativ rapport fra Det økumeniske tiåret 1988-1998 ”Kirker i solidaritet med kvinner” og takke alle som har båret dette frem og vært engasjert i arbeidet på ulike plan i kirken. Rapporten dokumenterer et omfattende arbeid og viser at en har nådd resultater på mange områder som også kan måle seg med resultatene i den almene samfunnsutviklingen i Norge. Dette gjelder også generell bevisstgjøring og holdningsendringer.

Av konkrete resultater vil komiteen særlig fremheve

- Arbeidet med opprettelsen og driften av Kirkelig ressurscenter for mishandlede kvinner
- Arbeidet mot seksuelle overgrep i kirken
- Arbeidet med lederutvikling for kvinner i kirken
- Den rollen som kvinner i Den norske kirke har spilt i internasjonale økumeniske organer
- Styrkingen av den prosentvise andel i kvinners deltakelse i råd og utvalg i kirken, selv om bildet ikke er entydig.

Ti år er kort tid, og komiteen bekrefter viktigheten av at arbeidet blir videreført. Som rapporten selv oppsummerer står det en del tilbake å gjøre. "Det økumeniske tiåret var ikke først og fremst ment å være et spesialfelt, men en utfordring og et ansvar for kirken som helhet. Tanken med tiåret var at det skulle være et anliggende for hele kirken, ikke bare dens kvinneside" (rapporten s.43). Likestilling er og må ikke bare være en kvinnesak, og komiteen er takknemlig for at kirkens kvinneside har minnet oss om dette.

Komite B konstaterer at spørsmålet om mansrollen var et prioritert prosjekt som ikke lot seg gjennomføre i inneværende periode. Likevel er man gjennom arbeidet med kvinnerollen blitt oppmerksom på viktigheten av å fokusere på identitet og utvikling også for gutter og menn. Komiteen mener derfor at arbeidet med mansrollen isteden bør bli et arbeid med kjønnsroller som bidrar til at kvinner og menn samhandler i et inkluderende og likeverdig fellesskap. Det vil være av betydning at denne problematikk blir en prioritert del av den videre oppfølgingen.

Rapporten peker på at innsatsen og engasjementet i Det økumeniske tiåret på bispedømmeplan og lokalplan har vært begrenset. Her ligger en utfordring. En nylig utarbeidet rapport fra Sunniva-stipendiat Helene Freilem Klingberg om "Gudstjenester med kvinneperspektiv" med intervjuer fra de fleste bispedømmer, gir kanskje svar på noen av årsakene: man ønsker ikke å identifisere seg med "kvinnesak" i den klassiske radikale betydningen av ordet. Dette gjelder både kvinner og menn. Her står man utvilsomt over for et innholds- og kommunikasjonsproblem, som også hører med til de fremtidige utfordringene.

Komiteen konstaterer at arbeidet med tiåret på det økumeniske plan i hovedsak har foregått via de internasjonale kirkelige organer, mindre i kontakt med norske nødhjelps-, misjons- og ungdomsorganisasjoner. Komiteen anbefaler at det videre arbeid knyttes nærmere opp mot alliansepartnere som Kirkens Nødhjelp, Samarbeidsrådet for menighet og misjon (SMM) og Norges KFUK-KFUM, særlig med henblikk på hovedmål III og V, og mot det økumeniske kirkelige nettverk, særlig med henblikk på hovedmål II og IV.

Komiteen anerkjenner rapporten som en beskrivelse og dokumentasjon av hva som faktisk har skjedd i tiåret, sett i forhold til Kirkemøtets vedtak. Samtidig etterlyser komiteen en mer utdypende refleksjon vedrørende evalueringsaspektet for de enkelte tiltak og hvilken "visdom" vi sitter tilbake med.

Komiteen har merket seg "Dialogen mellom ulike grupperinger i synet på kvinneleg presteteneste" (Rapporten s. 36) og vil understreke viktigheten av at det foregår en respektfull dialog slik at en kan unngå diskriminering.

B) Strategiplanen

Komiteen gleder seg over at vi som kirke har beveget oss i riktig retning på mange områder i løpet av dette tiåret, og dette ønsker vi videreført (jmf. *hovedmål I, II, III, IV*). Bildet er blitt mer komplekst og mangfoldig. Ikke alle utviklingstrekk går i en retning. På flere områder er det nå vanskeligere å se kvinner og menn som to adskilte grupper med klart definerte interesser og atferdsmønstre. Dette innebærer imidlertid ikke at kjønns- og identitetsperspektivet er blitt mindre viktig.

Komiteen ser dette som et av de mest aktuelle spørsmål, og fremmer derfor på bakgrunn av de erfaringer som er gjort et forslag om et *nytt hovedmål V* : "Arbeide for et likeverdig og likestilt fellesskap" der også gutters og menns rolle og identitet gis prioritet.

Komiteen ønsker å fremme følgende i forbindelse med hovedmål I , delmål B (Styrke kvinnelige presters stilling) og delmål C (Styrke jenters og kvinners bevisstgjøring og posisjon i det kirkelige arbeidsmarked):

Arbeidsforholdene i tjenesten for ansatte i kirken må tilpasses slik at ektefeller kan dele på omsorgsoppgavene i hjemmet. Det innebærer mulighet for og respekt for endrede rammebetingelser (for eksempel rett til deltidsstilling i visse perioder av livet). Det handler også om moralsk og økonomisk støtte til menn og kvinner som ønsker å prioritere omsorgsarbeid isteden for lønnet arbeid i perioder av livet.

I forbindelse med hovedmål I, delmål D, (strategiplanen s. 15-16) er komiteen glad for at spørsmål om jenters selvbylde, kroppsfokusering, grensesetting mv. løftes frem i tilknytning til konfirmantundervisning og ungdomsarbeid. Komiteen mener at dette anliggende også må gjelde for gutter.

I forbindelse med hovedmål II, delmål A, vil komiteen anbefale at når Kirkerådets arbeid med revisjon av dåpsliturgien settes i gang, bør perspektivet "inkluderende språk" tas med i føringer for dette arbeid.

I forbindelse med hovedmål II, delmål B, bør voldsproblematikken løftes frem som et utgangspunkt for arbeid med teologiske bidrag til samfunnsdebatten.

I forbindelse med delmål IV vil komiteen understreke viktigheten av at samarbeidet om og driften av Kirkelig ressurscenter for mishandlede kvinner må fortsette.

Komiteen vurderer det som positivt at det i inneværende rådsperiode er oppnevnt en spesiell Nemnd for kvinne- og likestillingsspørsmål som kan videreføre oppfølgingen av Det økumeniske tiåret og det videre arbeid med den nye strategiplanen.

Komiteen vil anbefale at Kirkemøtet 2004 får forelagt en midtveisrapport og en evt. nyprioritering av mål og delmål i strategiplanen. I den forbindelse kan det også vurderes å endre navn på nemnden som arbeider med dette – fra "Nemnd for kvinne- og likestillingsspørsmål" til for eksempel "Nemnd for identitets- og likestillingsspørsmål".

Forslag til vedtak:

1. Kirkemøtet tar rapporten om gjennomføringen av Det økumeniske tiåret 1988 – 98, "Kirker i solidaritet med kvinner" til orientering.
2. Kirkemøtet vedtar følgende hovedmålsettinger og delmål i "Strategiplan: Kvinnespørsmål og likestilling i Den norske kirke" som rammeplan for de kommende 8 år:

I Fremme kvinners deltakelse på alle plan i kirken

- A) Arbeide videre med kvinner og ledelse
- B) Styrke kvinnelige presters stilling

- C) Styrke jenters og kvinners bevisstgjøring og posisjon i det kirkelige arbeidsmarkedet

II Synliggjøre og styrke kvinners arbeid med teologi, gudstjeneste- og trosliv

- A) Arbeide med inkluderende språk i gudstjeneste og liturgi
- B) Arbeide med teologiske bidrag til samfunnsdebatten ut fra kvinneperspektiver

III Vektlegge kvinners kompetanse i kirkens arbeid for fred, rettferdighet og vern om skaperverket

- A) Samarbeide med kvinner i Sør
- B) Bidra til at innvandrerkvinnens stilling styrkes
- C) Videreføre økumenisk kontakt og samarbeid
- D) Drøfte miljøvern i et kvinneperspektiv

IV Intensivere kirkens innsats mot vold og overgrep

- A) Mobilisere kvinners og menns ressurser og videreutvikle apparatet mot vold og overgrep
- B) Fokuserer på seksuelle overgrep mot gutter
- C) Arbeide med Gudsbilde, språk og liturgi i lys av overgrepserfaringer
- D) Arbeide med overgrep og vold mot kvinner i krigssituasjoner

V Arbeide for et likeverdig og likestilt fellesskap

- A) Arbeide med spørsmålet om jenters og gutters kjønnsidentitet og selvilde
- B) Arbeide med kvinneroller/mannsroller og relasjonsidentitet
- C) Styrke bevisstgjøringen av jenter/gutter og unge kvinner/menn som deltakere i kirken.
- D) Arbeide med lederskapsmodeller i forhold til kjønnsroller

Hovedmål III, IV og V med delmål prioriteres:

3. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd følge arbeidet opp, og ber om at strategiplanen sammen med en rapport fra arbeidet, blir lagt fram for Kirkemøtet i 2004 med tanke på prioritering av eventuelle nye delmål i planen.

Plenumsbehandling:

Dirigent: Torgils Aurdal
Saksordfører: Inger Synnøve Stange

Disse hadde ordet:

Inger Synnøve Stange, Benedicte Aschjem, Jorunn Kapstad, Terje Mikalsen, Hans Nic. Nilsen, Einy Rendal Elgsæther, Gunvor Heiene, Kjell Aarseth, Ole Chr. Kvarme, Øystein Larsen, Lise Vislie, Finn Wagle, Ida Merete Natrud, Lindy Eidem, Katinka Solli Schøien, Tormod Engelsviken, Gunvor Kongsvik.

Endringsforslag

Einy Randal Elgsæther:

Nytt pkt I:

Forslag til Strategiplan for oppfølging av kvinnespørsmål og likestilling.

Den norske kirke skal:

- Legge forholdene til rette for at kvinnene kan virkeliggjøre sitt morskall og få respekt for det.
- Intensivere kirkens innsats mot vold og overgrep, pornografi, prostitusjon og sexreiser til den tredje verden.

Forslaget oversendes til Nemnd for kvinne- og likestillingsspørsmål som vedlegg.

Øystein I. Larsen:

I. D Øke andel kvinnelige arbeidsveiledere.

Forslaget blir ivaretatt under pkt. I C.

Ole Chr. Kvarme

Tillegg til pkt. 2/V: Arbeide for.....

"E. Arbeide med hjemmets og familiens betydning for identitet og fellesskap."

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Kirkemøtets vedtak:

1. Kirkemøtet tar rapporten om gjennomføringen av Det økumeniske tiåret 1988 – 98, "Kirker i solidaritet med kvinner" til orientering.
2. Kirkemøtet vedtar følgende hovedmålsettinger og delmål i "Strategiplan: Kvinnespørsmål og likestilling i Den norske kirke" som rammeplan for de kommende 8 år:

I Fremme kvinners deltakelse på alle plan i kirken

- A) Arbeide videre med kvinner og ledelse
- B) Styrke kvinnelige presters stilling
- C) Styrke jenters og kvinners bevisstgjøring og posisjon i det kirkelige arbeidsmarkedet

II Synliggjøre og styrke kvinners arbeid med teologi, gudstjeneste- og trosliv

- A) Arbeide med inkluderende språk i gudstjeneste og liturgi
- B) Arbeide med teologiske bidrag til samfunnsdebatten ut fra kvinneperspektiver

III Vektlegge kvinners kompetanse i kirkens arbeid for fred, rettferdighet og vern om skaperverket

- A) Samarbeide med kvinner i Sør
- B) Bidra til at innvandrerkvinnens stilling styrkes
- C) Videreføre økumenisk kontakt og samarbeid

D) *Drøfte miljøvern i et kvinneperspektiv*

IV Intensivere kirkens innsats mot vold og overgrep

- A) *Mobilisere kvinners og menns ressurser og videreutvikle apparatet mot vold og overgrep*
- B) *Fokusere på seksuelle overgrep mot gutter*
- C) *Arbeide med Gudsilde, språk og liturgi i lys av overgrepserfaringer*
- D) *Arbeide med overgrep og vold mot kvinner i krigssituasjoner*

V Arbeide for et likeverdige og likestilt fellesskap

- A) *Arbeide med spørsmålet om jenters og gutters kjønnsidentitet og selvbilde*
- B) *Arbeide med kvinneroller/mannsroller og relasjonsidentitet*
- C) *Styrke bevisstgjøringen av jenter/gutter og unge kvinner/menn som deltakere i kirken.*
- D) *Arbeide med lederskapsmodeller i forhold til kjønnsroller.*
- E) *Arbeide med hjemmets og familiens betydning for identitet og fellesskap.*

Følgende hovedmål med delmål prioriteres:

Hovedmål III, IV og V

3. *Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd følge arbeidet opp, og ber om at strategiplanen sammen med en rapport fra arbeidet, blir lagt fram for Kirkemøtet i 2004 med tanke på prioritering av eventuelle nye delmål i planen.*

63 stemmeberettigede. Forslaget enstemmig vedtatt.

Protokolltilførsel

Hans Nic. Nilsen:

Siden det ut fra mitt bibelsyn er anfektende å gå inn for tilsetting av kvinnelige prester, må jeg reservere meg på dette punkt.

Når det derimot gjelder de øvrige tjenester og oppgaver, gjør selvsagt kvinnene dette minst like godt som oss menn. Det er viktig å tenke på at han som skapte oss har lagt på oss spesielle oppgaver. Bl.a. er det kun kvinnen som kan føde barn og være mor. Det er gjennomgående et faktum at hos alle skapninger er det hos mora ungen er, til den er blitt stor nok til å klare seg selv

Sak KM 14/99 Kirkemøtets myndighet

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

- Dokument 14.1: Saksorientering
- Vedlegg 14.1.1 Delegasjon fra Kongen eller departementet til Kirkemøtet, og regler gitt av Kirkemøtet i medhold av kirkeloven.
- Vedlegg 14.1.2: Kirkerådets vedtak 16.-18.1999, sak KR 44/99: Kirkemøtets myndighet
- Vedlegg 14.1.3: Kirkerådets vedtak 27.-28.5.1999, sak KR 23/99: Kirkemøtets myndighet i lys av homofilisaken
- Vedlegg 14.1.4: Bispemøtets vedtak våren 1999, sak BM 12/99: Homofilisaken
- Vedlegg 14.1.5: Kirkemøtets vedtak i sak KM 8/97: Arbeidsrettslige konsekvenser av Kirkemøtets vedtak om homofilt samliv og kirkelig tjeneste
- Vedlegg 14.1.6: Bispemøtets vedtak i sak BM 14/97: Sjelesorg og homofili og BM 15/97: Kirkens enhet og troens fundament
- Vedlegg 14.1.7: Kirkemøtets vedtak i sak KM 15/95: Homofile i kirken
- Dokument 14.2: Kirkemøtets myndighet

Innstilling fra komite D:

Bakgrunn

Kirkemøtet har i flere sammenhenger siden Kirkemøtet ble opprettet i 1984, drøftet Kirkemøtets myndighet både i relasjon til Kongen, Stortinget, departementet, Bispemøtet, de enkelte biskoper, bispedømmerådene, menighetsrådene og fellesrådene, Kirkens Arbeids-giverorganisasjon, de ulike frivillige kristelige organisasjonene innen Den norske kirke m.fl.

Kirkemøtet har gjennom samtaler, drøftinger, utredninger og ut fra lov og forskrifter fattet vedtak om samarbeid, roller, ansvarsfordeling og myndighet i forbindelse med framveksten av nye kirkelige organer og dermed også endrede myndighetsforhold. I hovedsak er en kommet frem til ordninger og retningslinjer som fungerer tilfredsstillende i praksis. Kirkemøtets myndighet har imidlertid ikke vært tatt opp som egen sak, med sikte på en mer prinsipiell avklaring.

I forbindelse med Hamar-saken, ble spørsmålet om biskopenes og de kirkelige forvaltningsorganers forpliktelse på Kirkemøtets vedtak og Bispemøtets enstemmige forpliktelse på dette vedtaket både i 1995 og i 1997 aktualisert. Bispemøtet 1997 uttalte at biskopene "samlet vil oppfordre til respekt for de retningslinjer Kirkemøtet vedtar, og biskopene vil selv respektere Kirkemøtets beslutningsmyndighet".

Bispemøtet behandlet saken på nytt 4.-6.mai 1999 og et mindretall uttaler at "Kirkerettslig forstår vi det slik at verken Bispemøtet eller Kirkemøtet kan binde den enkelte biskop i hans eller hennes forvaltning av sitt embete".

Kirkerådet har i en omfattende saksorientering lagt frem en oversikt over de lover, forskrifter, bestemmelser, signaler og vedtak som er gjort med hensyn til Kirkemøtets myndighet. Dette

gjelder bl.a. uttalelser fra Stortinget og forarbeidene i forbindelse med opprettelsen av Kirkemøtet.

Komiteens merknader

Komiteen vil innledningsvis understreke at Kirkemøtet skal behandle de *prinsipielle* sider ved Kirkemøtets myndighet og Kirkemøtets myndighet i forhold til andre organer i Kirken.

Komiteen ser det som viktig å skape klarhet og ryddighet mellom ulike kirkelige organer, ikke minst på områder hvor myndigheten synes å ligge i skjæringspunktet mellom ulike organer eller hvor en nærmer seg "det lovtomme rom". Når flere organer har ansvar og myndighet på det samme område, slik utviklingen har vært i Den norske kirke, er det nødvendig for Kirken å avklare samvirke og selvstendigheten til de ulike organene.

Saksutredningen til Kirkemøtet gjennomgår på hvilke områder Kirkemøtet kan fatte bindende vedtak i forhold til lovverket, i forhold til biskopens selvstendighet og i forhold til tilsettingsmyndighetenes og arbeidsgivers styringsrett. Viktige spørsmål om kirkens enhet, kirkens skriftsyn og Den norske kirkes rettsstatus som statskirke og som trossamfunn blir i denne sammenheng tatt opp. Komiteen mener at viktige sider er fokusert, og for en stor del også avklart og at dokumentet vil være et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med disse spørsmål. Komiteen slutter seg til Kirkerådets anbefaling om at det nedsettes en bredt sammensatt arbeidsgruppe som kan utrede nærmere uavklarte spørsmål som angår Kirkemøtets myndighet og forholdet til andre organer.

Komiteen slutter seg til den forståelse som understrekes i Kirkerådets dokument, nemlig at Kirkemøtet har formell kompetanse til å fastsette rettslig forpliktende bestemmelser i kirken på områder som er tillagt Kirkemøtet enten med hjemmel i lov eller ved delegasjon. Kirkemøtet kan bl.a. fastsette kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger med hjemmel i kirkeloven § 24. Kirkemøtet kan fastsette liturgier herunder vigslingsliturgier, etter delegasjon fra Kongen med hjemmel i kgl.res. Slike bestemmelser vil da være forpliktende for de kirkelige forvaltningsorganene. Dette anses å være rettsregler av offentlig-rettslig karakter.

At Kirkemøtet har en slik kompetanse, må imidlertid ikke forstås dithen at ikke også andre organer har kompetanse til å gi bestemmelser som forplikter kirken, jf. for eksempel tjenesteordninger for prester, proster og biskoper som fastsettes av Kongen, jf. kl § 34. Det heter videre i kirkeloven at "regler gitt i medhold av denne bestemmelse går foran regler gitt av kirkelig organ på annet grunnlag".

Komiteen har merket seg at det er reist spørsmål om hvor rettslig forpliktende Kirkemøtets vedtak er når Kirkemøtet som det sentrale representative organ, fatter vedtak eller med autoritet uttaler kirkens oppfatning i aktuelle spørsmål på andre områder som ikke direkte følger av lov eller delegasjon. Det er viktig å fremholde at Kirkemøtet som det øverst representative organ for Den norske kirke må kunne fatte vedtak på områder som er viktig for kirken som trossamfunn å ha ordninger og retningslinjer for. Dette vil primært gjelde indre-kirkelige spørsmål. Dette vil også gjelde i saker med læremessig relevans. Når slike ordninger vedtas på bakgrunn av de prosedyrer som er fastsatt, forutsetter Kirkemøtet at kirkens forvaltningsorganer forholder seg lojalt til disse, og at de må anses som like kirkelig og moralsk forpliktende, selv om de i streng forstand ikke nødvendigvis vil være kirkerettslig forpliktende. I tilfelle kirkelige organer ikke finner å kunne være lojale mot slike bestemmelser, er det behov for nærmere prosedyrer som kan gi en løsning når problemer oppstår.

Komiteen er enig i at Kirkemøtets reelle og faktiske mandat i vår kirkeordning ikke synes å være tilstrekkelig anerkjent og at en merker et visst "kirkerettslig etterslep". Den norske kirke fremstår i dag som en synodal-episkopal og kongregasjonalistisk kirke, der myndighet er gitt til Kirkemøtet, biskopene og lokalmenighetene (menighetsråd og kirkelig fellesråd), hvilket innebærer at bl.a. biskopene i større grad enn tidligere forventes å opptre i kollegialitet og i samvirke med kirkens synodale ordning. Mellom disse instansene synes det på enkelte områder å være behov for en avklaring av myndighet, roller og selvstendighet i relasjon til at alle er sentrale organer i Den norske kirke som trossamfunn og trosfelleskap.

I forbindelse med "Biskopenes og Bispemøtets plass i Den norske kirkes struktur" uttalte Bispemøtet i 1994: "Det er Kirkemøtet som er Den norske kirkes øverste kirkelige organ, og som gjennom sine vedtak forplikter Den norske kirke. Det innebærer at Kirkemøtet fatter vedtak av læremessig relevans". Selv om biskopen er det organ som er tillagt tilsynet for læren i vår kirke, tilsier det ikke at lærespørsmål avgjøres av biskopene eller den enkelte biskop alene. Selv om hovedprinsippene vedr. myndigheten i forholdet mellom biskopene og andre organer som nå er etablert, bl.a. Kirkemøtet og Lærenemnda, er avklart, foreligger det en del områder som det bør arbeides videre med med sikte på en bedre avklaring.

Komiteen anser at når Kirkemøtet har fått myndighet til å fastsette kvalifikasjonskrav for særskilte stillinger i kirken, er det med sikte på å kvalitetssikre disse som kirkelige stillinger og sette vilkår for dem som skal vigles til stillinger i kirken ut fra trossamfunnets læresforståelse, og at det dermed er åpnet for at en kan gå utover de sivilrettslige bestemmelser jf. også unntaksbestemmelsen i Arbeidsmiljøloven § 55A. De kvalifikasjonskrav som fastsettes vil være bestemmende for de kirkelige tilsettingsorganer.

Kirkemøtet vedtar også vigslingsliturgiene – og dermed også formaningen og løftet i ordinasjonsliturgien. Dette må anses som kirkerettslig forpliktende bestemmelser. Disse bestemmelser må også biskopen forholde seg til når hun eller han beslutter om vigsling. Komiteen innser at det på dette området kan være tale om en spenning mellom Kirkemøtets myndighet, tilsettingsforskriftene som departementet fastsetter og biskopens vurdering med hensyn til vigsling. Bispemøtets mindretall understreker her biskopens selvstendige forvaltningsansvar. Det synes her også nødvendig å relatere og avklare biskopens myndighet noe nærmere i forhold til Kirkemøtets myndighet i kirkestyret.

Komiteen mener videre det er grunn til å understreke biskopenes ansvar for å bevare enheten i kirken og til å tilstrebe kollegialitet i embetsutøvelsen, jf. Porvoo-dokumentet som understreker at "bispeembetet utøves personlig, kollegialt og innenfor fellesskapet", i samvirke med den synodale struktur og at det er uheldig dersom en side blir overdimensjonert i forhold til de andre.

Et område som Kirken ikke har tilstrekkelige prosedyrer for, er hvordan Kirkemøtet skal forholde seg til et mindretall i læresaker der det står strid om forståelsen av skrift og bekjennelse. Komiteen mener at dersom et medlem av samvittighetsgrunner ikke kan slutte seg til den læreavgjørelse som er fattet, må en tilkjenne det gjennom en dissens. Det må avklares hvilke implikasjoner det får for den som påberoper seg en slik dissens av samvittighetsgrunner. Inntil en slik avklaring har funnet sted, må vedkommende være forpliktet på de ordninger som er fastsatt. Komiteen mener det også er behov for en nærmere avklaring av skriftsynssituasjonen og av kirkelige organers forpliktelse på den evangelisk-lutherske lære, jf kl § 28.

Komiteen er klar over at Kirkemøtet kan ta feil. Det er intet ufeilbarlig organ, men sammensatt av mennesker som er valgt etter vedtatte ordninger, som fatter beslutninger etter omfattende utredninger og høringer og under bønn om Den Hellige Ånds veiledning.

På bakgrunn av det som er sagt, ser komiteen at det vil være behov for å arbeide videre med flere saksområder som angår Kirkemøtets forhold til og samvirke med ulike kirkelige organer i vår kirke. Det gjelder bl.a. forholdet mellom Kirkemøtet og Bispemøtet, Kirkemøtet og den enkelte biskop, Kirkemøtet og bispedømmerådene og Kirkemøtet og de kirkelige fellestråd.

Komiteen er kjent med at sider ved dette sakskomplekset er til utredning i Lærenemnda og vil også bli tatt opp i den utredning som Bispemøtet har tatt initiativ til om alternative tilsynsordninger.

Tilleggsmerknader fra 2 medlemmer i komiteen:

I en så viktig sak som spørsmålet om Kirkemøtets myndighet, må kirken ta seg tid til dialog med de ulike parter, og grundig gjennomtenkning som grunnlag for den avgjørelsen som fattes. Dersom dette skal lykkes, må Kirkemøtet ikke legge for snevre føringer på det videre arbeidet med saken. Det er heller ikke nødvendig at Kirkemøtet repeterer de vedtak som tidligere er fattet i ulike organer og som det er redegjort for i Kirkerådets dokument.

Noen viktige momenter understreker betydningen av mer tid i behandlingen av denne saken:

- Kirkemøtets myndighet er en sak som må behandles på et mest mulig prinsipielt grunnlag. Nå er det stor fare for at en bestemt sak setter dagsorden for meninger og innlegg, slik at en mest mulig objektiv vurdering kan bli vanskelig.
- Det arbeides med enkelte sider av dette sakskomplekset i Lærenemnda og Bispemøtet. Resultatene herfra vil danne viktig grunnlag for Kirkemøtets avgjørelser.
- Erfaringene fra andre nordiske land kan gi viktig lærdom for situasjonen her i Norge.

Et omfattende vedtak som snever inn retningen på det videre arbeidet utover det som allerede ligger i tidligere vedtak i ulike råd og organer, vil tolkes svært negativt. Det vil ikke oppleves som prinsipiell tenkning, og et slikt vedtak vil kunne skade forholdet mellom kirkens mindretall og flertall i homofilisaken og dessuten ha negativ innvirkning på dialogen med homofile i kirken. Utad vil dette medføre svært negativ fokusering på kirken og manglende troverdighet i samfunnet ellers.

Et flertall på 9 fremmer følgende forslag til vedtak:

Forslag til vedtak (I):

1. Kirkemøtet har kompetanse (myndighet) til å fastsette rettslig forpliktende bestemmelser på områder som er tillagt Kirkemøtet ved lov eller etter delegasjon, herunder tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for særskilte tjenester i kirken, kirkens vigslings- og gudstjenesteliturgier m.v.
2. Kirkemøtet, som det øverste representative organ for Den norske kirke, kan fatte vedtak (forordninger, retningslinjer ol) og avgi uttalelser om kirkens oppfatning i viktige spørsmål for kirken. Dette gjelder også saker med læremessig relevans. Slike vedtak og uttalelser skal legges til grunn for Den norske kirkes organer som uttrykk for kirkens offisielle syn - sentralt, regionalt og lokalt.

3. Kirkemøtet understreker at prosedyren i saker med læremessige implikasjoner ligger fast i samvirke mellom de troendes allmenne prestedømme og det særskilte kirkelige embete, som er grunnlaget for bispegjerningen i vår kirke. Kirkemøtet finner i denne sammenheng grunn til å understreke den forståelse av bispeembete som kommer til uttrykk i de økumeniske avtaler, nemlig bispeembetet som et personlig embete, som utøves i kollegialitet og i samvirke med rådsstrukturen. Når vår kirke nå har fått et kirkemøte, innebærer det en særlig forpliktelse for biskopene til i kollegialt fellesskap å utøve sin bispegjerning i samvirke med dette organ.
4. Kirkemøtet fremholder at Den Hellige Skrift skal ha øverste myndighet i en luthersk kirke når det gjelder lærespørsmål. Videre erkjenner Kirkemøtet at det i prinsippet kan være saker hvor biskoper og andre medlemmer av Kirkemøtet ikke finner å kunne følge møtets vedtak, da disse anses for uforenlige med deres forståelsen av Skrift og bekjennelse, resp. «den evangelisk-lutherske lære», som de kirkelige møter og råd etter kirkeloven § 28 skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot. I slike saker forutsettes det at det protokolleres en begrunnet dissens så tidlig som mulig i prosessen, slik at det kan avklares om dissensen er av en slik art at den i praksis kan aksepteres innenfor kirkens lære og gjeldende kirkeordning. Inntil en slik avklaring har funnet sted er en likevel forpliktet på de ordninger som er fastsatt.
5. Kirkemøtet anser at hovedprinsippene for Kirkemøtets kompetanse og forholdet mellom Kirkemøtet og biskopene og Bispemøtet er avklart. Men det foreligger fortsatt en del områder som bør avklares noe nærmere. Det gjelder bl.a. spørsmålet om biskopenes selvstendige embetsutøvelse i forhold til vedtak fattet av Kirkemøtet og andre saksområder som komiteen har pekt på i sine merknader.

Kirkemøtet ber Kirkerådet nedsette en bredt sammensatt arbeidsgruppe, som kan forestå en videre utredning om uavklarte spørsmål som angår myndigheten mellom ulike kirkelige organer og prosedyrer for hvordan uenighet skal behandles. Nærmere mandat for arbeidsgruppen fastsettes av Kirkerådet i samarbeid med Bispemøtet.

Et mindretall på 4 fremmer følgende forslag til vedtak:

Forslag til vedtak (II):

1. Kirkemøtets myndighet er i hovedsak regulert gjennom
 - Kirkeloven
 - Delegert myndighet
 - Vedtak fattet i Kirkemøtet.

I 1994 gjorde Bispemøtet og Kirkemøtet vedtak om Bispemøtets plass i Den norske kirkes strukturer (BM 4/94 og KM 15/94). I tillegg til dette er det behov for å avklare:

- en helhetlig fordeling av oppgaver, ansvar og myndighet mellom alle kirkelige organer
 - hvilke konsekvenser disse vedtakene får i konfliktsituasjoner.
2. Kirkemøtet ber Kirkerådet nedsette en bredt sammensatt arbeidsgruppe, som kan forestå en videre utredning om disse spørsmål. Nærmere mandat for arbeidsgruppen fastsettes av Kirkerådet i samarbeid med Bispemøtet.

Plenumsbehandling 1:

Dirigent: Kari Sørheim
Saksordfører: Ådne Berge

Disse hadde ordet:

Ådne Berge, Otto Strand, Trond Skard Dokka, Gunnar Stålsett, Olav Skjevesland, Jorunn Kapstad, Finn Wagle, Helge Aarseth, Sigurd Osberg, Arne Grønningsæter, Odd Bondevik, Peder Nustad, Kjell Aarseth, Tore Kopperud, Ola M. Steinholt, Anne Louise Tveter, Jens Olav Mæland, Gunnleik Seierstad, Ernst Baasland, Ole Martin Norderhaug, Ole Chr. Kvarme, Ole D. Hagesæther, Ole Mathis Hetta, Lars Østnor, Gunvor Kongsvik, Terje Mikalsen, Per Halstein Nielsen.

Votering

Forslaget går tilbake til komiteen.

Ny innstilling fra komite D:

(Endringer i forhold til komiteens første innstilling er understreket.)

Bakgrunn

Kirkemøtet har i flere sammenhenger siden Kirkemøtet ble opprettet i 1984, drøftet Kirkemøtets myndighet både i relasjon til Kongen, Stortinget, departementet, Bispemøtet, de enkelte biskoper, bispedømmerådene, menighetsrådene og fellesrådene, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, de ulike frivillige kristelige organisasjonene innen Den norske kirke m.fl.

Kirkemøtet har gjennom samtaler, drøftinger, utredninger og ut fra lov og forskrifter fattet vedtak om samarbeid, roller, ansvarsfordeling og myndighet i forbindelse med framveksten av nye kirkelige organer og dermed også endrede myndighetsforhold. I hovedsak er en kommet frem til ordninger og retningslinjer som fungerer tilfredsstillende i praksis. Kirkemøtets myndighet har imidlertid ikke vært tatt opp som egen sak, med sikte på en mer prinsipiell avklaring.

I forbindelse med Hamar-saken, ble spørsmålet om biskopenes og de kirkelige forvaltningsorganers forpliktelse på Kirkemøtets vedtak og Bispemøtets enstemmige forpliktelse på dette vedtaket både i 1995 og i 1997 aktualisert. Bispemøtet 1997 uttalte at biskopene "samlet vil oppfordre til respekt for de retningslinjer Kirkemøtet vedtar, og biskopene vil selv respektere Kirkemøtets beslutningsmyndighet".

Bispemøtet behandlet saken på nytt 4.-6.mai 1999 og et mindretall uttaler at "Kirkerettslig forstår vi det slik at verken Bispemøtet eller Kirkemøtet kan binde den enkelte biskop i hans eller hennes forvaltning av sitt embete".

Kirkerådet har i en omfattende saksorientering lagt frem en oversikt over de lover, forskrifter, bestemmelser, signaler og vedtak som redegjør for Kirkemøtets myndighet, både den formelle myndigheten som er tillagt Kirkemøtet ved lov eller ved delegasjon og den myndighet Kirkemøtet representerer som det øverste representative organ for Den norske kirke.

Komiteens merknader

Komiteen vil innledningsvis understreke at Kirkemøtet skal behandle de *prinsipielle* sider ved Kirkemøtets myndighet og Kirkemøtets myndighet i forhold til andre organer i Kirken.

Komiteen ser det som viktig å skape klarhet og ryddighet mellom ulike kirkelige organer, ikke minst på områder hvor myndigheten synes å ligge i skjæringspunktet mellom ulike organer eller hvor en nærmer seg "det lovtomme rom". Når flere organer har ansvar og myndighet på det samme område, slik utviklingen har vært i Den norske kirke, er det nødvendig for Kirken å avklare og tydeliggjøre myndigheten, samvirket og selvstendigheten til de ulike organene. Dette må ikke forstås i retning av at en ønsker mer kontroll eller ensretting i kirken, men komiteen mener det vil bidra til å gi de ulike organene større grad av trygghet i utøvelsen av sin myndighet.

Saksutredningen til Kirkemøtet gjennomgår på hvilke områder Kirkemøtet kan fatte bindende vedtak i forhold til lovverket, i forhold til biskopens selvstendighet og i forhold til tilsettingsmyndighetenes og arbeidsgivers styringsrett. Viktige spørsmål om kirkens enhet, kirkens skriftsyn og Den norske kirkes rettsstatus som statskirke og som trossamfunn blir i denne sammenheng tatt opp. Komiteen mener at viktige sider er fokusert, og for en stor del også avklart og at dokumentet vil være et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med disse spørsmål. Komiteen slutter seg til Kirkerådets anbefaling om at det nedsettes en bredt sammensatt arbeidsgruppe som kan utrede nærmere uavklarte spørsmål som angår Kirkemøtets myndighet og forholdet til andre organer. Komiteen ser det som ønskelig at Kirkemøtet først tar stilling til disse spørsmål etter at saken er utredet og drøftet med de relevante organer.

Komiteen slutter seg til den forståelse som understrekes i Kirkerådets dokument, nemlig at Kirkemøtet har formell kompetanse til å fastsette rettslig forpliktende bestemmelser i kirken på områder som er tillagt Kirkemøtet enten med hjemmel i lov eller ved delegasjon. Kirkemøtet kan bl.a. fastsette kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger med hjemmel i kirkeloven § 24. Kirkemøtet kan fastsette liturgier herunder vigslingsliturgier, etter delegasjon fra Kongen med hjemmel i kgl.res. Slike bestemmelser vil da være forpliktende for de kirkelige forvaltningsorganene. Dette anses å være rettsregler av offentlig rettslig karakter.

At Kirkemøtet har en slik kompetanse, må imidlertid ikke forstås dithen at ikke også andre organer har kompetanse til å gi bestemmelser som forplikter kirken, jf. for eksempel tjenesteordninger for prester, proster og biskoper som fastsettes av Kongen, jf. kirkeloven § 34. Det heter videre i kirkeloven at "regler gitt i medhold av denne bestemmelse går foran regler gitt av kirkelig organ på annet grunnlag".

Komiteen har merket seg at det er reist spørsmål om hvor rettslig forpliktende Kirkemøtets vedtak er når Kirkemøtet som det sentrale representative organ, fatter vedtak eller med autoritet uttaler kirkens oppfatning i aktuelle spørsmål på andre områder som ikke direkte følger av lov eller delegasjon. Det er viktig å fremholde at Kirkemøtet som det øverst representative organ for Den norske kirke må kunne fatte vedtak på områder som det er viktig for kirken som trossamfunn å ha ordninger og retningslinjer for. Dette vil primært gjelde indre-kirkelige spørsmål. Dette vil også gjelde i saker med læremessig relevans. Når slike ordninger vedtas på bakgrunn av de prosedyrer som er fastsatt, forutsetter Kirkemøtet at kirkens forvaltningsorganer forholder seg lojalt til disse, og at de må anses som like kirkelig og moralsk forpliktende, selv om de i streng forstand ikke nødvendigvis vil være kirkerettslig forpliktende. I tilfelle kirkelige organer ikke finner å kunne være lojale mot slike

bestemmelser, vil det være behov for nærmere prosedyrer som kan bidra til en løsning når problemer eller konflikter oppstår.

Komiteen er enig i at Kirkemøtets reelle og faktiske mandat i vår kirkeordning ikke synes å være tilstrekkelig anerkjent og at en merker et visst "kirkerettslig etterslep". Den norske kirke fremstår i dag som en synodal, episkopal og kongregasjonalistisk kirke, der myndighet er gitt til Kirkemøtet, biskopene og lokalmenighetene (menighetsråd og kirkelig fellelsråd).

Komiteen understreker at prosedyren i saker med læremessige implikasjoner ligger fast i samvirke mellom de troendes allmenne prestedømme og det særskilte kirkelige embete, som er grunnlaget for bispegjerningen i vår kirke. Komiteen finner i denne sammenheng grunn til å understreke den forståelse av bispeembete som understreker biskopenes ansvar for å bevare enheten i kirken og tilstrebe kollegialitet i embetsutøvelsen. Dette kommer også til uttrykk i de økumeniske avtaler, nemlig bispeembetet som et personlig embete, som utøves i kollegialitet og i samvirke med rådsstrukturen. Når vår kirke nå har fått et kirkemøte, innebærer det en særlig forpliktelse for biskopene til i kollegialt fellesskap å utøve sin bispegjerning i samvirke med dette organ. Dette betyr også at det er uheldig dersom en side blir overdimensjonert i forhold til de andre. Det vil primært ligge til Bispemøtet å drøfte forholdet mellom Bispemøtet og den enkelte biskops selvstendige embetsutøvelse.

I forbindelse med "Biskopenes og Bispemøtets plass i Den norske kirkes struktur" uttalte Bispemøtet i 1994: "Det er Kirkemøtet som er Den norske kirkes øverste kirkelige organ, og som gjennom sine vedtak forplikter Den norske kirke. Det innebærer at Kirkemøtet fatter vedtak av læremessig relevans". Selv om biskopen er det organ som er tillagt tilsynet for læren i vår kirke, tilsier det ikke at lærespørsmål avgjøres av biskopene eller den enkelte biskop alene. Selv om hovedprinsippene vedr. myndigheten i forholdet mellom biskopene og andre organer som nå er etablert, bl.a. Kirkemøtet og Lærenemnda, er avklart, foreligger det en del områder som det bør arbeides videre med med sikte på en bedre avklaring.

Komiteen anser at når Kirkemøtet har fått myndighet til å fastsette kvalifikasjonskrav for særskilte stillinger i kirken, er det med sikte på å kvalitetssikre disse som kirkelige stillinger og sette vilkår for dem som skal vigsles til stillinger i kirken ut fra trossamfunnets læreforståelse, og at det dermed er åpnet for at en kan gå utover de sivilrettslige bestemmelser jf. også unntaksbestemmelsen i Arbeidsmiljøloven § 55A. De kvalifikasjonskrav som fastsettes vil være bestemmende for de kirkelige tilsettingsorganer.

Kirkemøtet vedtar også vigslingsliturgiene – og dermed også formaningen og løftet i ordinasjonsliturgien. Dette må anses som kirkerettslig forpliktende bestemmelser. Disse bestemmelser må også biskopen forholde seg til når hun eller han beslutter om vigsling. Komiteen innser at det på dette området kan være tale om en spenning mellom Kirkemøtets myndighet, tilsettingsforskriftene som departementet fastsetter og biskopens vurdering med hensyn til vigsling. Bispemøtets mindretall understreker her biskopens selvstendige forvaltningsansvar. Det synes her også nødvendig å relatere og avklare biskopens myndighet noe nærmere i forhold til Kirkemøtets myndighet i kirkestyret.

Komiteen fremholder at Den Hellige Skrift har øverste myndighet i en luthersk kirke når det gjelder lærespørsmål. Et område som Kirken ikke har tilstrekkelige prosedyrer for, er hvordan Kirkemøtet skal forholde seg til et mindretall i læresaker der det står strid om forståelsen av skrift og bekjennelse. Komiteen mener at dersom et medlem av samvittighetsgrunner ikke kan slutte seg til den læreavgjørelse som er fattet, da vedtaket anses som uforenlig med vedkommendes forståelse av skrift og bekjennelse, må en tilkjennegi det gjennom en dissens. Det må avklares hvilke implikasjoner det får for den som påberoper seg en slik dissens av

samvittighetsgrunner. Inntil en slik avklaring har funnet sted, må vedkommende være forpliktet på de ordninger som er fastsatt. Komiteen mener det også er behov for en nærmere avklaring av skriftsynssituasjonen og av kirkelige organers forpliktelse på den evangelisk-lutherske lære, jf kirkeloven § 28.

Komiteen er klar over at Kirkemøtet kan ta feil. Det er intet ufeilbarlig organ, men sammensatt av mennesker som er valgt etter vedtatte ordninger, som fatter beslutninger etter omfattende utredninger og høringer og under bønn om Den Hellige Ånds veiledning.

På bakgrunn av det som er sagt, ser komiteen at det vil være behov for å arbeide videre med flere saksområder som angår Kirkemøtets forhold til og samvirke med ulike kirkelige organer i vår kirke. Det gjelder bl.a. forholdet mellom Kirkemøtet og Bispemøtet, Kirkemøtet og den enkelte biskop, Kirkemøtet og bispedømmerådene og Kirkemøtet og de lokalkirkelige råd. I dette arbeidet bør også erfaringer fra andre land kunne trekkes inn.

Mellom disse instansene synes det på enkelte områder å være behov for en avklaring av myndighet, roller og selvstendighet i relasjon til at alle er sentrale organer i Den norske kirke som trossamfunn og trosfellesskap.

Komiteen er kjent med at sider ved dette sakskomplekset er til utredning i Lærenemnda og vil også bli tatt opp i den utredning som Bispemøtet har tatt initiativ til om alternative tilsynsordninger. Videre er sentrale spørsmål vedrørende saksområdet under utredning i statkirkeutvalget.

Forslag til vedtak:

1. Kirkemøtet har kompetanse (myndighet) til å fastsette rettslig forpliktende bestemmelser på områder som er tillagt Kirkemøtet ved lov eller etter delegasjon, herunder kirkens liturgier, tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for særskilte tjenester i kirken.
2. Kirkemøtet, som det øverste representative organ for Den norske kirke, kan også fatte vedtak og avgi uttalelser om kirkens oppfatning i viktige spørsmål for kirken som trossamfunn. Selv om slike vedtak og uttalelser ikke har formell kirkerettslig status og dermed ikke vil binde organene juridisk, er dette autoritative vedtak som det forventes at kirkens organer forholder seg lojalt til.
3. Kirkemøtet anser at hovedprinsippene for Kirkemøtets kompetanse og forholdet mellom Kirkemøtet og biskopene og Bispemøtet er avklart. Men det foreligger fortsatt områder som bør bearbejdes og avklares noe nærmere.

Kirkemøtet ber Kirkerådet nedsette en bredt sammensatt arbeidsgruppe, som kan forestå en videre utredning av uavklarte spørsmål som angår myndigheten mellom ulike kirkelige organer og prosedyrer for hvordan uenighet skal behandles. Det gjelder bl.a. spørsmålet om biskopenes selvstendige embetsutøvelse i forhold til vedtak fattet av Kirkemøtet og andre saksområder som komiteen har pekt på i sine merknader. Behovet for eventuelle endringer i eksisterende kirkeordning bør også vurderes. Nærmere mandat for arbeidsgruppen fastsettes av Kirkerådet i samarbeid med Bispemøtet.

Kirkemøtet ber om å få saken tilbake i 2001.

Plenumsbehandling 2:

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordfører: Ådne Berge

Disse hadde ordet:

Ådne Berge, Otto Strand, Øystein I. Larsen, Ola M. Steinholt, Oddmund Brundtland, Odd Bondevik, Tore Kopperud, Trond Skard Dokka, Jorunn Kapstad, Arne Grønningsæter, Jens Olav Mæland, Sigurd Osberg, Ragnhild Hellemo, Gunnar Stålsett, Alex Norbakken, Finn Wagle, Olav Skjevesland, Helge Aarseth, Ole D. Hagesæther, Ole Chr. Kvarme, Ole Mathis Hetta, Peder Nustad, Ernst Baasland, Gunnleik Seierstad, Wenche Weum Bue, Gunvor Kongsvik, Anne Louise Tvetter.

Forslag:

Ragnhild Hellemo:

Følgende momenter fra Jean Vaniers hovedforedrag taes med som underliggende verdier i KMs framtidige virksomhet:

1. Vi trenger nærværende mennesker som ikke gir ferdige svar, men står ved siden av mennesket og gir hjelp til å finne svarene.
2. SOM KRISTI ETTERFØLGERE trenger vi en tro som er stor nok til å romme det menneskelige liv i all dets motsetningsfulle mangfold og en kirke hvor vi virkelig kan være oss selv med alt vårt.

Ragnhild Hellemos forslag ble ikke tatt opp til avstemning.

Endringsforslag

Gunnleik Seierstad:

Tillegg til pkt. 2 på vedtaket:

Som komiteens forslag men: følgende endring på side 4: Kirkemøtet fremholder at Den Hellige Skrift har øverste myndighet i en luthersk kirke..... osv. frem til og med siste linje: ... Kirkemøtet mener det også er behov for en nærmere avklaring av skriftsynssituasjonen og av kirkelige organers forpliktelse på den evangelisk-lutherske lære, jf kirkeloven § 28.

- Forslaget ble trukket.

Tore Kopperud:

Kirkerådets forslag til vedtak:

”Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet fastholder at Kirkemøtet har myndighet (kompetanse) til å fastsette bindende rettsregler på områder som er tillagt Kirkemøtet med hjemmel i lov eller ved delegasjon. Dette gjelder bl.a. myndighet til å fastsette tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for særskilte stillinger i kirken, til å fastsette kirkens liturgi, herunder vigslingsliturgier. Kirkemøtet finner grunn til å presisere at ordninger og regler som Kirkemøtet har fastsatt i medhold av lov eller ved delegasjon er å anse som rettslig forpliktende.

2. Kirkemøtet fastholder videre at Kirkemøtet, som det øverste representative organ for Den norske kirke, med myndighet kan uttale seg om hva som er Kirkens oppfatning i aktuelle spørsmål, og om nødvendig fatte vedtak på områder som det er prinsipielt viktig for Kirken som trossamfunn å ha ordninger og retningslinjer for. Dette må også gjelde saker av læremessig relevans. Når slike regler og ordninger er vedtatt på bakgrunn av gjeldende prosedyrer, forutsetter Kirkemøtet at trossamfunnet Den norske kirkes lokale, regionale og sentrale organer forholder seg lojalt til disse, som er å betrakte som Kirkens offisielle syn, i den forstand at de legges til grunn for kirkens felles ordninger.
3. Kirkemøtet understreker at prosedyren i saker med læremessige implikasjoner ligger fast i samvirke mellom de troendes allmenne prestedømme og det særskilte kirkelige embete, som er grunnlaget for bispegjeringen i vår kirke. Kirkemøtet finner i denne sammenheng grunn til å understreke den forståelse av bispeembete som kommer til uttrykk i de økumeniske avtaler, nemlig bispeembetet som et personlig embete, som utøves i kollegialitet og i samvirke med rådsstrukturen. Når vår kirke nå har fått et kirkemøte, innebærer det en særlig forpliktelse for biskopene til i kollegialt fellesskap å utøve sin bispegjering i samvirke med dette organ.
4. Kirkemøtet erkjenner at det i prinsippet kan være saker hvor biskoper og andre medlemmer av Kirkemøtet ikke finner å kunne følge møtets vedtak, da disse anses for uforenlige med deres forståelsen av Skrift og bekjennelse, resp. «den evangelisk-lutherske lære», som de kirkelige møter og råd etter kirkeloven § 28 skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot. I slike saker forutsettes det at det protokolleres en begrunnet dissens så tidlig som mulig i prosessen, slik at det kan avklares om dissensen er av en slik art at den i praksis kan aksepteres innenfor kirkens lære og gjeldende kirkeordning.
5. Kirkemøtet fremholder at Den Hellige Skrift skal ha øverste myndighet i en luthersk kirke når det gjelder lærespørsmål. Og Kirkemøtet merker seg at både flertallet og mindretallet i Bispemøtet vedrørende homofilisaken påberoper seg en overordnet forpliktelse på Skriften for sine standpunkter. Men samtidig merker Kirkemøtet seg at dette kommer til uttrykk på en nærmest motstridende måte. Dette har skapt både forvirring og fortvilelse hos mange i vår kirke. Det er nødvendig at biskopene selv klargjør denne skriftsynsituasjonen.
6. Kirkemøtet anser at hovedprinsippene for Kirkemøtets kompetanse og forholdet mellom Kirkemøtet og biskopene og Bispemøtet er avklart. Men det foreligger fortsatt en del områder som bør avklares noe nærmere. Det gjelder bl.a. spørsmålet om biskopenes selvstendige embetsutøvelse i forhold til vedtak fattet av Kirkemøtet.

Kirkemøtet ber Kirkerådet nedsette en bredt sammensatt arbeidsgruppe, som kan forstå en videre utredning om disse spørsmål. Nærmere mandat for arbeidsgruppen fastsettes av Kirkerådet i samarbeid med Bispemøtet.

Viktige sider ved dette sakskomplekset er under utredning i Lærenemnda og vil også bli tatt opp i den utredning som Bispemøtet har tatt initiativ til om alternative tilsynsordninger. ”

Komiteen gikk inn for å føye til setningen ”Kirkemøtet fremholder at Den Hellige Skrift har øverste myndighet i en luthersk kirke når det gjelder lærespørsmål” på slutten av pkt. 2 i sitt forslag til vedtak.

Prøvevotering

Komiteens forslag: 73 stemmer

Tore Kopperuds forslag: 9 stemmer

Votering

Tore Kopperuds forslag fikk 10 stemmer og falt.

Kirkemøtets vedtak:

1. *Kirkemøtet har kompetanse (myndighet) til å fastsette rettslig forpliktende bestemmelser på områder som er tillagt Kirkemøtet ved lov eller etter delegasjon, herunder kirkens liturgier, tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for særskilte tjenester i kirken.*
2. *Kirkemøtet, som det øverste representative organ for Den norske kirke, kan også fatte vedtak og avgi uttalelser om kirkens oppfatning i viktige spørsmål for kirken som trossamfunn. Selv om slike vedtak og uttalelser ikke har formell kirkerettslig status og dermed ikke vil binde organene juridisk, er dette autoritative vedtak som det forventes at kirkens organer forholder seg lojalt til. Kirkemøtet fremholder at Den Hellige Skrift har øverste myndighet i en luthersk kirke når det gjelder lærespørsmål.*
3. *Kirkemøtet anser at hovedprinsippene for Kirkemøtets kompetanse og forholdet mellom Kirkemøtet og biskopene og Bispemøtet er avklart. Men det foreligger fortsatt områder som bør bearbeides og avklares noe nærmere.*

Kirkemøtet ber Kirkerådet nedsette en bredt sammensatt arbeidsgruppe, som kan forestå en videre utredning av uavklarte spørsmål som angår myndigheten mellom ulike kirkelige organer og prosedyrer for hvordan uenighet skal behandles. Det gjelder bl.a. spørsmålet om biskopenes selvstendige embetsutøvelse i forhold til vedtak fattet av Kirkemøtet og andre saksområder som komiteen har pekt på i sine merknader. Behovet for eventuelle endringer i eksisterende kirkeordning bør også vurderes. Nærmere mandat for arbeidsgruppen fastsettes av Kirkerådet i samarbeid med Bispemøtet.

Kirkemøtet ber om å få saken tilbake i 2001.

82 stemmeberettigede. Forslaget enstemmig vedtatt.

Protokolltilførsel:

Tore Kopperud:

Hadde avstemningsmåten i den endelige votering vært alternativ – som i den forutgående prøveavstemningen – ville det ha kommet klart til uttrykk at vedtaket i sak 14/99 i realiteten ikke var enstemmig.

Undertegnede bebreider ikke dirigentskapet dette, men tar selv ansvaret for ikke å ha vært oppmerksom nok under avstemningen som jeg selv hadde bedt om måtte være alternativ.

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

- Dokument 15.1: Saksorientering
- Vedlegg 15.1.1: Kvalifikasjonskrav og tjenesteordning m.v. for hhv. kateket diakon og kantor.
- Vedlegg 15.1.2: Regler for bruk av kirken
- Vedlegg 15.1.3: Utkast til forskrift om Den norske kirkes medlemsregister. Departementets utkast av 30.juli 1999.
- Vedlegg 15.1.4: Høring vedrørende endring av § 6 i budsjett- og regnskapsforskriftene for kirkelig fellestråd og menighetsråd. Brev fra departementet av 8.juli 1999.
- Vedlegg 15.1.5: Kirkerådets svar til departementet av 24.august 1999.
- Dokument 15.2: Mindre endringer i regler fastsatt av Kirkemøtet

Innstilling fra komite E:

Saksorientering

Kirkemøtet har fastsatt en rekke regler og forskrifter. Enkelte bestemmelser i disse reglene vil fra tid til annen bli foreldet grunnet annen lovgivning, slik at det er behov for en oppjustering eller revisjon. I enkelte av de regler Kirkemøtet har fastsatt, heter det i bestemmelsene at "Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse reglene". Dersom en slik bestemmelse ikke er tatt inn, må evt. mindre endringer legges frem for Kirkemøtet som må fatte vedtak. Dette synes unødvendig.

Det er videre ønskelig at regelverket er oppdatert, bl.a. når "Lovsamling for Den norske kirke" trykkes opp.

Det foreslås at det gjøres noen mindre endringer i følgende regler/forskrifter:

- a) **Tjenesteordningene for kateket, diakon og kantor.**
Gjelder mindre endringer/tillegg i tjenesteordning for kateket og for diakon, og oppdatering av tjenesteordning for kantor i henhold til Kirkemøtets vedtak i 1998 om vigsling av kantorer.
- b) **Regler for bruk av kirken.**
Gjelder oppdatering av regelverket i forhold til kirkeloven.
- c) **Kirkemøtets forretningsorden.**
Gjelder oppdatering i forhold til kirkeloven.
- d) **Retningslinjer for Den norske kirkes medlemsregister.**
Dersom utkast til forskrift blir fastsatt av departementet, foreslås det at Kirkemøtet delegerer til Kirkerådet å fastsette utfyllende retningslinjer.
- e) **Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellestråds virksomhet.**

Fordi departementet har foretatt endringer i budsjett- og regnskapsforskriftene, gjøres de nødvendige endringer i regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet.

Komiteens merknader:

Komiteen slutter seg i hovedsak til de forslag som er fremmet vedrørende mindre endringer i regler fastsatt av Kirkemøtet.

Komiteen har funnet det nødvendig med to presiseringer:

Den første er av teknisk art og gjelder vedtakets punkt e). Departementet har i rundskriv F-72-99 meddelt de kirkelige fellesrådene og menighetsrådene endring av budsjett- og regnskapsforskriftene for kirkelige fellesråd og menighetsråd. Ordlyden i vedtakets punkt e) foreslås endret i samsvar med dette.

Komiteens andre anliggende gjelder Regler for bruk av kirken. Når reglene nå ajourføres og utgis på nytt med merknader, mener komiteen det er viktig at merknadene sendes ut på en begrenset høring.

I høringsprosessen anmodes Kirkerådet om å be høringsinstansene vurdere en eventuell samordning av takster ved utleie/bruk av kirken, jf forslag til § 9 i regelverket.

Forslag til vedtak:

I Kirkemøtet vedtar følgende mindre endringer i regler fastsatt av Kirkemøtet:

a) I kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for hhv. kateketer, diakoner og kantorer:

I kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for kateketer fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 24 tredje ledd:

Ny § 10: Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

Tilsvarende endring foretas i kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for diakoner, fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996:

Ny § 10: Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

Tilsvarende endring fastsettes i Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner, fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996:

Ny pkt. 4: Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

På bakgrunn av vedtak i sak KM /1998, fastsettes følgende endring/tillegg i kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for kantorer, slik at tjenesteordningen blir likelydende med tjenesteordningen for kateket og for diakon. Slike bestemmelser ble ikke tatt inn i tjenesteordning for kantor, i påvente av behandlingen av saken "Vigsling av kantorer", KM 10/98:

§ 4 skal lyde: Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 5 skal lyde: Kantoren vigsles til tjeneste etter forordnet liturgi. Formaning og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for kantorens tjeneste og livsførsel.

Kantoren står under tilsyn av biskopen.

Ny § 10: Forskriften trer i kraft fra 1. januar 1997. Vigsling til kantortjeneste, jf forskriften § 5 innføres som ordning fra 1.6.1999.

Ny § 11: Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

b) I regler for bruk av kirken

I § 2 første ledd skal lyde:

I det følgende menes med

a) Kirke

Soknekirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av, jf. kirkeloven § 17.

§ 9 skal lyde:

Ved utlån av kirken kan kirkelig fellesråd kreve betaling etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet, jf. kirkeloven § 20 annet ledd.

Annet ledd utgår.

§ 17 første ledd skal lyde:

Det kan ikke tas betaling for adgang til kirken bortsett fra ved kirkekonserter og andre kulturelle arrangement hvor *kirkelig fellesråd* har samtykket i at slik betaling kreves, jf. kirkeloven § 20 annet ledd.

Ny § 20:

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

c) I Kirkemøtets forretningsorden:

Kirkemøtets forretningsorden § 2-1 skal lyde:

Følgende instanser kan anmelde saker til behandling av Kirkemøtet:

- Regjeringen
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
- Kirkerådet
- Bispedømmerådene
- Medlemmer av Kirkemøtet
- Bispemøtet

Alle som ønsker å anmelde saker til behandling, må gjøre det gjennom en av de nevnte instanser.

d) Utfyllende retningslinjer for Den norske kirkes medlemsregister

Under forutsetning av at utkast til forskrift for Den norske kirkes medlemsregister blir fastsatt av departementet delegerer Kirkemøtet til Kirkerådet å fastsette utfyllende retningslinjer som skal sikre nødvendig datakvalitet og tilgjengelighet for opplysninger fra registeret og fastsette nærmere regler og rutiner for ajourhold, kontroll og oppdeling av opplysninger i registeret jf §11 i Forskrifter for Den norske kirkes medlemsregister.

e) I regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet:

I Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet, fastsatt av Kirkemøtet 15.november 1996 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke nr. 31 § 8 tredje ledd og § 13 tredje ledd, vedtas følgende endring i samsvar med departementets budsjett- og regnskapsforskrifter av 24.oktober 1999:

§ 9 skal lyde:

1. Menighetsrådet utarbeider innen 1. mars hvert år, en årsrapport over rådets virksomhet i siste kalenderår. Rapporten legges frem for årsmøtet/menighetsmøtet og oversendes kirkelig fellesråd, prosten, bispedømmerådet og andre som menighetsrådet bestemmer.

2. Kirkelig fellesråd utarbeider innen 1. mars hvert år, en årsrapport over rådets virksomhet i siste kalenderår. Rapporten oversendes menighetsrådene, bispedømmerådet, kommunen, prosten og andre som fellesrådet bestemmer.

II Når det gjelder punkt b) ber Kirkemøtet Kirkerådet sende ut til begrenset høring forslag til merknader til Regler for bruk av kirken før merknadene vedtas og nytt hefte trykkes opp.

Plenumsbehandling:

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordfører: Caspar R. Thomassen

Disse hadde ordet:
Caspar R. Thomassen, Ola Steinholt, Finn Wagle.

Kirkemøtets vedtak:

I Kirkemøtet vedtar følgende mindre endringer i regler fastsatt av Kirkemøtet:

a) I kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for hhv. kateketer, diakoner og kantorer:

I kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for kateketer fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 24 tredje ledd:

Ny § 10: Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

Tilsvarende endring foretas i kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for diakoner, fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996:

Ny § 10: Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

Tilsvarende endring fastsettes i Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner, fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996:

Ny pkt. 4: Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

På bakgrunn av vedtak i sak KM /1998, fastsettes følgende endring/tillegg i kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for kantorer, slik at tjenesteordningen blir likelydende med tjenesteordningen for kateket og for diakon. Slike bestemmelser ble ikke tatt inn i tjenesteordning for kantor, i påvente av behandlingen av saken "Vigsling av kantorer", KM 10/98:

§ 4 skal lyde: Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

*§ 5 skal lyde: Kantoren vigsles til tjeneste etter forordnet liturgi. For-
maningen og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for kantorens
tjeneste og livsførsel.*

Kantoren står under tilsyn av biskopen.

*Ny § 10: Forskriften trer i kraft fra 1. januar 1997. Vigsling til
kantortjeneste, jf forskriften § 5 innføres som ordning fra 1.6.1999.*

*Ny § 11: Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre
endringer i disse bestemmelsene.*

b) I regler for bruk av kirken

I § 2 første ledd skal lyde:

I det følgende menes med

b) Kirke

*Soknekirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, eller som
er kirke fra gammelt av, jf. kirkeloven § 17.*

§ 9 skal lyde:

*Ved utlån av kirken kan kirkelig fellesråd kreve betaling etter nærmere regler
godkjent av bispedømmerådet, jf. kirkeloven § 20 annet ledd.*

Annet ledd utgår.

§ 17 første ledd skal lyde:

*Det kan ikke tas betaling for adgang til kirken bortsett fra ved kirkekonserter og
andre kulturelle arrangement hvor kirkelig fellesråd har samtykket i at slik
betaling kreves, jf. kirkeloven § 20 annet ledd.*

Ny § 20:

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

c) *I Kirkemøtets forretningsorden:*

Kirkemøtets forretningsorden § 2-1 skal lyde:

Følgende instanser kan anmelde saker til behandling av Kirkemøtet:

- *Regjeringen*
- *Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet*
- *Kirkerådet*
- *Bispedømmerådene*
- *Medlemmer av Kirkemøtet*
- *Bispemøtet*

Alle som ønsker å anmelde saker til behandling, må gjøre det gjennom en av de nevnte instanser.

d) *Utfyllende retningslinjer for Den norske kirkes medlemsregister*

Under forutsetning av at utkast til forskrift for Den norske kirkes medlemsregister blir fastsatt av departementet delegerer Kirkemøtet til Kirkerådet å fastsette utfyllende retningslinjer som skal sikre nødvendig datakvalitet og tilgjengelighet for opplysninger fra registeret og fastsette nærmere regler og rutiner for ajourhold, kontroll og oppdeling av opplysninger i registeret jf §11 i Forskrifter for Den norske kirkes medlemsregister.

e) *I regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet:*

I Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet, fastsatt av Kirkemøtet 15.november 1996 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke nr. 31 § 8 tredje ledd og § 13 tredje ledd, vedtas følgende endring i samsvar med departementets budsjett- og regnskapsforskrifter av 24.oktober 1999:

§ 9 skal lyde:

1. Menighetsrådet utarbeider innen 1. mars hvert år, en årsrapport over rådets virksomhet i siste kalenderår. Rapporten legges frem for årsmøtet/menighetsmøtet og oversendes kirkelig fellesråd, prosten, bispedømmerådet og andre som menighetsrådet bestemmer.

2. Kirkelig fellesråd utarbeider innen 1. mars hvert år, en årsrapport over rådets virksomhet i siste kalenderår. Rapporten oversendes menighetsrådene, bispedømmerådet, kommunen, prosten og andre som fellesrådet bestemmer.

II *Når det gjelder punkt b) ber Kirkemøtet Kirkerådet sende ut til begrenset høring forslag til merknader til Regler for bruk av kirken før merknadene vedtas og nytt hefte trykkes opp.*

80 stemmeberettigede. Forslaget enstemmig vedtatt.

Sak KM 16/99

Den norske kirkes økumeniske og internasjonale engasjement i etterkant av generalforsamlingene i Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) 1997, Det Lutherske Verdensforbund (LVF) 1997 og Kirkenes Verdensråd (KV) 1998

Saksdokumenter:

Kirkemøtedokumenter:

Dokument 16.1: Saksorientering

Vedlegg 16.1.1: Rapport fra Kirkenes Verdensråds 8. generalforsamling 1998

Vedlegg 16.1.2: Sammen under Afrikas kors – ”Budskapet fra Harare”

Vedlegg 16.1.3: Rapporter fra generalforsamlingene for KEK og LVF 1997

Dokument 16.2: Den norske kirkes økumeniske og internasjonale engasjement i etterkant av generalforsamlingene i Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) 1997 Det Lutherske Verdensforbund (LVF) 1997 og Kirkenes Verdensråd (KV) 1998

Innstilling fra komite F:

Sammendrag av saken

I etterkant av generalforsamlingene i de største internasjonale økumeniske organisasjoner hvor Den norske kirke er medlem, Konferansen av Europeiske kirker (KEK) 1997, Det Lutherske Verdensforbund (LVF) 1997 og Kirkenes Verdensråd (KV) 1998, kommer spørsmålet om på hvilken måte dette utfordrer Den norske kirke. Hvilke saker er det viktig å arbeide med?

Fra Kirkenes Verdensråds generalforsamling kommer fire grunnleggende spørsmål som kirkene utfordres til å arbeide med i årene som kommer:

- Hvordan arbeider vi som kirker sammen i misjon og evangelisering midt i en pluralistisk verden?
- Hvordan forstår vi dåpen som grunnlag for det fellesskapsliv vi er kalt til å ta del i sammen?
- Hvordan kan vi tilby våre ressurser, vårt vitnesbyrd og våre handlinger til beste for verdens fremtid?
- Hvordan ”reiser” vi videre sammen på veien mot synlig enhet?

Saksorienteringen trekker frem følgende hovedutfordringer fra de tre generalforsamlingene:

- Å avlegge et troverdig og helhetlig vitnesbyrd om Kristus
- Å se vårt vitnesbyrd og vår tjeneste i forsoningens sammenheng
- Å ta aktivt del i et økumenisk ti-år til overvinnelse av vold
- Å ha en åpen og inviterende holdning overfor de kirker som i dag ikke anser det for naturlig å engasjere seg i disse økumeniske organisasjoner.

- Samlet utfordrer de tre generalforsamlingene oss ved å spørre hvordan vi sammen kan arbeide for enhet på en troverdig måte.

Mellomkirkelig råd planlegger et prosjektarbeid der menigheter vil bli utfordret til å arbeide med egne erfaringer fra det å være del av kirken som et verdensvidt fellesskap på vei mot synlig enhet.

Komiteens merknader

Komiteen vil innledningsvis, og som overordnet synspunkt for merknadene, gripe fatt i det sentrale element fra Kirkemøtets hovedforedrag om **relasjoner som skaper endring og fornyer**. Det handler om relasjoner både til den treenige Gud og til mennesker. Den treenige Gud viser sitt ansikt for oss på mange forskjellige måter, både som skaperen og opprettholderen, den som lider med og for oss i Jesus Kristus, Gud som fornyer og Gud som blåser sin livspust inn i oss, i kirken og i hele skaperverket. Relasjonen mellom Faderen, Sønnen og Ånden gjenspeiles på mange måter i våre mellom-menneskelige relasjoner og vår relasjon til Gud. Slik Gud ser oss og forholder seg til oss på mangfoldig vis, blir vi utfordret til å se og la oss se av hverandre, som mennesker skapt i Guds bilde. Dette innebærer at vi lar oss utfordre til et liv i stadig fornyelse i tjenesten for hverandre og hele skaperverket. Denne tankegangen er grunnleggende for økumenisk arbeid

Vår kirke har mange arbeidslag, også når det gjelder økumeniske og internasjonale oppgaver. Komiteen understreker følgende grunnholdning: La den enkelte instans gjøre det vedkommende er god til, og la oss arbeide for bedre samhandling. For arbeidet i vår kirke betyr dette både at det må være god innsikt i internasjonale og økumeniske spørsmål og et mangfold der samhandling og nettverksbygging er bærende elementer. Mellomkirkelig råd er det organ i Den norske kirke som har ansvar for økumeniske og internasjonale spørsmål. I spørsmål som angår urbefolkning samarbeider rådet med Samisk kirkeråd. Begge råd må ha den nødvendige kompetanse innenfor sine ansvarsområder. På samme tid må rådene gjennom nettverksbygging bidra til videreutvikling av samhandlingen mellom enkeltpersoner, menigheter, hele kirken og organisasjoner.

Komiteens merknader vil i hovedsak dreie seg om ulike **RELASJONER**.

Bispedømmerelasjoner og vennskapsmenigheter. Mange bispedømmer, menigheter og lokalmiljøer har gjort erfaringer med kontakt og utveksling med bispedømmer og menigheter i andre land. Både gjennom gjensidige besøk, informasjonsutveksling, ulike misjonsprosjekter og bønnekontakter over landegrensene, har menighetene hentet impulser til fornyelse og endring. For mange har dette vært en konkret erfaring av "sør som kilde og kraft" (jfr. Betenkningen om Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid). Lokalmiljøer har på denne måten hentet utfordringer til utvikling av bedre kontakter i eget nærmiljø, både kirkelig og ellers.

Komiteen vil bekrefte og anerkjenne arbeidet til de ulike **organisasjonene** så som Bibelselskapet, Kirkens Nødhjelp, Sjømannsmisjonen, misjonsorganisasjonene som er med i Samarbeidsråd for menighet og misjon og andre organisasjoner som er engasjert i misjon og diakoni, både nasjonalt og internasjonalt, og med andre tjenester. Samtidig vil komiteen understreke betydningen av kontakt til de evangelikale nettverk både nasjonalt og internasjonalt. Komiteen ser at LVFs Nasjonalkomite er et viktig redskap for å bedre samhandling i det lutherske fellesskap, både nasjonalt og internasjonalt. De økumeniske organisasjonene er viktige møtesteder også for Den norske kirke. De tjener kirkenes økumeniske og internasjonale engasjement på ulik måte og de har stimulert til læresamtaler og kirkeavtaler som også får lokaløkumenisk betydning. Slik er de økumeniske

organisasjoner redskaper som kirkene kan benytte for å komme nærmere hverandre som kirker, og dermed møte lengselen etter kristen enhet.

Kirkens enhet kommer til uttrykk på mange forskjellige måter. Et viktig element i relasjonsbyggingen mellom mennesker er også **samtalen om tro- og lærespørsmål**. Komiteen ønsker å gi uttrykk for sin glede over de avtaler som er inngått, både nasjonalt og internasjonalt, og vil påpeke behovet for en videreføring av samtalene som et viktig ledd i brobyggingen mellom kirkene.

Globaliseringen tydeliggjør at det lokale og det globale er nært knyttet sammen. Det bringer verdens **fattigdomsproblem** nærmere den enkelte og hele kirken. Det er nødvendig å arbeide med problemstillinger omkring fattigdom og økonomiske strukturer. Komiteen understreker viktigheten av at kirken viser et tydelig engasjement for å bidra til å utrydde den fattigdommen som finnes i store deler av verden. Kirken må derfor sette et kritisk søkelys på nasjonale og internasjonale strukturer, og sammenhenger mellom disse, i den stadig mer globaliserte økonomi. En bedret fordeling bl.a. gjennom en mer rettferdig handel sammen med tiltak som stimulerer nyskaping i fattige land er særlige utfordringer. Som eksempel på dette siste nevner komiteen samarbeid med institusjoner og organisasjoner som arbeider med mikrofinans. Det er også viktig å rette fortsatt oppmerksomhet mot enkeltmenneskers forvaltningsansvar. (jfr saken om "Forbruk og rettferd" på Kirkemøtet 1996)

Økningen av vold i samfunnet gir grunn til bekymring og utfordrer kirken. Vold er en destruktiv relasjon. Den representerer utfordringer på alle plan fra det lokale til det globale. Volden er uttrykk for dødskrefter i samfunnet. Jesu måte å møte mennesker på er et forbilde på gode menneskelige relasjoner som kan forebygge vold. Jesu død og oppstandelse er seier over synden og dødskreftene. Komiteen vil særlig understreke **det økumeniske tiåret til overvinnelse av vold**. I denne sammenheng peker komiteen både på de lokale utfordringene, menigheters engasjement mot vold, f.eks ved å delta i natteravn-virksomhet, lokaløkumeniske og tverreligiøse tiltak, og samvirke med lokale politiske myndigheter, men også de internasjonale utfordringer. Komiteen vil uttrykke glede over den kontakten som nå utvikles med Den serbisk-ortodokse kirke som ledd i de kirkelige bestrebelsene på å arbeide for forsoning på Balkan. Dette er ett eksempel på hvordan også Den norske kirke som medlem av de internasjonale økumeniske organisasjoner kan spille en viktig rolle i arbeidet mot vold og for fred og forsoning.

Komiteen vil understreke at en viktig kirkelig utfordring er å bidra til å skape levende møter mellom mennesker. Det handler om **dialog og medvandring** med mennesker av samme tro og av annen tro. Slik gjør vi synlig alle menneskers gudbilledlighet og likeverd, både gjennom ord og handling. Det må legges vekt på arbeidet med **religionsfrihet** som en grunnleggende menneskerettighet.

Dialog og medvandring er også grunnleggende for en troverdig tjeneste i **misjon og evangelisering**. Dette er løftet frem som kjerneoppgaver både av KV og LVFs generalforsamlinger. Komiteen vil understreke at dette er prioriterte satsinger også for Den norske kirke.

Komiteen er opptatt av at Den norske kirkes økumeniske og internasjonale engasjement i særlig grad angår menighetene. Derfor vil komiteen anbefale Kirkemøtet å gi sin tilslutning til det foreslåtte **prosjektet** som tar sikte på å utfordre de menighetene som ønsker det, til å arbeide med erfaringer fra misjon, økumenisk arbeid og solidaritet både nasjonalt og internasjonalt for slik å finne nye modeller for samhandling og utruste menighetene til vitnesbyrd og tjeneste. I dette arbeidet vil komiteen understreke at erfaringer fra Jubileum

2000 er en betydelig ressurs som må benyttes i det videre arbeid. Kirken og organisasjonene har utarbeidet mye materiell som kan hjelpe de menighetene som ønsker å arbeide med disse forhold.

På slutten av det århundre som i særlig grad har blitt preget av arbeid for kirkelig enhet, er det komiteens håp at vi ved å legge vekt på relasjonene vi lever i, kommer nærmere oppfyllelsen av den visjon som vi finner i Jesu bønn i Joh 17,24: **"Jeg ber om at de alle må være ett (-) for at verden skal tro."**

Komiteen understreker viktigheten av å arbeide med de fire spørsmål fra KVs generalforsamling og de hovedutfordringer som kommer fra de nevnte økumeniske organisasjoners generalforsamlinger slik de fremkommer i saksorienteringen. Komiteen mener at disse hovedutfordringer gir MKR som ansvarlig organ mulighet til konsentrasjon om noen arbeidsoppgaver, samtidig som det kan stimulere til kreativitet, samhandling og mangfold både lokalt og regionalt i vår kirke.

Hilsen fra Harare

Komiteen anmoder Mellomkirkelig råd om å sende den bønningen som avslutter budskapet fra KVs generalforsamling i Harare til samtlige bispedømmekontorer. Sammen med bønningen sendes et bilde av det korset som Den norske kirke fikk fra Den latviske kirke i eksil under korsutvekslingen som fant sted mellom medlemskirker under en av gudstjenestene.

Den avsluttende bønningen lyder som følger:

*Vi lengter etter den synlige enhet i Kristi kropp
idet vi bekrefter at gavene er gitt til alle
unge, gamle, kvinner, menn,
i lek og vigslet tjeneste i kirken*

*Vi venter på menneskeslektens helbredelse,
at Guds skaperverk må bli helt igjen.*

*Vi stoler på tilgivelsens frigjørende kraft
den som omformer fiendskap til vennskap
og som kan bryte voldsspiralen*

*Vi er utfordret av visjonen om én kirke
som når ut til alle
idet den deler, bryr seg om, roper ut evangeliet om Guds forløsning
en kirke som er Guds rikes tegn og en tjener for verden*

*Vi er utfordret av visjonen om en kirke
som er Guds folk på vei sammen
som tar kampen opp mot alle splittelser
som skyldes rase, kjønn, alder eller kultur
og som kjemper for å virkeliggjøre rettferdighet og fred
og for å bevare skaperverkets integritet*

*Vi reiser sammen som et folk i bønn.
Midt i forvirring og tapt identitet
skimter vi tegnene på at Guds hensikt blir oppfylt
og vi venter på Guds rikes komme*

FORSLAG TIL VEDTAK:

1. Kirkemøtet tar rapporten fra Kirkenes Verdensråds 8. generalforsamling til orientering
2. Kirkemøtet bekrefter viktigheten av et aktivt engasjement fra Den norske kirkes side i Konferansen av Europeiske kirker (KEK), Det Lutherske Verdensforbund (LVF) og Kirkenes Verdensråd (KV) i årene som kommer, og ber Mellomkirkelig råd gi dette prioritet i sitt arbeid.
3. Kirkemøtet har drøftet veien videre og ber de sentralkirkelige råd arbeide videre med de hovedutfordringer som er nevnt i saksfremstillingen og i komiteens merknader, ved å konkretisere dette i arbeidet med mål, strategi og tiltak i tiden som kommer.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordfører: Elena Viviana Eika

Disse hadde ordet:

Elena Viviana Eika, Arne Grønningsæter, Finn Wagle, Sigurd Osberg, Jan-Martin Berentsen, Ole Chr. Kvarme, Per Halstein Nielsen, Ola M. Steinholt, Thor Egil Abrahamsen, Gunnleik Seierstad, Jens Damsgaard, Hans Nic. Nilsen, Tormod Engelsviken.

Endringsforslag

Finn Wagle:

Nytt pkt. 4:

”Kirkemøtet ber Kirkerådet overveie hvordan det økumeniske saksfelt kan løftes fram som et årlig innslag på Kirkemøtets saksliste.”

Komiteen tok forslaget inn i sitt forslag.

Vedlegg til protokollen

Gunnleik Seierstad:

En vil uttrykke glede over at arbeidet med sletting av bilateral u-landshjelp til Norge har båret frukt. Arbeidet må fortsette på det internasjonale plan, med sikte på å finne ordninger av solid faglig kvalitet – som sikrer at land som har nytt godt av gjeldslette, ikke på nytt synker ned i gjeld de ikke makter å betale.

Kirkemøtets vedtak:

1. *Kirkemøtet tar rapporten fra Kirkenes Verdensråds 8. generalforsamling til orientering*
2. *Kirkemøtet bekrefter viktigheten av et aktivt engasjement fra Den norske kirkes side i Konferansen av Europeiske kirker (KEK), Det Lutherske Verdensforbund (LVF) og Kirkenes Verdensråd (KV) i årene som kommer, og ber Mellomkirkelig råd gi dette prioritet i sitt arbeid.*
3. *Kirkemøtet har drøftet veien videre og ber de sentralkirkelige råd arbeide videre med de hovedutfordringer som er nevnt i saksfremstillingen og i komiteens merknader, ved å konkretisere dette i arbeidet med mål, strategi og tiltak i tiden som kommer.*

4. *Kirkemøtet ber Kirkerådet overveie hvordan det økumeniske saksfelt kan løftes fram som et årlig innslag på Kirkemøtets saksliste.*

79 stemmeberettigede. Forslaget enstemmig vedtatt.

DELTAKERE PÅ KIRKEMØTET 1999

Medlemmer:

Abrahamsen, Thor Egil	-	Agder
Almenning, Oddvar	-	Bjørgvin
Areklett, Ingmar	-	Stavanger
Aschjem, Benedicte	-	Borg
Aurdal, Torgils	-	Sør-Hålogaland
Berg, John Halvor	-	Nidaros
Berge, Ådne	-	Kirkerådet
Bientie, Bierna	-	Nidaros
Bondevik, Odd	-	Møre
Brende, Egil	-	Nidaros
Brosvik, Halvor L.	-	Bjørgvin
Brundtland, Oddmund	-	Nord-Hålogaland
Bue, Wenche Weum	-	Tunsberg
Baasland, Ernst	-	Stavanger
Dahl, Laila Riksaasen	-	Borg
Dalmo, Kjell	-	Sør-Hålogaland
Damsgaard, Jens	-	Agder
Eidem, Lindy	-	Agder
Eika, Elena Viviana	-	Tunsberg
Elgsæther, Einy Rendal	-	Møre
Engelsviken, Tormod	-	Mellomkirkelig råd
Fagermoen, Eivind Tore	-	Tunsberg
Fiksdal, Grete Karin	-	Stavanger
Gautestad, Liv	-	Agder
Grønningsæter, Arne	-	Oslo
Hagesæther, Ole D.	-	Bjørgvin
Heiene, Gunvor	-	Hamar
Hellemo, Ragnhild	-	Nord-Hålogaland
Hetta, Ole Mathis	-	Samisk kirkeråd
Iversen, Klaus	-	Bjørgvin
Kapstad, Jorunn	-	Oslo
Kjos, Per L.	-	Tunsberg
Kloster, Berit Helgøy	-	Stavanger
Kongsvik, Gunvor	-	Kirkerådet
Kopperud, Tore	-	Kirkerådet
Kvamsøe, Arne Dag	-	Stavanger
Kvarme, Ole Chr. Mælen	-	Borg

Køhn, Rosemarie	-	Hamar
Larsen, Øystein I.	-	Sør-Hålogaland
Lie, Jorunn Øxnevad	-	Bjergvin
Marøy, Aud Haram	-	Møre
Mikalsen, Terje	-	Agder
Mæland, Jens Olav	-	Bjergvin
Natrud, Ida Merete	-	Borg
Nielsen, Per Halstein	-	Nidaros
Nilsen, Hans Nic.	-	Nord-Hålogaland
Norbakken, Alex	-	Nord-Hålogaland
Norderhaug, Ole Martin	-	Hamar
Nustad, Peder	-	Oslo
Olasveen, Else Marie	-	Hamar
Osberg, Sigurd	-	Tunsberg
Pettersen, Unni Leiros	-	Sør-Hålogaland
Rein, Johan Ersland	-	Nidaros
Rolin, Alf	-	Borg
Røiseland, Ole Bent	-	Agder
Saltvik, Solveig Fjøsne	-	Hamar
Sandsmark, Astrid	-	Borg
Sandvin, Gunnar Tveit	-	Sør-Hålogaland
Schøien, Katinka Solli	-	Tunsberg
Seierstad, Gunnleik	-	Oslo
Skjevesland, Olav	-	Agder
Skogvold, Sissel	-	Nord-Hålogaland
Smeplass, Ola	-	Sør-Hålogaland
Solberg, Liv Asdahl	-	Tunsberg
Stange, Inger Synnøve	-	Stavanger
Steinholt, Ola M.	-	Nord-Hålogaland
Strand, Otto	-	Nord-Hålogaland
Sørheim, Kari	-	Bjergvin
Stålsett, Gunnar	-	Oslo
Sønstegaard, Knut Yngvar	-	Hamar
Thingelstad, Hans	-	Hamar
Thomassen, Caspar Ragnar	-	Oslo
Tveter, Anne Louise	-	Sør-Hålogaland
Vehus, Ann Sissel	-	Nidaros
Vislie, Lise	-	Oslo
Voll, Hans	-	Stavanger
Wagle, Finn	-	Nidaros
Walgermo, Ester	-	Møre
Østrem, Bente Skipenes	-	Nord-Hålogaland

Aae, Marianne Nørgaard	-	Møre
Aarseth, Helge	-	Møre
Aarseth, Kjell	-	Møre
Aas, Ann-Mari	-	Nidaros

Fakultetene:

Østnor, Lars	-	Det teologiske Menighetsfakultet
Dokka, Trond Skard	-	Det teologiske fakultet
Berentsen, Jan-Martin	-	Misjonskolen

Sekretariatet

Bjørnback, Anita
 Brevik, Synnøve
 Dehlin, Liv Janne
 Dietrich, Stephanie
 Dybdahl, Gunn Heidi
 Eilertsen, Anne Marie
 Fæhn, Kristin
 Haavik, Åge
 Haugen, Hans Morten
 Hessellund, Estrid
 Laugerud, Tore
 Lodberg, Johs.
 Morvik, Eigil
 Nyberg, Sylvia

Nyborg, Berit
 Pettersen, Eling
 Røsæg, Gerd Karin
 Schorre, Hans Jürgen
 Sevaldson, Kari
 Skonnord, Jan-Oluf
 Stange, Dag
 Steen, Ørnulf
 Storrusten, Pål
 Tanggaard, Per
 Thorp, Tone
 Tobiassen, Øyvind
 Utne, Stig
 Westermoen, Gunnar

Gjester ved åpningen av Kirkemøtet 1999

Knut Alve
 Generalsekretær
 Kirkens Familievern

Gunnar Bradley
 Adm.leder
 Metodistkirken

Knut Andresen
 Domprost
 Trondheim

Oddbjørn Evenshaug
 Tidl. leder i Kirkerådet

Arnfinn Bjerkestrand
 Leder
 Norsk Kantor- og Organistforbund

Solveig Fiske
 Leder
 Norsk Kvinnelig Teologforening

Øystein Bjørdal
 Studierektor
 Liturgisk senter

Morten Fleischer
 Leder
 Den norske kirkes presteforening

Helen Bjørnøy
 Generalsekretær
 Kirkens Bymisjon

Ole Jacob Flæten
 Leder av "teoLOGene"
 Norsk Kommuneforbund

Anita Franzén
1. viseordfører
Kyrkomötet för Svenska kyrkan

Frank Grimstad
Direktør
Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon

Per Otto Gullaksen
Avd.dir
KUF

Astrid Hareide
Styreleder
Kirkens Nødhjelp

Kåre Rune Hauge
Generalsekretær
Norges Kr. Stud.- og Skoleu.lag

Rolf G. Heitmann
Generalsekretær
Den Norske Israelmisjon

Steinar Hjerpseth
Pastor
Metodistkirken, Trondheim

Anne Lise Holmsen
Leder
Det Norske Diakonforbund

Thormod Høyen
Kirkeverge
Trondheim

Terje Johnsen
Døveprost
Døvekirken

Hannu Juntunen
Bispemøtesekretær Ev.-Luth. kirke
Finland

Tor B. Jørgensen
Generalsekretær
Det Norske Misjonsselskap

Kåre Jørstad
Leder Rådet for kirke- og gravf.ans.
Norsk Kommuneforbund

Jan Otto Kvalheim
Feltprost
Feltprestkorpsset

Jon Lilletun
Statsråd
Kirke-, utd.- og forskningsdep.

Grethe Lollike
Sosialpedagog
Det mellemkirkelige Råd, København

Birthe Lund
Landsfor. af Menighedsrådsmedl.
Danmark

Hans Thore Løvaas
Konst. gen.sekr.
Den norske Santalmisjon

Lars Inge Magerøy
Instituttstyrer
Institutt for Kristen Oppseding

Georg Müller
Biskop
Den katolske kirke

Dag Nygård
Generalsekretær
Norges Frikirkeråd

Kjell Bertel Nyland
Generalsekretær
Sjømannsmisjonen

Ole-Magnus Olavsrud
Generalsekretær
Navigatørene

Revd. Trevor Park
Church of England

Leila Valvik Raustøl
Informasjonssjef
Kirkens Nødhjelp

Heinrich Rusterholz
President
Leuenberger Kirchenbemeinschaft, Berlin

Aage Rundberget
Fylkesmann
Sør-Trøndelag

Liv Sandven
Varaordfører
Trondheim

Øivind Stærk
Formann
Sjømannsmisjonen

Klas Johan Sørensen
Leder
Norges Kristelige Studentforbund

Billy Taranger
Leder
Norges Kristne Råd

Ole Martin Thelin
Leder
Den norske kirkes kateketforening

KIRKEMØTETS FASTE KOMITEER

G = Geistlig
L = Lek
LT = Lek tilsatt

Komite A:

Bierna Bientie
Egil Brende
Ernst Baasland
Jens Damsgaard
Einy Rendal Elgsæther
Eivind Tore Fagermoen
Tore Kopperud
Ole Chr. Kvarme
Jorunn Øxnevad Lie
Unni Leiros Pettersen
Katinka Solli Schøien
Gunnleik Seierstad
Hans Thingelstad
Hans Voll
Bente Skipenes Østrem

G Nidaros
LT Nidaros
G Stavanger
L Agder
L Møre
G Tunsberg
G Kirkerådet
G Borg
L Bjørgvin
LT Sør-Hålogaland
L Tunsberg
L Oslo
L Hamar
L Stavanger
L Nord-Hålogaland

Komite B:

John Halvor Berg
Oddmund Brundtland
Kjell Dalmo
Lindy Eidem
Jens Olav Mæland
Ida Merete Natrud
Hans Nic. Nilsen
Sigurd Osberg

L Nidaros
G Nord-Hålogaland
L Sør-Hålogaland
LT Agder
G Bjørgvin
L Borg
L Nord-Hålogaland
G Tunsberg

Ole Bent Røiseland	L	Agder
Solveig Fjøsne Saltvik	L	Hamar
Inger Synnøve Stange	L	Stavanger
Lise Vislie	L	Oslo
Finn Wagle	G	Nidaros
Ester Walgermo	LT	Møre

Komite C:

Odd Bondevik	G	Møre
Halvor L. Brosvik	L	Bjergvin
Liv Gautestad	L	Agder
Arne Grønningsæter	L	Oslo
Ole Mathis Hetta	L	Samisk kirkeråd
Berit Helgøy Kloster	L	Stavanger
Else Marie Olasveen	L	Hamar
Astrid Sandsmark	LT	Borg
Gunnar Tveit Sandvin	L	Sør-Hålogaland
Liv Asdahl Solberg	LT	Tunsberg
Ola Steinholt	G	Nord-Hålogaland
Knut Yngvar Sønstegaard	G	Hamar
Ann Sissel Vehus	L	Nidaros
Lars Østnor	G	Menighetsfakultetet
Helge Aarseth	L	Møre

Komite D:

Ingmar Areklett	L	Stavanger
Ådne Berge	L	Kirkerådet
Jan-Martin Berentsen	G	Misjons høyskolen
Wenche Weum Bue	L	Tunsberg
Laila Riksaasen Dahl	G	Borg
Klaus Iversen	L	Bjergvin
Rosemarie Køhn	G	Hamar
Aud Haram Marøy	L	Møre
Per Halstein Nielsen	G	Nidaros
Alex Norbakken	L	Nord-Hålogaland
Peder Nustad	LT	Oslo
Olav Skjevesland	G	Agder
Otto Strand	L	Nord-Hålogaland
Anne Louise Tveter	L	Sør-Hålogaland

Komite E:

Thor Egil Abrahamsen	G	Agder
Trond Skard Dokka	G	Det teologiske fakultet
Benedicte Aschjem	L	Borg
Grete Karin Fiksdal	LT	Stavanger
Ole D. Hagesæther	G	Bjergvin
Gunvor Heiene	LT	Hamar
Ragnhild Hellemo	L	Nord-Hålogaland
Per L. Kjos	L	Tunsberg

Øystein I. Larsen	G	Sør-Hålogaland
Johan Ersland Rein	L	Nidaros
Ola Smeplass	L	Sør-Hålogaland
Kari Sørheim	L	Bjergvin
Caspar R. Thomassen	G	Oslo
Kjell Aarseth	G	Møre

Komite F:

Oddvar Almenning	LT	Bjergvin
Torgils Aurdal	G	Sør-Hålogaland
Elena Viviana Eika	L	Tunsberg
Tormod Engelsen	L	Mellomkirkelig råd
Jorunn Kapstad	L	Oslo
Gunvor Kongsvik	L	Kirkerådet
Arne Dag Kvamsøe	G	Stavanger
Terje Mikalsen	L	Agder
Ole Martin Norderhaug	L	Hamar
Alf Rolin	L	Borg
Sissel Skogvold	LT	Nord-Hålogaland
Gunnar Stålset	G	Oslo
Marianne Nørgaard Aae	L	Møre
Ann-Mari Aas	L	Nidaros

Komiteledere:

Følgende foreslås som ledere av komiteene:

- Komite A: Jens Damsgaard
- Komite B: Oddmund Brundtland
- Komite C: Liv Asdahl Solberg
- Komite D: Laila Riksaasen Dahl
- Komite E: Per L. Kjos
- Komite F: Jorunn Kapstad

ØVRIGE PROGRAMINNSLAG

Morgensamlingene

Hver morgen under Kirkemøtet var det morgenbønn kl. 08:15 i Nidarosdomen, Kapittelhuset.

Åndelig lengsel var et hovedtema på årets Kirkemøte. Morgenbønnene var lagt opp etter dette i samarbeid med Liturgisk Senter i Erkebispegården.

- Tirsdag 16. november:
Morgenbønn: Jeg er døpt i Jesu navn
Liturg: Øystein Bjørdal
Tekstmeditasjon: Laila Riksaasen Dahl
Fløyte: Sigrid Egtvedt
- Onsdag 17. november:
Morgenbønn: Eg tek mi tilflukt til deg
Liturg: Øystein Bjørdal
Tekstmeditasjon: Ole Mathis Hetta
- Torsdag 18. november:
Morgenbønn: Ditt ord er en lykt for min fot
Liturg: Øystein Bjørdal
Tekstmeditasjon: Trond Skard Dokka
- Fredag 19. november:
Morgenbønn: Vi er eitt i Kristus!
Liturg: Øystein Bjørdal
Tekstmeditasjon: Jorunn Øxnevad Lie
- Lørdag 20. november:
Morgenbønn etter Taizé: Å Gud, hør vår bønn!
Liturg: Øystein Bjørdal

Avslutningsgudstjenesten

Kirkemøtet 1999 ble avsluttet med takke- og forbønnsgudstjeneste med nattverd i Nidarosdomen lørdag 20. november kl. 13:00.

Predikant: Olav Skjevesland

Liturg: Kirsten Almås

Kantor: Per Fr. Bonsaksen

Medhjelpere: Knut Andresen, Egil Brende, Elena Eika, Astrid Sandsmark, Kjell Skartseterhagen, Trond Skard Dokka.

Klokkespill: Göran Blomberg, Sverige

Hilsningstelegram Kongen

Fra Kirkemøtet tirsdag 16. november ble det sendt et hilsningstelegram til Hans Majestet Kongen:

”Kirkemøtet 1999 samlet i Erkebispegården i Trondheim sender Deres Majestet sin hilsen med ønske om Guds velsignelse.”

Kirkemøtet mottok dette telegram som svar fra Kongen:

”Med min inderlige takk for den vennlige hilsen, sender jeg Kirkemøtet 1999 mine beste ønsker. Harald R”

TALER, FOREDRAG OG HILSENER

Kirkerådsleder Gunvor Kongsviks tale ved åpningen av Kirkemøtet 15. november

Herr statsråd, ærede gjester, kjære kirkemøtedeltakere.

Det er med både glede og forventning jeg står her og skal forsøke å peke på noe av det som er viktig for Den norske kirke i dag.

Ved åpningen av Olavsfestdagene i Trondheim ble det lest fra Soga om Heilag-Olav av erkebiskop Øystein. Dåpen var sentral i det utdraget som ble lest, og viser hvilken vekt som ble tillagt dåpen også på den tiden: "I England vart han hugvend og røynde at Guds ord var sanning; då tok han trui av heile sitt hjarta, og skunda seg av stad med gudgjeven hug til byen Ruda, og vilde vinne dåpsnåde. Og då han no var skirsla i det lækjande lauset, vart han brått som eit anna menneske, og vart gravlagt med Kristus i dåpen til dauden, som apostelen segjer; han gløymde det som fyrr var, tenkte berre på framtidi, ferdast i ein ny livnad, og gav nøye ans på den trui han no hadde teke.....Og han var ikkje nøgd med at han var frelst sjølv: vaksamt og trutt strevde han med å venda til trui dei folk som Guds forsyn hadde sett honom fyre...."

Noen dager etter åpningen av Olavsfestdagene feiret vi Nord-Norske Kirkedager på Trondenes ved Harstad til minne om den første dåp i Laugen for 1000 år siden. Vi fikk en interessant gjennomgang av nord-norsk kirkehistorie, men det viktigste var at Kirkedagene ble en fin feiring av dåpen, med egen dåpsgudstjeneste, men også med en dåpsmesse som inneholdt en sterk påminnelse om hva vi har i vår dåp.

Jeg vil la dåpen være gjennomgangstemaet for denne talen. Vi døpes til Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn; Skaperens, Frelserens og Livgiverens. Hva innebærer det?

"TIL FADERENS NAVN"- GUDS FOLK

Vi er døpt til å være Guds folk i historien. Gudsriket er ikke bare en åndelig størrelse. Det er synlig til stede. Kirken er dette synlige tegnet på at Gud ikke har trukket seg tilbake fra sin skapning. Som medlemmer av dette synlige endetidstegnet, er vi kalt til å være vitner om Guds storhet og makt.

Som Guds folk er vi også kalt til å være forvaltere over Guds fantastiske skaperverk. Men så ser vi det daglig rundt oss, eller får det formidlet til oss gjennom media, at Guds vidunderlige verden også rommer uendelig mye sykdom, vold, undertrykkelse og fattigdom. Hvordan skal vi forholde oss til nøden, og hvordan skal vi bevare frimodigheten i møte med den? Vi vet, at når Gudsriket kommer synlig fram på den siste dag, skal alle ting gjenopprettes. Da skal alt bli som det var i Paradiset i begynnelsen.

I mellomtiden har vi et ansvar for forholdene slik de er nå. Som kirke må vi peke på det som er galt, og være med å arbeide for at det kan rettes opp. Som medlemmer av Guds folk er vi også medlemmer av det samfunnet vi lever i. Vi må ta det moralske ansvar for vår egen tid,

og vi må som handlende mennesker og som politiske aktører, ta på alvor utfordringene og bære dem inn der avgjørelser tas. Jeg vil nevne noen av områdene som utfordrer oss:

Kloden - vårt hjem

De fleste av oss har et "jordbærsted". Et sted der jorda er til for oss og gir oss av sin rikdom, enten det nå er kulinarisk eller estetisk nytelse. Vi viser dette stedet til våre barn, og vi håper at de skal vise det til sine, og at dette skal gå videre til slektene.

Slik vil det ikke bli. Vi må se i øynene at vår klode tåler ikke den dårlige forvaltning som vi gir den. Kloden kan ikke tåle vår utnyttning av naturen, vår utrydding av artenes mangfold, vår forurensing, vår mangel på ærefrykt for skaperverket, vår utbytting av hverandre. I Norge produserer vi mindre og mindre av vår egen mat, for vi kan jo kjøpe den billigere fra andre land. Billigere for oss, ja, for vi kan betale mer enn de stakkarne som sulter. Når de forsøker å trenge seg inn hos oss for å ta tilbake noe av det de ser som rettmessig sitt, stenger vi grensene for dem, både med tollbarrierer, med politi og med våpenmakt. For vi hører jo til på vinnerlaget, vi har alliansepartnere, og vi legger premissene for samhandlingen.

Når de fattigste ødelegger hverandre i kamp for livets opphold, betrakter vi ødeleggelsen på avstand fra våre godstoler og sier: "Så barbariske de er!" Og så glemmer vi at det kanskje er på grunn av vår grådighet at de ødelegger hverandre. Hadde vi betalt en bedre pris for deres råvarer, ville de hatt penger til skoler og til et bedre helsestell. Hadde vi hjulpet dem til å forvalte fiskeressursene sine på en bedre måte, i stedet for at vi tømmer havområdene deres med våre havgående trålere, ville de hatt mat å spise. Hadde vi etablert sunn industri hos dem i stedet for å legge de forurensende fabrikkene våre til deres områder, ville de bevart helsa noe bedre enn de gjør idag. Hadde vi ettergitt dem den bunnløse gjelda de står i til oss, kunne de bygget landene sine og drevet handel med oss i stedet for å drive rovdrift på sine naturressurser for å betale tilbake sin gjeld. Da ville verden kanskje bli noe bedre for oss alle.

Vi har et kolossalt overforbruk av ressurser i vår vestlige del av verden. Hvis bare et av de store land, Kina eller India, skulle nærme seg vår ekstravagante måte å leve på, ville katastrofen snart være et faktum. Men gjør vi noe for å redusere vår sløsing? Å nei, vi sørger for at vi er sikret, så får heller andre klare seg som best de kan. Og så lukker vi øynene og håper at "syndfloden" i alle fall ikke skal komme i vår tid.

Eller, er det slik at vi faktisk ser at vi trenger en forandring og at vi også ønsker det? Når den store TV-aksjonsdagen kommer hvert år i slutten av oktober, åpner vi lommebøkene og gir til veldedige formål rundt i all verden. Når det gjelder gjeldssanering til utviklingsland, har det vært en underskriftskampanje for å påvirke regjeringene i den rike del av verden. I Tyskland møttes i sommer flere tusen mennesker fra hele verden for å markere at det var samlet inn 18 millioner underskrifter til støtte for gjeldssanering. Vi har en bistandsminister som har markert seg sterkt for å påvirke andre land i denne saken. Det setter vi pris på. Men Norge har mulighet til å være en enda sterkere pådriver, så her bør hele regjeringen komme sterkt på banen, for her er det snakk om å påvirke både andre regjeringer, Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet. Her gjelder det ikke bare tekniske, regnskapsmessige forhold, men det gjelder moral. Samisk kirkeråd har i sin kontakt med verdens urbefolkninger vist at det finnes måter å verne om naturen på som vi har mye å lære av.

I 2. Kongebok 7 står det fortalt om da arameerne i profeten Elisas tid kringsatte Samaria slik at det ble alvorlig mangel på mat, og folket døde. Fire spedalske utenfor byporten fant ut at de kunne like godt søke lykken hos arameerne som å dø der i ingenmannsland. I arameernes leir hadde alle flyktet. De fire tok for seg av mat og rikdommer som var der. Men så sa de til

hverandre: "Det er ikke rett det vi gjør nå. Dette er dagen da vi kan bringe gledesbud. Hvis vi tier og venter til morgenen gryr, fører vi skyld over oss!" Og så skyndte de seg tilbake til folket sitt med gledesbudet om at de hadde funnet mat. Vi bruker ofte denne teksten for å vekke misjonsansvar, men hvorfor skulle vi ikke like gjerne bruke den når det gjelder mat og deling av materielle goder? Bibelen er full av formaninger om å dele. Det er faktisk vårt ansvar som Guds folk!

Flyktninger – kirkeasyl

I denne sammenhengen må vi også snakke om den situasjonen vi stadig har med mennesker på flukt fra sine hjemland, som har tatt opphold i våre kirker. Det er ikke kirken som har instituert det moderne kirkeasylet. Det er det myndighetene som har gjort. Egentlig kan vi vel tolke dette som en grunnleggende usikkerhet på om de virkelig har gjort sin plikt i flyktningepolitikken i henhold til de konvensjonene landet vårt har ratifisert. Og departementet bør få honnør for at det har latt denne usikkerheten komme asylsøkerne i kirkene til gode.

Men samtidig må vi si klart at kirkeasyl er ikke et godt sted å være, verken for barn eller voksne. Det er egentlig rettsstaten uverdigg at det skal være nødvendig å søke beskyttelse mot staten. Nå er det slik at kirkene kan ikke kaste ut de menneskene som har søkt tilflukt der. På denne måten blir kirkene som har asylanter regjeringens konstant dårlige samvittighet med spørsmålet: Overholder vårt land på en god nok måte de konvensjonene vi har ratifisert? Problemet kirkeasyl er det bare myndighetene som kan løse, og da bare ved en politikk som oppleves som rettfærdig av alle.

Taterne

Kirkemøtet 1998 behandlet saken om overgrep mot taterne. På tross av, eller kanskje like mye på grunn av, den vonde måten saken endte på Kirkemøtet, har Mellomkirkelig Råd som representant for Den norske kirke videreført samtalen med representanter for taterne. I en sak med så mange sår og vonde følelser er dette ikke et lett arbeid. Jeg ønsker å uttrykke honnør til deltakerne i samtalen for det mot og den vilje til å finne løsninger som de har vist.

4.10.99 ble en samarbeidsavtale mellom Romanifolkets Landsforening og Den norske kirke underskrevet. Avtalen legger til rette for et samarbeid om synliggjøring av taternes kultur og historie, om overgrepene som er gjort i forbindelse med en svært hard assimileringpolitikk og om samtaler og gudstjenester lokalt i menighetene på menneskerettighetssøndagen 2. søndag i advent. Det er å ønske at avtalen kan være et bidrag til det arbeidet som gjøres i Europa for å legge til rette for at romanifolket skal kunne finne sin plass i våre samfunn uten å måtte fornekte sin egenart.

Kirkerådet har også ført samtaler med representanter for mennesker som føler seg krenket av den selvkritikk Kirkemøtet tok for sin del av de overgrep taterne har vært utsatt for. Disse samtalen bør videreføres, slik at det bildet som tegnes for etterslekten, blir så nyansert som det er riktig.

Det er viktig å understreke at forsoning, det være seg bønn om tilgivelse eller tilsagn om tilgivelse, ikke er noe som kan vedtas. Forsoning er noe dypt personlig som bare kan komme istand etter en tilnærming som kan koste svært mye for alle involverte. Men i forsoningen ligger en sterk, helbredende kraft som vi ikke i vår stolthet eller sårethet må gi slipp på. Det kan være på sin plass å minne om Jesu ord: "Dersom du bærer fram et offer til alteret og der

kommer til å tenke på at en annen har noe å anklage deg for, så la offergaven ligge foran alteret, og gå først og bli forlikt med ham. Kom så og bær fram ditt offer!" Matt. 5,23-24.

Homofile i kirken

I løpet av høsten har det vært ført en annonsekampanje mot kirkens forhold til homofile. Allerede før denne kampanjen startet, hadde jeg satt temaet opp på disposisjonen for denne talen, og jeg ønsker å framføre det jeg hadde planlagt å si.

Det er riktig nok slik at Den norske kirke ved Bispemøte og Kirkemøte har sagt et klart nei til å tilsette homofilt samlevende i vigslende stillinger og til å utarbeide en liturgi for forbønnshandling ved inngåelse av homofilt partnerskap, fordi den ikke finner at det er gitt tilstrekkelig overbevisende teologiske grunner til dette. Dette har kirken som et trossamfunn rett til å gjøre. Men dette nei har blitt fastslått og overkomunisert både av dem som støtter det og dem som går imot det, slik at mange tror dette er det eneste kirken har sagt. Jeg blir stadig møtt av påstanden at kirken avviser homofile, og at en slik kirke "vil vi ikke tilhøre".

Det er i dag viktig å holde fram og minne om at kirken ved Bispemøte og Kirkemøte ikke avviser, men tvert imot sier ja til homofile. Homofile er mennesker skapt i Guds bilde, som mann eller kvinne, og de har fullt menneskeverd som ikke skal trekkes på. Dette er det viktig å slå fast med styrke i møte med en rapport som forteller at mange homofile lever under dårlige livsvilkår.

Det andre som skal slås fast, er at som døpte, er også homofile lemmer av Kristi legeme og skal ha sin plass i menigheten. Ingen har rett til å stenge mennesker ute fra menigheten fordi de er homofile. Homofile er en del av fellesskapet i menigheten, er budskapet fra både Bispemøtet og Kirkemøtet.

Det tredje som skal slås fast, er at ved nattverdbordet er vi alle tilgitte syndere, verken mer eller mindre. Presten kan og skal øve sjelesorg og advare dem han mener lever i strid med Guds vilje, og noen mener at han også skal utestenge fra nattverdbordet dem som fastholder synd. Bispemøtet har uttalt at dette i tilfelle skal drøftes med biskopen, og at vi i Norge praktiserer et åpent nattverdbord. Det er Gud som dømmer, vi står alle under den samme dom og mottar den samme nåde.

Det er viktig at vi alle, når vi argumenterer for eller mot det kirken har sagt ja eller nei til, akter oss vel for å tegne et bilde av en avvisende kirke, noe som kan legge stein til byrden for mennesker som har det vanskelig.

"TIL SØNNENS NAVN" - KRISTI LEGEME

Kirken er Kristi legeme. Dette er et bilde Paulus bruker. Jesus tegner et bilde av vintreet og greinene. Bildene sier det samme. Jesus er usynlig til stede i sin kirke. Kirken er Kristus.

Noen omtaler Kirken som et sakrament. Med sakrament i betydningen et synlig tegn på en usynlig nåde, skulle det innebære at Gud tildeler oss sin usynlige nåde gjennom den synlige Kirken. Kirken er det synlige tegnet på det usynlige Gudsriket. Det legger et stort ansvar på Kirken: å leve Kristi liv i verden, helbrede, vise omsorg, vise kjærlighet, møte mennesker slik Jesus gjorde, forkynne Guds vilje og lære alle døpte å holde det Jesus har befalt.

Kirkens enhet

Jesus ber slik i den yppersteprestlige bønn "Jeg ber at de alle må være ett, likesom du, Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, forat verden skal tro at du har sendt meg." (Joh. 17,21) Stikk i strid med Jesu ord, har vi i mange hundreår hatt stor uenighet mellom kirkesamfunnene, til stor fortvilelse for mange kristne og til latter for verden.

De siste 50 årene har det imidlertid vært ført samtaler mellom kirkesamfunn, og de siste årene har vi kunnet høste fruktene av dette: Inngåelsen av Porvo-avtalen med anglikanske kirker, avtalen med Metodistkirken i Norge, Felleseklæringen med Den katolske kirke om rettfærdiggjørelseslæren og Leuenbergkonkordien som vi markerer på dette møtet. Samtalene med katolikkene skal føres videre når det gjelder læren om Kirken, om embetet og om felles nattverdfeiring. Også andre dialoger er igang eller står for tur. Vi har grunn til å glede oss over den større forståelsen mellom kristne i ulike leirer og over opplevelsen av fellesskapet i den ene sanne Kirke. Ikke minst gleder vi oss over det felles kristne hyrdebrev og arbeidet som er gjort i Jubileum 2000.

I en slik situasjon oppleves spenningene i Den norske kirke ekstra sårt. Det er vondt når trofaste støtter i kirken gjennom et langt liv idag spør: Vil våre etterkommere finne troens liv i Den norske kirke, eller vil den bli et dødt skall for et statens religionsvesen? Er kirken et synkende skip?

Nei, som Kristi legeme kan kirken verken synke eller dø. Som organisasjon kan kirken få avskallinger og splittelser, men synker og dør gjør den ikke så lenge den ved Den Hellige Ånds hjelp holder seg til Guds ord og sakramentene og lar Kristus være kirkens hode. Kirken er Kristus, og Kristus vil ikke la sin kirke dø. "Bli i meg, så blir jeg i dere." sier han.(Joh.15,4) Derfor skal vi med frimodighet ta del i fellesskapet i menigheten og invitere andre inn i det.

Fellesskap

Som Kristi legeme skal vi være hverandres lemmer. Vi skal være Jesu hender og føtter, og ikke minst hans øyne og ører, og vi skal bære hverandres byrder, .

Men når vi driver diakoni, er det noen som er sterke og gir og noen som er svake og tar imot. Jeg har lyst til å flytte fokus og si: Vi må dyrke fellesskap der vi alle gir og får som likeverdige. Det er fellesskap vår tid skriker etter, fellesskap der vi deltar på lik linje, fellesskap der vi kan komme med våre tap, vår sorg og våre nederlag slik at vi kan være til hjelp for hverandre når vi deler, fellesskap der vi kan dele vår tro og vår tvil. I et slikt fellesskap ligger styrken i en delt avhengighet av hverandre og av Gud.

Fellesskapet får vi gjennom gjenkjennelsen. Gjenkjennelsen kan ligge i delte erfaringer. Den kan også finnes i liturgiens syndsbekjennelse eller klage til Gud, - eller i dens lovsang og forbønn. Gjenkjennelsens fellesskap kan også oppleves i stillheten.

Vi bør stille oss det selvransakende spørsmålet om vi har lagt for stor vekt på ordene og på "arbeids-kirken". For oss som kirke er det viktig å bygge fellesskap som er mer enn felles aktiviteter.

Gjøre disipler

Som Kristi legeme / vintreets greiner, er det vårt kall og vår oppgave å proklamere for all verden det glade budskapet om nåden i Kristus. Vi er kalt til å gå ut i all verden og gjøre alle folkeslag til Jesu disipler, det være seg i nabolaget eller den andre siden av jordkloden. Som Kristi kirke er dette en oppgave vi ikke kan unndra oss. De nære oppgavene er det vi tar oss av gjennom menigheten eller i samarbeid med organisasjoner og grupper som går ut over enkeltmenighetene, feks. ungdomsorganisasjoner. For å nå ut over kloden, må vi knytte oss til andre samarbeidspartnere. Jeg er glad for at mange menigheter allerede har avtaler med misjonsorganisasjoner om konkrete misjonsoppdrag. Dette arbeidet må videreføres og utvikles. Misjon er en bærende del av kirkens arbeid, og må få den organisering som til enhver tid er hensiktsmessig.

I Jesu kall ligger også ansvaret for å lære de dømte å holde alt det Jesus har befalt. Vi kan altså ikke dømpe uten også å gi opplæring. Dette er en oppgave vår kirke står og faller ved.

For 30 år siden ble lov om katekettjeneste i Den norske kirke vedtatt. Da vi fikk ny kirkelov i 1996, ble lov om katekettjenesten opphevet. Lovens anliggende er fortsatt like aktuelt. Kirkemøtet vedtok i 1991 en rammeplan for innholdet i dåpsopplæringen. Men rammer er ikke nok, dersom vi ikke også har personer som kan utføre arbeidet. Mye av dette arbeidet må og skal gjøres i hjemmene av foreldre og faddere, noe kan gjøres av frivillige i menighetene, en del av det KRL-faget i skolen formidler, vil være elementer i dåpsopplæringen, men i tillegg til dette er kirken helt avhengig av at vi har lønnete arbeidere som både kan koordinere og utføre dåpsopplæringen i menighetene.

Her kommer vi i dag sørgelig til kort, og her vil det trenge ressurser i framtida, både menneskelige og økonomiske. I dagens situasjon er det et ansvar for departement, bispedømmeråd og fellestråd å legge til rette for en god forvaltning av tilskuddsmidlene som bevilges til kateket- og diakontjenesten, slik at det skapes den nødvendige trygghet og stabilitet for kateketstillingene. I møte med utfordringene fra det neste årtusen, har vi ikke råd til å miste disse medarbeidere.

"DEN HELLIGE ÅNDS NAVN" - ÅNDENS TEMPEL

Vi dømpe også til Den Hellige Ånds navn. Martin Luthers forklaring til den tredje trosartikkel gir et nydelig bilde hva dette innebærer: "Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham. Men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg, helliggjort meg og holdt meg fast i den sanne tro. På samme måte kaller, opplyser og helliggjør han hele den kristne kirke på jorden og bevarer den i den felles kristne tro. I denne kristne kirke tilgir han daglig meg og alle troende alle synder. På den ytterste dag skal han vekke opp meg og alle dømte og gi meg og alle troende i Kristus et evig liv."

Det er Den Hellige Ånds fortjeneste at vi har blitt kalt til tro på Kristus, og at vi forblir i denne troen. Kirken er det redskapet Han bruker for å vekke og bevare troen i oss. Dette samsvarer med det Paulus sier om at vi skal bygge hverandre opp ved hjelp av de gaver Den Hellig Ånd gir oss. I kirken er Gud synlig til stede. Konkret skjer dette i lokalmenigheten, der vi samles om forkynnelsen, om dømefonten og om nattverdbordet, men også der vi deler et menneskelig fellesskap og er i tjeneste for dem som trenger vår hjelp.

Kirken er en synlig størrelse, en verdslig organisasjon, men med klare, spesielle kjennetegn som kirke.

Lokalmenigheten

To forhold peker seg ut når vi skal se på forholdene for lokalmenigheten i dag, nemlig menneskelige ressurser og økonomiske ressurser.

I Soga om Heilag-Olav hørte vi at da Olav "var skirsla i dette lækjande lauset" ble han som omskapt, og etter dette gjorde han alt for at også andre skulle komme til tro. Når mennesket erkjenner sin synd og tar imot nåden, skapes et nytt menneske. Da skapes også den kjærligheten Jesus ber oss vise mot hverandre. Det er bare mennesker som lever dette ut i sine liv som kan gjøre kirkens budskap relevant for andre mennesker.

Menneskene er altså den viktigste ressursen kirken har. Vi har noen som er tilsatt og lønnet for det arbeidet de gjør, og vi har andre som gjør dette på frivillig basis. For å bruke andre ord har vi det spesielle embetet med ord og sakrament, og vi har det allmenne, troendes prestedømme. Oppgaven de har, er felles, nemlig å bygge opp menigheten ut fra de gavene hver enkelt er gitt av Den Hellige Ånd.

Om menighetsrådets oppgaver står det i kirkelovens §9: "Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent med det, dømte gis dåpsopplæring, barn og unge samlet om gode formål og legemlig og åndelig nød avhjulpet. Menighetsrådet har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet."

Det kan menighetsrådet gjøre ved hjelp av lønnede eller ved ulønnede arbeidere. Det strategiske ansvar ligger på menighetsrådet, og der er også embetet til stede.

Uten mennesker, som er "skirsla i dette lækjande lauset, og har vorte som ny", og som ser disse oppgavene som et kall fra Gud og går inn i dem som en livsoppgave, vil kirken visne bort og dø. Jesus kalte disipler, og han ga dem oppgaven: "Gå ut!" Derfor bør vi i kirken være opptatt av å forkynne Guds kall til fulltids tjeneste for nye mennesker, det være seg ungdommer eller de i mer modne år. Ikke bare må vi forkynne kallet til tjeneste, vi må også legge til rette for at de som er i lønnet tjeneste, kan få gode og trygge ansettelsesforhold og at oppgaven skal være tilpasset det en med rimelighet kan forvente. Men like viktig er det at vi tilbyr fellesskap, både sosialt og åndelig. Ingen ansatt må bli stående ensom i tjenesten i menigheten.

Skal vi ta på alvor utfordringen i Jesu kall, kan vi ikke bare gjøre oss avhengige av lønnete arbeidere. Det er helt nødvendig at det allmenne, troende prestskapet tar sine oppgaver på alvor. Som deler av Åndens Tempel har vi alle et ansvar for kirken, for alle områder og på alle plan.

Leke, frivillige medarbeidere må vi rekruttere og dyktiggjøre til tjenesten. De må få avgrensede, definerte oppgaver som er overkommelige, ikke altoppslukende, de må inkluderes i et arbeids- og bønnefellesskap, de må få oppleve at tjenesten deres er nødvendig og verdifull og de må inviteres inn i et studiefellesskap rundt Bibel og bekjennelse. Vi må ha medarbeidere som vet hva de står for. Til nå har kirken i stor grad flytt på det arbeidet de frivillige organisasjonene har gjort med lederfostring. Heretter må vi ta vårt ansvar for et planmessig arbeid med rekruttering og dyktiggjøring av frivillige ledere på alle plan, og vi må være villig til å sette av ressurser til dette.

Dette er viktig spesielt av tre grunner: 1) Vi når lengre hvis vi er flere. 2) Det vil kunne lette og stabilisere situasjonen for dem som innehar de lønnete stillingene. Ikke nødvendigvis fordi de får mindre å gjøre, men fordi det ligger en enorm styrke i det å stå i et fellesskap. 3) Det er helt nødvendig for den kirkeordningen vi har, at lekfolket er på plass og er seg sitt ansvar bevisst.

Uten økonomi er det vanskelig å komme noen vei med et arbeid. Heller ikke kirkens arbeid kan drives uten en god, sunn økonomi. Stat/kirke-utvalget arbeider med å finne fram til ulike modeller for kirkens framtidige finansiering. Neste år vil de forhåpentligvis kunne legge fram et forslag om det. Deretter vil det ta tid for å få det vedtatt og gjennomført. Det er altså snakk om år før vi kan få endringer i dagens økonomiske system for Den norske kirke. I mellomtiden er det viktig for alle, både kirken og samfunnet, at det arbeidet som trossamfunnene representerer, blir videreført på en god måte.

Når det gjelder økonomien, er Den norske kirke mer en kommunekirke enn en statskirke. Det er tydelig at kommunenes overføringer til kirken varierer mye, mest ut fra kommunenes økonomi. Den norske kirke skal ta sin del av vanskelig økonomi i kommunene, men kirken må ikke bli tvunget til å bære en større del av byrdene enn den tilkommer. De ansatte må ikke påføres et større arbeidspress enn rett er, for å opprettholde et tjenestenivå vi som medlemmer mener vi har krav på. Det er ikke mulig å betjene en kirke med ca. 3.5 mill. medlemmer uten at medlemmene betaler for seg. Vil vi ha tjenester, må vi også betale for dem, og dette gjør vi idag faktisk over skatteseddelen. Derfor er det viktig at kirkesektoren ikke blir en salderingspost på kommunebudsjettet.

Menighetsrådsvalg

Det er dåpen som gir oss del i Kristi legeme, og som gjør oss til medlemmer av Den norske kirke. I dette ligger at det finnes ikke et A- og et B-medlemskap. Alle er fullverdige medlemmer med alle rettigheter og alle plikter. Hvordan kan det ha seg at så mange ikke utnytter sine medlemsrettigheter?

Flere tiltak har vært prøvd for å øke valgdeltakelsen, uten at det har hatt den ønskede virkning. Det som synes å øke interessen for valget, er hvis det er lokale stridsspørsmål, eller hvis det stilles flere alternative lister. Det er viktig at tilgangen på kandidater er tilstrekkelig og at kirkens medlemmer møter opp for å avgi stemme. Dersom flere engasjerer seg i valget, vil det både kunne føre til flere kandidater, f.eks. ved at det stilles alternative lister, og at flere blir aktive i menighetsarbeidet.

Når politiske partier nå har varslet at de vil engasjere seg i menighetsrådsvalgene, håper vi det kan gi menighetsrådene drahjelp, og hilser det velkommen. Jeg har allerede referert oppgavene menighetsrådet har. Rammene for arbeidet ligger i Skrift og bekjennelse, (ref. § 28) Alle som vil delta i dette arbeidet er varmt velkommen.

Men dersom de politiske partiene ønsker å engasjere seg i valgene for, som politiske partier, å overstyre kirken, vil vi bestemt avvise en slik tanke. Den norske kirke er et trossamfunn som skal styres av sine egne organer.

Kirkemøtets myndighet

Er Kirkemøtet en diskusjonsklubb, som kan vedta sine resolusjoner, men som resten av kirken er fri til å ta hensyn til eller la være? Sterkt satt på spissen, var det spørsmålet Kirkerådet stilte seg da flere biskoper sa at de kunne være villige til å sette Kirkemøtets vedtak til side.

Det ble nødvendig å klarlegge hva kirkens selvforståelse er. Kirkeloven sier svært lite om Kirkemøtets myndighet, så det er ikke mye hjelp å hente der. Vi måtte gå tilbake i utredninger, proposisjoner og vedtak i Stortinget, vedtak fra Kongen i statsråd og departementet, Kirkemøtet og Bispemøtet for å få bildet komplett. Også økumeniske avtaler og konvensjoner er hentet inn. Og for å være helt ærlig: Det er ingenting nytt i det vi legger fram for dette Kirkemøtet. Det som er sagt i utredningen, er sagt tidligere, men det er samlet og satt i system, for at vi som Kirkemøte og som kirke skal være oss bevisst hva Kirkemøtet er.

Det er imponerende at det innenfor rammene av en statskirke har vært mulig å bygge opp en synodal struktur, slik vi har det i Den norske kirke i dag, og slik det har vært reformbevegelsens mål gjennom et hundreår. En struktur der det troendes allmenne prestedømme og det spesielle presteembetet fungerer sammen på alle plan. Ut fra tegninger av kirkestrukturen fra 80-tallet, har vi blitt vant til å se Den norske kirke som to frittstående søyler, embete og råd. Og så tenker/sier vi gjerne at embetet er prest/biskop og rådet er lekfolket. Slik er det jo ikke. Rådet består av embetet og lekfolket som en sammenvevet enhet. Ingen viktige avgjørelser tas uten at embetet er til stede i rådet, og her har biskopene en særlig viktig plass. Og sammen utgjør embete og lekfolk den synodale struktur som toppes av Kirkemøtet.

Før saker kommer til et vedtak i Kirkemøtet, har de oftest vært på høring i forskjellige instanser, og er de av læremessig karakter, skal de ha vært forelagt Bispemøtet først. Selv om meninger brytes og de vedtakene som fattes kan være skjøre kompromisser, er de uttrykk for hva kirkens øverste representative organ på det gitte tidspunkt mener er riktig, og som sådan må de respekteres fram til et eventuelt nytt vedtak er fattet i saken.

Vi kunne valgt andre kirkeordninger, men det har vi ikke gjort. Den ordningen vi har valgt, er skjør, for den åpner alltid for nye konstellasjoner og vedtak. Den krever en stor grad av ydmykhet, for i neste omgang kan den som tidligere var på flertallets side, være på det tapende mindretallets side, og hvor står en da, hvis en har vært for skråsikker?

Det som forplikter alle deler av den synodale strukturen, er troskap mot Skrift og bekjennelse. Vi må aldri forsøke å sette våre meninger over Guds ord. Her er det viktig at vi sammen søker sannheten, at vi er sannheten tro i kjærlighet, og at vi gir hverandre rom og tid til å være underveis. Bare slik kan vi "bygge hverandre opp som et åndens tempel".

KIRKEN I MØTE MED DEN ÅNDELIGE LENGSEL I VÅR TID

Kirkemøtet 1998 var opptatt av åndelig fornyelse. På dette møtet skal vi bruke mye tid til å snakke om Kirkens møte med den åndelige lengsel i vår tid. Jeg har forsøkt å holde dåpen som den røde tråd for denne talen. Er det noen sammenheng? Kan kirken bruke dåpen i sitt møte med menneskers åndelige lengsel? Etter min mening er dåpen det viktigste tilknytningspunktet kirken har og kan bruke i vårt samfunn og vår kultur. De aller fleste er døpt, og for de fleste er dåpen viktig. De ser at det er viktig at barna blir døpt, men tenker kanskje ikke over at dåpen er viktig gjennom hele livet.

I dåpen kommer vi uten prestasjoner. Ja, prestasjonene vi måtte ønske å bringe med oss, må vi legge igjen. "Uten at dere blir som barn, kommer dere ikke inn i Guds rike." sa Jesus. Det er nettopp poenget. Nåden er gratis, den kan ikke kjøpes av oss, den må tas imot i tro. Vi må legge av alt vi måtte ha å komme med både av synd og av prestasjoner, la oss nyskape av Jesu kjærlighet og gå videre i livet som nye mennesker.

Dette er kirkens ståsted i møte med den åndelige lengsel. Det skal bli spennende å se om vi ut fra dette ståsted kan bygge en bro til den åndelige lengsel vi vet finnes i vårt folk.

Må Gud hjelpe oss til å være trofaste og frimodige vitner for Han inn i det tredje årtusen etter Hans fødsel!

Statsråd Lilletun sin tale Måndag 15. november 1999

Kjære medlemmer av Kyrkjemøtet!

Det er ei glede for meg å helse dykk på vegne av Regjeringa ved opninga av dette Kyrkjemøtet.

Åndeleg lengsle ved årtusenskiftet

Eg har merka meg at hovudtemaet for dette kyrkjemøtet er "Kyrkja i møte med den åndelege lengsla i vår tid". Eg voner dette gjev Kyrkjemøtet høve til å retta fokus mot det som er kyrkja sin identitet, hennar kall og den budskapet ho skal bere til verda. Og eg voner dette vert ståande som hovudtemaet, og at ikkje dei meir indrekyrkjelege kompetansespørsmåla får skugge for dette, sjølv om dei er viktige nok.

"Kyrkja sitt primære kall er ikkje eit kall til ei oppgåve, men eit kall til Gud" heiter det i den utgreiinga som ligg i sakspapira dykkar. Det tyder vel også at den åndelege lengsla ikkje berre er noko kyrkja møter som eit fenomen i samtida, men at også kyrkja lengtar - etter ei sterkare tru, eit fastare håp og ein meir heilhjarta kjærleik til Gud og nesten, - og-til den verda som "sukkar og lengtar" saman med kyrkja.

Når dette teamet er aktuelt og kjem på den kyrkjelege dagsorden like oppunder årtusenskiftet gjev det og kyrkja eit høve til å gå inn i jubileumsåret på rett måte. Eg er glad for at den kyrkjelege markeringa av 2000 års jubileet er planlagt slik at den vil gje kyrkjelydane høve til å søkje mot kjeldene for tru og tilbeding.

Personleg ser eg fram til å vera med å feire gudsteneste i Betlehem på den fyrste sundagen i advent når Betlehemsljuset skal tennast. Eg voner dette vert startpunktet for ei jubileumsmarkering som teiknar kyrkja som ei ope famn, slik det heiter i salmen:

"Du opnar, vår evige Fader, i Kristus din famn mot dei som kjem saman i lengting og bøn i ditt namn"

Eg vil gjerne gje ei særskilt oppmoding om å nytta dei høva som dette jubileet gjev til å styrkje samarbeidet mellom kyrkje og skule. Mange stader vert det rapportert om stor kreativitet og eit levande engasjement for dette.

Det er interessant å merka seg inspirasjonen frå Alfred Hauge, som leverte sitt bidrag til tusenårsjubileet allereie i 1970. Då skreiv han "Ei bøn for 2000":

"Herre, eg bed for alle menneske som måtte leva på jorda i år 2000, at dei nytta ut havet og vår gode jord så det blei nok mat til alle då, at ingen barn skulle strekkja hender ut etter brød utan å nå det, men at også menneskets hunger etter det evige varde ved.

Døyr vår hunger etter deg, Gud, då døyr også vår hunger etter å bli menneske, uavlateleg meir menneske."

Kyrkja sin økonomi

Spranget kan synest stort frå desse tusenårs-vyene til den dagsaktuelle utfordringa knytta til kyrkja sin økonomi. Men rett nok er det så at "lengsla bygde katedralar" som Tor Jonsson seier, men det skulle nå pengar til óg. Så derfor nokre ord om kyrkjebudsjetta.

I Regjeringa sitt framlegg til statsbudsjett for år 2000 er bevilgninga til prestetenesta foreslått styrkja med ei realvekst på 6 mill kroner. Vidare er det lagt inn midlar på kapittel 294 til å opprette fire nye stillingar; ved Agder, Bjørgvin og Nidaros bispedømeråd samt ein samisk språkkonsulent ved Kyrkjerådet. Bevilgninga til Den norske Sjømannsmisjon vert foreslått auka med 30% til 37,5 mill kroner. Tilskotet er med dette endeleg løfta opp på det nivå som Stortinget har forutsett, slik at det gjev full dekning av personalkostnadene for prest, assistent og husmor ved Sjømannsmisjonen sine utestasjonar.

Min ambisjon for budsjettarbeidet dette året har vore å løfte budsjetttrammene opp på det nivå som dagens stillingsmønster og aktivitetsnivå krevjar.

Når det gjeld det vidare arbeidet med å etablere politisk grunnlag for å styrke dei økonomiske rammevilkåra vil eg særleg peike på tre milepælar.

Den fyrste er no i haust. Då vil det bli lagt fram ei melding for Stortinget som er historisk. Meldinga departementet vil legge fram er den fyrste samla framstillinga av kyrkja sin økonomi. Den femner ikkje berre om statsbudsjettet sine kyrkjekapitlar, men og om den lokale kyrkja si økonomi, og om Opplysningsvesenets fond. Meldinga vil gje Stortinget høve til å ha ein brei politisk debatt om dei økonomiske rammevilkåra for kyrkja - ut frå meir langsiktige og samla perspektiv enn det den årlege budsjettproposisjonen gjev høve til. Den andre milepælen kjem når det regjeringsoppnemnde utvalet neste haust har lagt fram forslaga sine om korleis ein kan styrke kyrkja si dåpsopplæring.

Den tredje milepælen kjem når ein samla bemanningsplan for Den norske kyrkja skal handsamast. Som kjent er Kyrkjerådet bede om å utarbeide eit framlegg til ein slik plan, og eg voner dette arbeidet vil gje eit godt grunnlag for ei planmessig og langsiktig styrking av bemanninga i kyrkja.

Eg vil ikkje verte forundra om nokre i kyrkja meiner at kyrkjebudsjetta burde ha vore større enn dei er. Svaret mitt til dei som meiner at vi ikkje har gjort nok er at vi har lagt eit godt grunnlag for å halde fram med eit framtidsretta og solid politisk arbeid med kyrkjeøkonomien i tida framover.

Utneimning av biskopar

Ein sak som ikkje står på Kyrkjemøtet sin dagsorden vil eg nemne særskilt.

Som de er kjent med vart det i januar reist ein interpellasjon i Stortinget om prosedyrane ved bispeval. På det grunnlaget sendte departementet ut på høyring eit forslag om endringar i nominasjonsreglane.

Frå høyringsinstansane kom det ulike oppfatningar, og Kyrkjerådet var heilt klår; Dei rådde

meg til å ikkje fremja denne saka for handsaming i Kyrkjemøtet no, men heller ta initiativ til ei meir grundig utgreiing.

Det har eg teke til etterretning, og departementet vil no i den næraste framtida sette ned eit utval som vil verte bede om å gje ein grundig gjennomgang av alle sidene ved nominasjon og utnemningsprosessen ved bispeutnemningar.

Eg har merka meg at nokre av bispedømeråda har sagt at dei har hatt vanskar med å få einskilde gode kandidatar til å vere viljuge til å la seg nominera, særleg har dette visstnok vore eit problem når det gjeld kvinner. Eg vil derfor be arbeidsgruppa sjå særleg på behovet for slike endringar i rammene rundt biskopen si teneste - og i rekrutteringsprosedyrene til denne tenesta - som kan bidra til at ein finn fram til dei beste kandidatane og at desse er viljuge til å ta imot eit bispekall.

Arbeidsgruppa skal vidare sjå på behovet for ordningar som kan bidra til større åpenheit og breiare deltaking i rekrutteringsprosessen, blant anna om fleire instansar bør få høve til å fremje forslag til kandidatar, om talet på røysteføre bør utvidast og om røystereglane bør endrast.

Og så er det naturleg for meg at arbeidsgruppa og greier ut om det er behov for og mogleg å styrkje dei kyrkjelege organa sin innverknad ved bispeutnevningane innafor dei rammene som Grunnlova si statskyrkjeordning sett.

Eg har og merka meg at Kyrkjerådet sitt stat-kyrkje-utval er bede om å utgreie "alternative måter å ordne tilsetting og utnevning til kirkelig teneste og embeter på", som det heiter i mandatet.

Eg har god von om at desse to utgreiingane kan gå parallelt utan alt for store problem. Departementet si arbeidsgruppe vil i alle høve ha eit smalare og meir kortsiktig perspektiv på sitt arbeid. Dei skal legge fram utgreiinga si innan januar 2001.

Avslutning

Eg ynskjer dykk lukke til med det viktige og ansvarsfulle arbeidet de i år skal gjere som medlemmer av Kyrkjemøtet. Ved eit kritisk punkt for Den norske kyrkja skal de handsama ei utgreiing som kallar dykk til å leite bortafør den polariserte kyrkjerøyndomen etter ein meir heilhjarta spiritualitet der dei tradisjonelle formane for trusliv som bøn, bibellesing og gudstenestefeiring går hand i hand med engasjement for rettferd, menneskerettar og vern om skaparverket.

Det er mange som lengtar og ventar seg mykje godt av Den norske kyrkja!

Hilsen fra Leuenberg Kirkefelleskap

Ved fungerende president i Leuenberg kirkefelleskap, pastor Heinrich Rusterholz

Ærede synode

Kjære søstre og brødre i Kristus

Det er et privilegium å få bringe de beste hilsener og ønsker fra de hundre lutherske, reformerte, unerte og methodistiske kirker i Europa og Sør-Amerika, inkludert Waldenserkirken og den Tsjekkkiske brødrekirke som alle har signert Leuenberg-avtalen.

Invitasjonen til å delta her som representant for Leuenberg kirkefelleskapet gir anledning til å uttrykke vår takknemlighet for deres samarbeid og bidrag gjennom mer enn 26 år – allerede fra utarbeidelsen av Leuenberg-konkordien og hele tiden siden i hele prosessen med teologiske studier så vel som i Eksekutivkomiteen. På dette punkt er det nødvendig å nevne i det minste fire personer som på en spesiell måte fortjener takk: Biskop Andreas Aarflot, en av forfatterne sammen med prof. Ivar Asheim, pastor Bjørn Sandvik og pastor Olav Fykse Tveit, som nå er medlem av Eksekutivkomiteen som representant for Norden.

Biskop Aarflot deltok også som nestformann i den viktige konsultasjonen mellom kirker fra Leuenberg-fellesskapet og kirkene fra Porvoo og Meissen-avtalene, som fant sted ved Liebfrauenberg i 1995. Denne konsultasjonen diskuterte spørsmålet om overensstemmelser mellom avtalene og slo fast: "Dette fellesskapet som vi allerede erfarer gjør det mulig for alle kirker i hver sine avtaler å anerkjenne hverandre som sanne uttrykk for Jesu Kristi kirke" (II.1.2, Leuenberger Texte 4).

Dette langvarige samarbeid var viktig for at biskop Aarflot og medlemmer av deres teologiske nemnd under ledelse av prof. Turid Karlsen Seim, sammen med Leuenberg Eksekutivkomitee i mai 1998, da vi var deres kirkes gjester, kunne konstatere en bred felles forståelse av hva begge parter anser som grunnleggende for kirkens enhet. Det viste seg at Leuenberg dokumentet "Jesu Kristi kirke" fra 1994 ga en klar beskrivelse av Leuenberg-konkordiens intensjon og forståelsen av kirken slik som den kommer frem der. Det var der vi snakket om "enhet i forsonet mangfold" – et uttrykk som Det Lutherske Verdensforbund og Vatikanet også nylig har gjort til sitt.

Vi understreket særlig at vår felles forståelse av Evangeliet – slik det er uttrykt i Leuenberg-konkordien i kapittel II, hvor vi i første delen snakker om "Budskapet om rettferdiggjørelsen som budskapet om Guds frie nåde" – fører til at kirkene respekterer hverandre "i det de fortsatt er bundet til sine respektive forpliktende bekjennelsesskrifter eller av hensynet til sine respektive tradisjoner" (30). Vi følte også det som Leuenberg-konkordien beskriver, at "De delaktige kirker er av den overbevisning at de sammen har del i Jesu Kristi ene kirke og at Herren har frigjort og forpliktet dem til felles tjeneste"(34). Og vi føyer til at innenfor den felles tjeneste som de protestantiske kirker har, er det slik at særlig minoritetskirkene trenger fellesskapet med majoritetskirkene og deres åndelige støtte.

Det er et stort og viktig øyeblikk når en kirke beslutter å gå inn i et fellesskap av kirker som slår fast at "de lærefordømmelser som er uttrykt i bekjennelsesskriftene, angår ikke hva de kirker som slutter seg til denne konkordien lærer i dag og kirkene tilbyr hverandre prekestol- og nattverdfellesskap. Det inkluderer også den gjensidige anerkjennelse av ordinasjonen og mulighet for felles feiring og forvaltning av nattverden" (32).

Derfor er Leuenberg-fellesskapet dypt takknemlige for at dette kirkemøte på en seriøs måte vurderer å undertegne Leuenberg-konkordien. Leuenbergfellesskapet vil ønske velkommen et slikt skritt og ser det som en beslutning om å involvere seg i vår kommunikasjonsprosess, ta på alvor arven fra reformasjonen og bidra til å styrke den økumeniske familie av alle kirker. Ved å ta dette skritt vil Den norske lutherske kirke følge den anbefaling som ble gitt av den felles kommisjonen av Det Lutherske Verdensforbund og Verdensalliansen av Reformerte Kirker, da den i 1989, gjennom dokumentet "Towards Church Fellowship" motiverte lutherske og reformerte kirker i hele verden til å gå inn i et slikt fellesskap.

På dagsorden for dette Kirkemøtet er dette kun en sak blant mange viktige saker dere skal arbeide med. Men for Leuenberg-fellesskapet, og jeg vil tro også for dere og den økumeniske familie, er den meget viktig og vidtrekkende. Jeg håper og ber om at dere, søstre og brødre i Kristus, er ledet på en slik måte at vi kan hjelpe hverandre til å avlegge vitnesbyrdet om Evangeliet om Jesus Kristus og svare på de åndelige behov i våre respektive samfunn og i fellesskap på vårt kontinent.

Gud velsigne dere og deres kirke.

Foredrag ved Jean Vanier

på Kirkemøtet tirsdag 16. november 1999

(Oversatt til norsk av Kirkerådets sekretariat.)

Jeg vil først få si at jeg kjenner meg svært ydmyk over å være bedt om å tale til dere som er hyrder for det store flertallet av kristne i Norge. Det er et stort privilegium å være hyrde – å få fø sauene og lede flokken til Jesus.

Så jeg må begynne med å si at jeg kjenner meg svært sårbar i denne situasjonen. En norsk journalist hadde et intervju med meg og spurte: Hva er det du kommer til å si til kirken i Norge? Jeg svarte: Jeg vet ikke! Jeg har ikke noe å si til kirken i Norge. Det eneste jeg vet er at som Jesu disipler må vi snakke om Jesus. Og dele med hverandre det som Den Hellige Ånd åpenbarer for oss i vår verden i dag.

Jeg trenger ikke å fortelle dere at vår verden er en svært sønderbrutt verden, ja også en ganske farlig verden. I 60- og 70-årene rådde det stor optimisme – vi så en utvikling i retning av fred og velstand for alle. Men dere vet like godt som jeg hvilken enormt dyp smerte som finnes i vår verden i dag, ikke minst gjelder det en dyp smerte hos de unge. De er forvirret, og det med rette. For vår verden er en svært forvirret og splittet verden. Det reises veldige skiller mellom folkeslag, mellom folkegrupper, ja, dere vet hvordan det står til i verden i dag.

Så det jeg kan gjøre er å fortelle om hva jeg har sett og hva jeg har hørt. Og jeg skulle gjerne hatt mer tid – til å få høre hva dere har sett, og hva dere har hørt. For det gjelder oss alle...: Hva er det Jesu Kristi Ånd sier til mennesker av i dag – slik at verden kan få lære å kjenne og å elske Jesus, slik at vi alle kan bli mennesker som lever i saligprisningene, og helt spesifikt og konkret kan bli kilder til fred. Krigene befinner seg ikke langt unna. På hvilken måte er vi, Jesu disipler, kalt til å skape fred inn i en verden med så mye splittelse, så mye hat og så mye forvirring?

Jeg vil også si at jeg beklager at jeg ikke kan snakke norsk. For jeg har stor tro på språket. Selv lever jeg sammen med mennesker som ikke snakker. Det vil si, det er mange av dem som ikke snakker med munnen. Men som dere vet, snakker de med kroppen. De snakker med øynene, med hendene, de snakker gjennom tårer. Og noen ganger snakker de gjennom sitt raseri. Når vi lever sammen med mennesker med handikap, er det viktig å forstå – hva som gjør vondt, hva de drømmer om, hvilke behov de har, slik at vi på en eller annen måte kan svare på deres rop.

I det 53. kapittel hos Jesaja sier profeten: Hvem trodde det budskap vi hørte? Dere kjenner denne teksten hos Jesaja, som er hyppig sitert både i 1. Peters brev og andre steder – profeten beskriver en sorgtyngt mann. Ingen herlig skikkelse, ringeaktet, skjøvet unna, ledd av, ingen vil vite av ham, men allikevel, fortsetter profeten: Ved hans sår har vi fått legedom. Hvem trodde det budskap vi hørte, for hvem ble Herrens kraft åpenbart?

Siden 1964 har jeg levd sammen med menn og kvinner som har lidd ufattelig mye. Som er blitt foraktet, avvist. I noen av våre fellesskap tar vi mennesker inn fra gaten fordi de er så sterkt handikappet. De har vært på institusjoner – som kan være helt motbydelige. Jeg skal si dere at mennesker med handikap er de mest undertrykte menneskene i hele verden. Og dette er ikke bare noe jeg sier. For jeg har sett mye. Jeg har sett mange institusjoner i Øst-Europa,

noen av dere har kanskje kontakt med enkelte av dem. Jeg har vært vitne til mange episoder i Afrika og i Latin-Amerika, og i rikere land har jeg opplevd svært sterile institusjoner.

Derfor – det jeg vil dele med dere, er min opplevelse av selv å ha blitt helbredet gjennom disse som har vært skjøvet til side. Det er her hemmeligheten ligger. I at når vi nærmer oss de menneskene som vi har skjøvet unna, så vil vi bli forandret av dem. De fleste av dem jeg lever sammen med, kan ikke skrive. Mange, trolig langt de fleste, kan heller ikke lese. Noen kan ikke snakke. Men min erfaring er at mange av dem har opplevd Gud på en måte som svært få med lang teologisk skoleing har gjort. Folk som beskjeftiger seg mye med teologi, søker etter kunnskap om Gud. De menneskene som jeg lever sammen med, søker ikke kunnskap om Gud – de søker Guds nærvær. Og det er noe annet. Dere kjenner ordene hos Paulus: at det som går for å være uforstandig og svakt i verden, utvalgte Gud seg for å gjøre de vise og sterke til skamme. Og dette er sant.

Jeg kunne fortalt dere mange historier om dette, men jeg skal bare fortelle én. Jeg skal fortelle dere om René. Rene liker ikke å arbeide. Sånn sett er han ganske normal. Så i stedet for å jobbe sammen med oss andre, kunne han dra for å haike. Det stanser en bil, vinduet blir sveivet ned. René presser seg inn vinduet, helt opp i ansiktet på sjåføren og sier: ”Har du ei pakke røyk?” Dere kan se sjåføren for dere – roter fram både sigarettpakker og penger, men få for all del den kroppen ut av bilen, så jeg kommer meg videre. Jeg tror Rene tjente mer på å haike enn han ville gjort hos oss. Vi fikk flyttet ham til et fellesskap som lå litt lenger unna hovedveien. For en tid siden dro en gruppe med René og noen av hans brødre og søstre fra fellesskapet på utveksling til et retreat-sted. Der snakket de om Guds ord og lederen brukte en tekst fra Åpenbaringen – en nydelig, vår tekst – der Herren sier ”Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde måltid, jeg med ham og han med meg.” René rekker opp hånden og sier: Jeg vet hva vi skal spise, for Jesus skal spise hos meg! Og han listet opp hele menyen, og alle lo. Så ble det stille, og René fortsatte:

Og så kommer Jesus til å si meg noe. Lederen vendte seg til ham og spurte: Hva er det han vil si deg? René svarte: Han vil ta meg inntil seg og si: ”Du er min sønn som jeg elsker.” Finnes det noen bedre definisjon på bønn? Han vil ta meg inntil seg og si: Du er min sønn – eller datter – som jeg elsker.

Sist mai hadde vi et møte med representanter fra alle våre kommuniteter i Tro og lys-bevegelsen, og jeg snakket til dem om det åndelige liv som vi er kalt til å leve i hjemmet. Etterpå kom en av de rundt 200 funksjonshemmede som var der, fram til meg og sa: ”Jeg forstod ikke noe av det du sa, men du åpnet mitt sinn.” Hva forteller dette oss om mennesket? Eller et annet tilfelle fra en annen sammenheng, da en sa til meg: Mens presten snakket, ble jeg så veldig misunnelig. Trolig litt ydmykende for presten. Hva han hadde sagt? Det vet jeg ikke. Det kan jo være litt pinlig. Men som dere forstår – mennesker som dette har ingen nytte av teori og abstrakte begreper. Det de trenger er nærvær, og atter nærvær. Å få vite at de er elsket og er verdifulle.

Som dere vet var jeg i marinen. I 1946 kom jeg til Norge som marineoffiser. Så mitt kjennskap til Norge går noen år tilbake. Senere har jeg vært her flere ganger, på grunn av Tro og lys og Mariahuset. Og jeg kan trygt si at jeg elsker landet deres.

Jeg tror at selv om dere ikke har så mye makt nå som i vikingtiden, har dere et tungt ansvar overfor verden. På mange måter er dere et fredselkende folk. På mange måter er dere rikt begavet, og det er ikke tilfeldig at noen av de største freds-begivenhetene har funnet sted her i landet. Jeg tenker særlig på Israel og palestinerne. Jeg tror at skandinaviske land har et

umåtelig ansvar, i denne vår så sønderbrutte verden, der det når som helst kan eksplodere på flere steder.

Ja, jeg var marineoffiser, og jeg lærte å være effektiv, å bruke våpen, det siste fartøyet jeg var på, var et hangarskip. Vi lærte å senke fiendens skip før vi selv ble senket. I en periode gikk jeg og kjente på innerst inne at dette ikke var livsoppgaven for meg. Så etter å ha begynt i en alder av 16, leverte jeg inn min oppsigelse da jeg var 21. Jeg følte at det måtte finnes en annen måte å arbeide for fred på. Jeg kom til Frankrike og studerte teologi og filosofi. Så begynte jeg å undervise i filosofi ved universitetet i Toronto. Presten som hadde hjulpet meg da jeg forlot marinen i 1950, var da – i 1963/64 – prest ved et lite hjem for mennesker med mentale handikap. Han foreslo at jeg skulle komme og besøke dem. Han hadde på et vis følt det samme mysteriet som Paulus når han i første Korinterbrev 12. kapittel sammenlikner menneskekroppen og kirken. Han sier at i legemet er hver enkelt del ulik de andre. Her har vi et stykke tørr humor. Paulus er ikke vanligvis morsom, i grunnen er han ganske alvorlig, men her er han litt tørrvittig når han sier: hvordan ville det vært ”hvis hele kroppen var øye”? Og: ”Hvis det hele var ett lem, hvor ble det da av legemet?” Men Paulus fortsetter og sier: De lemmer på legemet som synes å være svakest, og de deler vi synes er mindre ære verd, nettopp de er nødvendige og bør også æres. Hvilke deler han tenker på, vet jeg ikke. Men jeg vet at det passer bra på de menneskene jeg lever sammen med – som ofte blir gjemt bort, skjøvet til side, plassert på institusjoner – de er sårbare og svake.

Så Fader Thomas inviterte meg til å treffe sine venner. Jeg var nervøs. Og spent. Jeg visste mye om Aristoteles og om å føre hangarskip. Men det ville ikke hjelpe meg mye i møte med mennesker med funksjonshemninger. Så jeg var engstelig. Men møtet beveget meg dypt. For hver enkelt fortalte meg med ord eller med kroppsspråk noe svært viktig. De sa: Elsker du meg? Eller: Vil du være vennen min? Kommer du og besøker meg igjen? Men i bunn og grunn var det et rop om kontakt. Det mine studenter ved universitetet hadde villet ha fra meg, var kunnskap nok så de sto til eksamen og klarte seg bra etterpå. Men disse menneskene ropte til meg om fellesskap. Elsker du meg? Dette berørte meg. Kanskje vekket det noe som lå svært dypt i meg selv. Etter årene med effektivitet og studier. Men de stilte også et annet spørsmål, som ikke ble uttalt, men som var der i øynene, hendene, i alle bevegelsene deres. Et svært vanskelig spørsmål: Hvorfor? Hvorfor er jeg sånn? Hvorfor kan jeg ikke bo hos mor og far? Hvorfor ler folk av meg? Hvorfor har jeg det med å falle overende? Hvorfor vil ingen være sammen med meg? De bad ikke om å bli født – ingen av oss har gjort det. De bad ikke om å bli syke. Så hvorfor vil ingen vite av dem? Hvorfor finner de ikke et sted der de hører hjemme? I samfunnet, i kirken, i våre fellesskap ... Dette rørte ved meg.

Jeg begynte da å besøke psykiatriske sykehus, og andre institusjoner for å se hva som foregikk. Jeg var 36 år og hadde levd det meste av livet sammen med vinnere. Jeg hadde klatret oppover karrierestigen i marinen, jeg hadde lykket med studiene, jeg var en av dem man kaller samfunnets vinnere. Og jeg visste svært lite om taperne. Nå sto jeg her plutselig ansikt til ansikt med dem. De som ikke hadde noe. Verken helse, anseelse, språk, egenverd, som var plassert bort på institusjoner. Dette kjenner dere til. Og det kom som et sjokk, fordi jeg hadde levd i en annen verden. De respektables verden. Og nå oppdaget jeg plutselig de ikke-respektables verden. Eller rettene: de som ikke blir betraktet som respektable. Dette berørte meg sterkt. Og det å se forholdene de levde under i 1964 – ting har forandret seg i Frankrike siden den gang, men da var det forferdelig...

På en institusjon møtte jeg to menn. Det var Rafael, som hadde hatt hjernehinnebetennelse da han var tre år og mistet evnen til å snakke. Han hadde problemer på alle områder, intellektuelt, og kroppen kom fort ut av balanse – han hadde lett for å falle. Og det var Phillippe, som hadde hatt hjernebetennelse og var lam i en arm og ett ben. Han snakket for

mye. Og smått om senn begynte jeg å forstå hvorfor han snakket for mye. Og hvorfor han drømte seg bort. Vet dere hvorfor folk drømmer seg bort? Fordi virkeligheten er et helvete. Og gjennom fantasien flykter de vekk fra virkeligheten.

Så vi tre begynte å bo sammen i et temmelig falleferdig hus. Det var jeg som lagde mat, så vi spiste dårlig. Og dere vet hvordan det blir når tre menn bor under samme tak – det blir skitnet til mye og vasket lite. Jeg vil ikke beskyldes for å være kjønnsdiskriminerende, men jeg mener avgjort at kvinner skitner til mindre og vasker bedre. Men kanskje det bare er i Frankrike. Er det kulturelt betinget, eller arv? Ihvertfall: Vi skitnet til halve tiden og gjorde rent den andre halve. Philippe ville holde kaniner, så vi skaffet oss kaniner. Men han gadd ikke å mate dem. Så vi spiste kaninene. Og litt etter litt begynte jeg å forstå både det ene og det andre. Jeg oppdaget etter hvert som vi bodde sammen en liten oppfordring fra Jesus. Slik som jeg leser og tar innover meg evangeliets budskap, er jeg forbauset over Jesu visjoner for vår verden. Jeg mener menneskesynet i evangeliet. En utrolig visjon. Dessverre er det ingen av oss som virkelig klarer å sette den ut i livet. For vi er alle til en viss grad fanget av vår kulturbakgrunn. Jeg kommer tilbake til det.

Det er den lille oppfordringen Jesus kommer med når han sier: Når du skal ha gjester, skal du ikke invitere familien din – jeg trodde egentlig han var tilhenger av familien. Men her sier han: Ikke inviter venner og brødre og slektninger og rike naboer. Nei, når du holder et riktig flott selskap, så innby fattige og vanføre, lamme og blinde. Da er du salig. Da får du Guds velsignelse.

Jeg trenger ikke å fortelle dere at i Bibelen betyr det å sitte ved samme bord ikke bare å spise spaghetti sammen. Det er dypere enn som så. Å sitte til bords sammen er å bli hverandres venn. Hvis du blir venn med en som har vært marginalisert, satt til side, sett ned på – skal du velsignes. Gud vil være med deg. En bibelfortelling som har betydd mye for meg i vår bevegelse, er liknelsen som er gjengitt hos Lukas og hos Matteus om kongen som skulle holde bryllupsfest for sin sønn. Da det hele var vel forberedt, sendte han ut innbydelsene – men ingen takket ja. De var alle sammen utmerkede mennesker. Men de sa: Vi har ikke tid. På grunn av våre kortsiktige prosjekter – jeg har kjøpt et stykke land som jeg må bygge på. Jeg har nettopp kjøpt et par okser som jeg må prøve. Jeg kan ikke komme. Kortsiktige prosjekter. Som sagt: de var utmerkede mennesker alle sammen. Jeg er sikker på at de alle gikk i synagogen. Altså ikke dårlige mennesker. De er gode mennesker, tilpasset sin kultur. Men de har ikke tid. Så kongen – og dette er hos Lukas – sier til tjeneren sin: ”Gå straks ut på byens gater og streder, og hent inn de fattige, og vanføre og blinde og lamme.” Så fant kjærlighetens gjestebud sted.

Jeg begynte så smått å oppdage meningen med å grunnlegge l’Arche. Da jeg startet l’Arche sammen med Perton, hadde jeg ingen forestillinger om at det skulle vokse fram en mengde fellesskap. Det eneste jeg var sikker på var at når jeg tok inn Rafael og Philippe i dette lille huset, var livene våre heretter vevd sammen. Det ville aldri bli spørsmål noen gang om å si: ”Beklager, jeg kan ikke ta meg av deg lenger”. Det visste jeg. Jeg opplevde det som et kall fra Jesus at jeg skulle skape en familie sammen med Rafael og Philippe. Jeg kunne aldri forestilt meg at familien ville vokse til mange fellesskap. Jeg skulle bare leve sammen med noen få andre i Jesu navn.

Etter hvert begynte jeg også å forstå hvilken dyp smerte de bar på – hva det betyr for et menneske gjennom hele livet å bli ansett som verdiløs. En skuffelse for foreldrene, ja, for de er jo en skuffelse for foreldrene. Hvem av oss er det som, hvis vi har et barn som er sykt, av en lidelse som vil hindre barnet i å oppnå en plass i det pulserende samfunnsliv, ikke ville kjempe imot en slik sykdom. Det er en enorm smerte. I grunnen er vel både l’Arche og Tro og

lys bygd opp med lidelse i bunnen. En uendelig lidelse. Smerte hos foreldre. For ikke lenge siden ble jeg bedt om å besøke en kvinne som var gravid i 8. måned, og hun visste at barnet hennes hadde et handikap. Da jeg kom dit, forstod jeg at jeg ikke kunne si noe til henne. Hun var nærmest hysterisk, av gråt, av sinne. Jeg forstod straks at jeg ikke kunne si noe. Men det jeg sa, var: Kjære deg – selv har jeg valgt å leve sammen med funksjonshemmede mennesker. Og for meg har det vært et kall fra Jesus. Du har ikke valgt det. Og derfor har du det helt annerledes. Så jeg kunne ikke si henne noe annet enn: Jeg forstår din smerte. Jeg følte at det ville være galt av meg å si noe annet. Men jeg klarte å sette henne i forbindelse med en mor som hadde et barn med et tilsvarende handikap. Og de to mødrene møtte hverandre og fikk gråte sammen.

I Slovenia har vi flere Tro og lys-fellesskap, og jeg var der for noen år siden og møtte mange foreldre. En mor kom opp til meg og sa: Vet du, jeg har fire barn. Tre av dem har alvorlige funksjonshemninger. Jeg har grått mye. Og så sa hun: Jeg har oppdaget Tro og lys, og nå begynner jeg å forstå – ikke hva barna mine mangler, men hva de har. Og jeg har begynt å finne fred. I Johannesevangeliet kapittel 9 møter Jesus og disiplene en mann som var født blind. Disiplenes øyeblikkelige reaksjon var det svært grunnleggende spørsmålet: Hvem har skylden? Er det han som har syndet, eller foreldrene? Dere kjenner Jesu svar: Nei, de har ikke syndet. Det skjedde for at Guds gjerninger skulle åpenbares på ham. Og dere vet hva Guds gjerninger er: Kjærlighet.

Denne følelsen av skyld hos foreldre er langt dypere enn man våger å forestille seg. Jeg husker en lege i Frankrike som fortalte meg at han var til stede da datteren hans ble født. Han sa: Da jeg så hvor handikappet hun var, var min umiddelbare reaksjon: Hva har jeg gjort mot Gud så han sender meg slik en tragedie? – Skyldfølelse i foreldrenes hjerter. Den går svært dypt. Og de trenger å bli befridd for denne skyldfølelsen. Jeg skal ikke dvele lenger ved foreldrenes smerte, men jeg vet om foreldre som har sluttet å gå i kirken fordi barna deres lager for mye støy. Alle snur seg med et "hysj". Du kjenner deg dypt såret, og kommer ikke tilbake. De som kanskje mest av alle trenger trøst fra Jesus og fra kirken, kjenner seg avvist. Igjen: mennesker med funksjonshemninger bærer på en umåtelig smerte.

I vårt fellesskap i Zimbabwe tok vi inn en liten gutt som het Moses. Han var blitt funnet på gaten og hadde en ganske alvorlig funksjonshemning. Hva føler et barn som erfarer at hun eller han ikke er ønsket? Ensomhet. Ensomhet. Og vi vet hva som skjer med ensomhet – den blir til smerte. En smerte og et opprør i vårt indre som forstyrrer tankene våre. Og som kan ødelegge både søvn og fordøyelse. Ensomhet, smerte. Når man ikke blir elsket, føler man seg heller ikke verd å bli elsket. Jeg er ikke noe verdt. Og hos mange mennesker med funksjonshemninger kan man finne en ganske dyp depresjon lengst inne. Jeg duger ikke. Ingen kan være glad i meg. Ingen vil vite av meg.

Moses var blitt plassert på et lokalt sykehus, og noen venner av vår bevegelse fant ham der noen år senere. Han trakk seg unna og stengte andre ute, noe som er helt naturlig for en som er deprimert. Vi tok ham inn i fellesskapet, og da jeg var til stede ved den offisielle åpningen fire, fem måneder senere, ble jeg svært rørt. Moses begynte å åpne seg. Han hadde klarere øyne. Kroppen virket mer avslappet, og han inntok ikke lenger en forsvarsstilling, men var mer tillitsfull. Hvordan kan en slik forvandling skje? Hva er det som får en som helst vil dø, til å begynne å ville leve? Det er et grunnleggende spørsmål for oss alle. Hvordan kan vi hjelpe mennesker bort fra ønsket om å dø, enten det skyldes stoff, alkohol eller andre ting, og til i stedet å ville leve, bli levende mennesker.

Kjærlighet forvandler oss. Men det er ikke en kjærlighet som er overflatisk som kan kjøpes for penger. Den er noe langt dypere. Hva er så kjærlighet da? Dere vet at det er dette som er

kjernen i Jesu budskap. Det nye budet – å elske hverandre slik Jesus elsker oss. Vi ser det i de fantastiske ordene hos Johannes der han sier: ”Mine kjære, la oss elske hverandre! For kjærligheten er fra Gud, og den som elsker, er født av Gud og kjenner Gud.” Denne kunnskapen om Gud kommer ikke fra tanken. Den kommer ut av erfaring. På hebraisk er ordet for å kjenne Gud det samme som er brukt om den nære kontakten mellom ektefeller. Det vil si en dyp nærhet. Og med en slik nærhet kan man også kjenne Gud.

Hva er altså kjærlighet – dette som er så grunnleggende for oss som er Jesu disipler, hyrder? Kjærlighet er ikke å gjøre en masse for andre. Kjærlighet er å formidle noe til andre. Hva er det vi formidler til den som vi elsker? Vi formidler til den andre at du er verdifull, du er viktig, du er enestående, ja, du er så unik at det er viktig at du lever. Du er dyrebar – for familien, for fellesskapet, kirken, samfunnet, og spesielt for Gud. Du er dyrebar. For du ble skapt av Gud, og med all din sårbarhet tilhører du Gud. Hvordan skal vi formidle denne kjærligheten? Ved å være til stede. Ved å se den andre. Ved å lytte. Når vi lytter, viser vi den andre at han har noe å si som er viktig. Ikke kom med innvendingene først – men lytt. For det er det som er budskapet til den andre. Og dette kan skje når vi er tro i vår bruk av tid, tro overfor vår tilhørighet – eller som vi sier hos oss, tro overfor fellesskapets bånd, det vil si bånd som er knyttet av Gud. Så kjærlighet er å vise andre mennesker at de er viktige.

Det innebærer også å forstå deres bakgrunn, hvor de kjenner smerte, hvilke behov de har, hvilke håp de bærer på – det er helt grunnleggende at vi forstår. Hvis vi vil elske, må vi forstå andre. Vi må også forstå den andres muligheter for vekst. Aldri forvente for mye, heller ikke for lite.

For noen år siden tok vi opp i vårt fellesskap en ung kvinne som hadde fått en halvsidig lammelse. Hun var epileptiker og var lam i den ene siden. Hun var svært bitter – sint på seg selv, hun var blitt tykk, og hun bar på svært mye aggresjon. Hun ville ikke greie å slå noen, for hvis hun hadde prøvd det, ville hun gått overende. Men hun knuste ting, og hun skrek. Det var ikke bare enkelt å leve sammen med henne på så liten plass som vi har. Og hun var fryktelig sjalu på sin søster som hadde tre barn. Etter hvert begynte vi å forstå – at det hun ønsket seg, var å få et barn selv. Et lite barn som sa: ”Mamma, jeg er glad i deg.” Og hun var fryktelig sint – på søsteren som hun var sjalu på, og på seg selv for at hun ikke hadde et barn og antakelig aldri ville få det. Så hennes aggresjon var noe svært naturlig. Hun hadde grunn til å være sint. Så det ble viktig å ikke forby sinnet hennes, men å gi det retning og å kunne si til henne: ”Jeg forstår deg. Det er ikke lett for deg. Jeg forstår deg. Og du, finnes det ikke en annen måte du kan vise hvor vondt du har det, i stedet for å knuse vinduer og servise. La oss prøve å finne en annen måte du kan være sint på.” Og selvfølgelig: Da hun kjente seg forstått, ble hun mindre aggressiv. For vold er svært ofte et budskap som må bli forstått og svart på. Det betyr ikke at hvis hun slo til noen i hodet med en kjele, så skulle vi ikke stoppe henne. Men det hun trengte mest av alt, var å bli forstått.

Hva skjer med en som Moses når han blir vist kjærlighet og kjenner at han er elsket. Når han føler seg forstått, skjer det noe svært viktig. Han begynner å kjenne tillit. Tillit – å kunne stole på en annen – er noe helt spesielt. For giveren er det imidlertid forskjell på å vise storsinn og å inngi tillit. Når vi er storsinnet, gir vi bort ting, og det er den overlegne som gir til den underlegne. Vi gir penger, tid, kunnskap og så videre. Men tillit er noe annet. Når du vil skape tillit, gir du ikke bort ting, du gir av ditt hjerte – og det er noe ganske annet – du gir av ditt indre, av deg selv. Ja, tillit er noe helt utrolig. Å ha tillit til Jesus. Å ha tillit til kirken. Og å kunne ha en slik tillit er helt grunnleggende. Men for mange av oss meg selv medregnet er det lettere å vise storsinn enn tillit. For funksjonshemmede er det derimot lettere å vise tillit, bare folk er tilliten verdig – og romslige.

Hva er det som skjer når Moses bryter ut av forsvarsverket han har omgitt seg med – i sin smerte, sinne, depresjon og sitt ønske om å få dø. Han begynner å komme ut. Og å gå inn i et tillitsforhold til en voksen. Tillit er helt avgjørende. Vi må alltid ha i tankene: er jeg tillit verdig, som hyrde for Jesus. Er jeg tillit verdig...? Og hvorfor har andre tillit til meg? Det skyldes ikke eksamenspapirer. Det skyldes noe annet. Hva skyldes det at noen stoler på oss som Jesu disipler, som gode hyrder? Det kan være dette: at når Moses begynner å stole på andre, og dermed rører ved hjertene til Gerald og Irene, lederne i fellesskapet, så er det innledningen til noe utrolig vakkert – et hjerte-fellesskap. Som består av gjensidig tillit – du stoler på meg, og jeg stoler på deg. Og vi hører sammen. Det er dette fellesskapet Jesus ønsker så sterkt. At de må være ett, så verden kan tro. Tillit. Og selvfølgelig: I et hjerte-fellesskap holdes ikke noen fast. I et hjerte-fellesskap gis den andre frihet. Det er ikke å kontrollere, ikke å tviholde på, men å gi mennesker frihet. Det er det det dreier seg om. Vi er kalt til å være kvinner og menn som er frie – fra frykt, fra fordommer, fra presset om vellykkethet og suksess, – frie til å elske slik Jesus elsker oss. Å bli satt fri – for å leve i og gjennom Kristi Ånd. Og stadig er det slik i våre fellesskap at vi kalles til å vokse i samhörighet med hverandre.

Men til det å elske hører også å tilgi. Dere vet, som jeg, at i samliv sårer vi hverandre. Det hender jeg møter par som skal gifte seg eller er nygifte. Og noen ganger når de er hos meg, sier jeg til dem: Vet dere hvorfor dere gifter dere? Og de ser på hverandre med ømhet i blikket. Åjada. Men ekteskap er et forhold der man lærer å tilgi. Man har jo hvetebrodsdagene – jeg er ikke gift, men jeg har jo snakket med noen som er det – , men så kommer tiden da du er du og jeg er jeg. Og jeg vet at jeg har rett, og du vet at du har rett. Da har vi en konflikt. Jeg vet at jeg har rett. Og den andre vet at han eller hun har rett. Og selvfølgelig har begge rett. Altså: en konflikt. Så hvordan skal vi få avdekket en dypere enhet enn dette med ”Jeg har rett og du tar feil” og den andre som sier det samme. Hvordan finne fram til den dypere enheten, det som er tilgivelse? For tilgivelse er noe helt sentralt i et fellesskap. Det er midtpunktet i et ekteskap, det er kjernen hos enhver kristen.

Jeg er sterkt grepet av Jesu budskap og det sentrale når han sier: ”Elsk deres fiender. Gjør vel mot dem som hater dere. Snakk godt om dem som snakker ondt om dere. Be for dem som undertrykker dere.” Jeg vet ikke om dere noen gang har prøvd å si om folk som har baktalt dere... prøv å si at vedkommende er klok. Dere vil oppdage at selv om dere gjerne vil si det, så vokser det en klump i halsen, og dere får det ikke fram. For vi har svært solide forsvarsmekanismer. Vi må forsvare oss selv. Og vi må forsvare den gruppen vi tilhører. Hvordan våge å være sårbar? Slik at det å elske noen innebærer å tre inn i et gjensidig tilgivelsesforhold. Ikke tilgivelse som engangsforeteelser. ”Du har såret meg, og det du gjorde var...” Nei, tilgivelse er noe mye dypere enn det. Det er å godta den andre slik han eller hun er. Og å tre inn i et samhörighetsfellesskap. Det er å la stengslene, forsvarsmekanismene falle. Vi har alle svært dype forsvarsmekanismer. De omgir hjertet vårt, og de omgir gruppen. Vi har alle noen venner som smigrer oss og sier: Du er fantastisk. Og vi sier: Nei, du er fantastisk. Og så sier vi: Vi er fantastiske. Men de andre er: blæh. Dette er en del av det å være menneske. Det har sin forklaring som jeg ikke skal komme inn på. Vi har våre forsvarssystemer, vi må lukke oss inne, sette opp stengsler rundt hjertet vårt, rundt gruppen vår, og vi er sikre på at jeg har rett, og du tar feil. Slik er vår virkelighet, verden slik dere kjenner den. Verdens historie er historien om framveksten av grupper, kulturer, religioner. Vi vet alle at det er slik verden er. Og hvis vi reiser til Japan, til India, til Filippinene, krysser over til Australia, Stillehavsoyene, over til Afrika, ser vi at folk er forskjellige. Svært forskjellige. Så fram til nå har vår historie bestått i å danne stadig nye grupper. Men vi nærmer oss nå noe nytt. At vi åpner oss og lytter. At vi kommer sammen for å bygge noe vakkert. For vår verden trues av konflikt. Av atomkrig, kjemisk krigføring, folkemord, og mye mer.

Hvor står vi som Jesu disipler? Jeg har sett l'Arche og Tro og lys vokse fram i svært forskjellige kulturer. Alt jeg vet nå i dag, er at min fremste og grunnleggende tilhørighet ikke er at jeg er kanadier, ikke engang at jeg er kristen, men at jeg er menneske. At enhver mann og kvinne på denne jord, skapt av Gud, er min søster og bror. Og jeg vet at Ordet ble menneske – at Guds Ord steg inn i alt dette menneskelige – for å lære oss å elske. For å åpne hjertene våre. For at vi kan se skjønnheten hos andre mennesker. For å bryte ned stengslene som skiller oss fra hverandre. Det er den store lengselen hos Kristus – å forene alle de Guds barn som har vært spredt.

Jeg vil fortelle dere litt om Antonio. Antonio var en ung mann som døde i min kommunitet for noen år siden. Han hadde vært på sykehus i 20 år. Han kunne ikke snakke, ikke bevege armer og ben, ikke spise selv, han ble tilført både næring og oksygen. Han var ikke store gutten. Men svært vakker. Han hadde et utrolig vakkert ansikt. Hvis man gikk bort til ham og talt ham med navnet hans, Antonio – man skulle ikke kalle ham Anthony eller Antoine, for han var stolt av sine italienske røtter, og det måtte være Antonio – så hvis du sa "Antonio", strålte han opp. Det som beveget oss sterkt, og som vi veldig raskt forstod, var at det var han som var læreren vår. Han hadde på en så nydelig måte godtatt sine handikap, mens vi derimot, skjuler våre. Jeg skjuler mine. Vi later som. Vi later som vi vet mer, som vi er flinkere – jeg har rett, du tar feil, alt dette vanlige. Men Antonio hadde godtatt sine handikap som jo var svært synlige. Våre er mindre synlige, og vi gjemmer dem unna. Ja, han var nydelig. Hvis dere hadde møtt ham i vårt fellesskap, ville dere også blitt svært grepet av hans kjærlighet, og av hva tillit betydde for ham. Han var et svært tillitsfullt menneske. Og kanskje dere ville satt dere ned hos en av assistentene og spurt: Hvordan er det for deg å leve sammen med Antonio? Da kunne dere fått dette svaret: Antonio har forandret livet mitt.

Min bakgrunn er fra et konkurransesamfunn der det forventes at man skal klatre oppover karrierestigen – man skal vinne, være pågående for å vise at en er bedre enn andre, gjøre en god figur, utmerke seg. Antonio førte meg inn i en annen virkelighet – der det gjelder å respektere hver enkelt. Der det rår samhörighet. Og ømhet. Ømhet er noe som er svært viktig. Dessverre forbindes det ofte med sex. Men ømhet er en mor som holder sitt barn, som gir trygghet og gjennom dette formidler til barnet at det har verdi. Ømhet er å ikke såre noen. Ømhet er en sykepleier som fjerner en bandasje så forsiktig at såret ikke rives opp igjen. Å ikke skade andre. Ømhet er evne til å lytte. Så vår assistent vil si: Dette var nytt for meg. Ganske enkelt å gi hver og en hjelp til å få være seg selv. Å oppdage hva fellesskap egentlig er. Å elske hverandre. Å oppmuntre den andre til å skape, til å få utviklet sine evner. Fellesskap dreier seg ikke om å gjemme seg bak murer, men om å være åpen for andre mennesker.

I 60- og 70-årene – jeg vet ikke hvordan det var i Norge, men i Canada og Frankrike var det slik at "alle" skulle bo i kollektiv. Som geiter dro man til seters for å leve lykkelig til sine dagers ende. Kollektiv var tingen. Hva er det som skjer i dag? Hvis den samme betegnelsen brukes nå, regnes det for å være en sekt. Det er interessant. Det er utrolig hvordan samfunnet vårt og hele visjonen er blitt forandret på 20-30 år. For 20-30 år siden ville alle bo i kollektiv – nå er det noe mistenkelig. Det er interessant. Og likevel: Fellesskap er viktig. Vi vet alle at det finnes universiteter og høyskoler for utdanning i medisin, teknikk osv. Men hvor finnes det en skole der man kan lære kjærlighet? En skole der vi kan vokse, lære å elske mennesker slik de er, oppdage at forskjeller er en ressurs og ikke en trussel, der vi kan oppdage mysteriet, skjønnheten og kraften som ligger i tilgivelse. Jeg tror at det kristne fellesskapet er våre kjærlighetsskoler. Det kan være i en menighet eller i en orden – men det er kristent fellesskap. Mennesker som kommer sammen, med et felles bånd, lærer å godta forskjeller, oppdager hva tilgivelse er, hjelper mennesker til å bli det de var tenkt til, arbeider sammen – fellesskap. Slik at mennesker, som de unge assistentene som lever sammen med Antonio, blir forandret. Og

her rører vi ved et mysterium. En omforming – fra superindividualismen der man må være ener og til oppdagelsen av noe ganske annet. Et av de mest gripende utsagn av Jesus er der han sier: Den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn..., og han har et barn hos seg, det kunne vært Antonio. Den som tar imot en som Antonio, tar imot meg. Og den som tar imot meg, tar imot ham som har sendt meg. Hva er det Jesus vil si med dette? Å ta imot et barn er å ta imot Jesus. Hva betyr det? Er det bare en slags from tanke? Hva er meningen? Jeg kan bare si noe om hvor jeg står i dag i forhold til dette. Hva er det Antonio ønsker seg? Penger? Nei. Kunnskap? Nei. Makt? Nei. Dette er sånt som kanskje vi ønsker oss. En posisjon med anseelse i fellesskapet? Nei. Hva er det da han ønsker seg, hva er det han dypest sett spør etter? "Har du tro på meg." Og "Elsker du meg." "Synes du jeg er noe verdt." "Er jeg viktig for deg, og mener du at jeg er viktig for kirken." Hva er det Jesus spør etter? Som dere husker, tok Jesus etter oppstandelsen Peter til side og sa: Simon, Johannes' sønn – elsker du meg? Det er dette Jesus spør etter. Elsker du meg? Vil du følge meg? Og han spør om det gjennom Antonio.

Å gå inn i et slikt forhold til Jesus er både vidunderlig og smertefullt. Jeg vil si litt om smerten ved å leve sammen med utviklingshemmede. For det er ikke bare lett. I vår kommunitet i Burkina Faso tok vi inn Sambo. Sambo var en liten gutt på sju år. Politiet fant ham på gaten, og de kunne ikke fordra ham. Sambo hadde en helt spesiell egenskap. Han kunne finne det svake punkt hos alle han møtte, og gikk rett på og gjorde folk rasende. En sjelden egenskap. Og på en helt egen måte sa han "nei" til alt mulig. Han hadde en utrolig evne til å få folk sinte. Noen mennesker med funksjonshemninger bærer på så mye smerte at de er svært ute av lage. Og de vekker smerten i oss. De gjør oss urolige. De vekker vår aggresjon. Dette har jeg opplevd. Gjennom samlivet med utviklingshemmede har jeg sett mye av min egen aggresjon og min egen tilbøyelighet til å hate andre. Det er ikke lett for meg å si dette. Men jeg takker Gud for at jeg lever i et fellesskap. For jeg skjønner at jeg kunne skade noen. Når man kommer andre nær, kan litt av hvert utløses. Hvis du har makt, er det du som bestemmer når samtalen er slutt. Men når ditt kall er hver eneste dag å leve tett på mennesker i ubalanse, får du også hjelp til å oppdage din egen ubalanse. Hva gjør vi med det? Hva gjør vi med vår egen aggresjon? Hva gjør vi med vårt hat mot andre? Hva gjør vi med våre fordommer? Ofte sier jeg til assistenter det jeg også sier til meg selv: Folk kommer til l'Arche eller Tro og liv for å tjene de svake.

Det er prisverdig. Men de blir værende der fordi de forstår at de selv er skrøpelige – og at evangeliet ikke er for dem som tjener de svake, men for dem som selv er svake. Det er den største av alle velsignelser. Og for å temme kreftene som finnes inne i meg, min aggresjon, er det et spørsmål om hvordan den kan forvandles til ømhet. Hvordan min aggresjon kan forvandles til tilgivelse. Er det ikke dette Jesus gjør på korset? Han tar på seg all ondskap i denne verden – og jeg skal ikke gå i detaljer om det – men han forvandlet den til tilgivelse. "Far, tilgi dem, for de vet ikke hva de gjør".

